

university of
groningen

Op Weg naar een Gezonde Jeugd en een Gezonde Toekomst

Een Adviesrapport voor Monitoring en Evaluatie van
JOGG-Leeuwarden

Leeuwarden

gezonde jeugd
gezonde toekomst

Project Informatie

Auteur

Sijbrand Wonink - S5005922

Datum

28 Juni 2024

Begeleiders

SBP-supervisor - Drs. M.D.D. Westerhof
Scientific Supervisor - Prof. Dr. J.W. Jonker
GGD-begeleiders - Lisa Cuperus- Feddema, Carmen Kok

Opleiding

Master Biomedische Wetenschappen, Business en Policy track

Faculteit

University of Groningen, Faculteit van Science and Engineering,
Science, Business & Policy

Leeuwarden

gezonde jeugd
gezonde toekomst

university of
 groningen

Disclaimer

Dit rapport is opgesteld in het kader van een educatief programma aan de Rijksuniversiteit Groningen, Nederland, Faculteit Science and Engineering, Science Business and Policy (SBP) Curriculum. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan dit rapport, anders dan beschreven in het formele stagecontract. Citaten zijn alleen mogelijk met expliciete verwijzing naar de status van het rapport als studentstage product en schriftelijke toestemming van het SBP-personeel.

Ontwerp en foto's

Alle foto's zijn van persoonlijke collecties of van de JOGG-wiki beeldbank (open voor gebruik voor JOGG-Leeuwarden).

Voorwoord

Na een veelzijdige, maar vooral leuke studieloopbaan, is het voor mij nu tijd om mijn studietijd in Groningen af te sluiten. Dit doe ik met het schrijven van dit rapport.

Bij het schrijven van dit rapport staat samenkomst centraal. Ik ben begonnen aan de Hanzehogeschool met de studie Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek, vervolgens heb ik een premaster Biologie gevolgd en uiteindelijk ben ik uitgekomen bij de master Biomedische Wetenschappen, Business & Policy Track. Dit rapport is een voorbeeld van de samenkomst tussen wetenschap en beleid, iets wat veel terugkomt bij deze mastertrack. Het einddoel is om met de samenkomst van deze twee werelden iets te betekenen voor de maatschappij, in dit geval door het bijdragen aan de aanpak: JOGG, gezonde jeugd, gezonde toekomst, in de gemeente Leeuwarden. Toen ik voor het eerst las over deze aanpak werd ik direct gemotiveerd om hiermee aan de slag te gaan. Ikzelf ben enorm geïnteresseerd in gezondheid en daarom zet ik graag mijn kennis en kunnen in om een steentje bij te dragen aan een gezondere maatschappij. Door JOGG-Leeuwarden te helpen met een structurele monitoring en evaluatiestrategie hoop ik dat ik bij kan dragen aan een gezonde jeugd en een gezonde toekomst.

Dit deed ik natuurlijk niet alleen. Allereerst wil ik graag mijn begeleiders; Carmen Kok en Lisa Cuperus-Feddema bedanken. Zij hebben me goed ondersteunt bij dit project en ik heb onze tweewekelijkse vergaderingen altijd als prettig ervaren. Hiernaast wil ik ook graag Marlies Westerhof bedanken, mijn begeleider vanuit de SBP track. Marlies hielp me enorm bij het behouden van de helicopterview en heeft mij altijd voorzien van scherp en treffend advies. Ten derde wil ik ook graag Hans Jonker bedanken, mijn wetenschappelijk begeleider. Hans heeft mij geholpen met het wetenschappelijke gedeelte van dit rapport. Wat mij van onze gesprekken bij staat is zijn interesse in het hele project. Verder wil ik ook graag Thomas Brink bedanken, één mijn van medestudenten bij de GGD. Thomas en ik hebben redelijk wat dagen samen op kantoor doorgebracht en deze sociale interactie was erg fijn.

Om af te sluiten wil ik nog graag mijn naasten bedanken en in het bijzonder Chloé Lagerweij. Chloé nam, ondanks haar nieuwe baan, meermaals de tijd om mijn rapport kritisch door te lezen. Dit is iets wat ik enorm waardeer en iets wat dit rapport zeker ten goede heeft gedaan.

Het rust mij nu alleen nog om jou, de lezer, veel leesplezier te wensen. Dus, bij deze, veel leesplezier!

Samenvatting

Dit rapport antwoordt de onderzoeksvraag 'welke monitoring en evaluatiestrategie kan JOGG-Leeuwarden structureel'. Het antwoord op deze vraag bestaat uit een strategie die JOGG-Leeuwarden zelf moet uitvoeren en een strategie die JOGG-Leeuwarden in samenwerking met het werknnet moet uitvoeren.

Om de interne werkzaamheden te kunnen monitoren en evalueren kan JOGG-Leeuwarden de tijdlijnmethode toepassen. Deze methode is bewezen effectief te zijn voor de tussentijdse evaluatie van processen die in lijn liggen met de transitie in de zorg. Met deze transitie wordt de verandering van genezen naar preventie bedoeld. Hiernaast is deze methode belangrijk voor het tweede deel van de strategie. Wanneer JOGG-Leeuwarden als organisatie zelf bekwaam is in het uitvoeren van de tijdlijnmethode wordt het begeleiden van anderen hierin beter uitvoerbaar. Het gebruik van de tijdlijnmethode heeft ook een aantal praktische voorbeelden. Doordat alle activiteiten worden gekoppeld aan een ervaring (positief, negatief, inzichtelijk of ongepland) kan er goed worden geëvalueerd wat voor impact deze gebeurtenis heeft gehad en op welke manier dit bijdraagt aan de doelen van JOGG-Leeuwarden.

Naast het uitvoeren van een interne monitoring en evaluatiestrategie kan JOGG-Leeuwarden in samenwerking met het werknnet de volgende stappen ondernemen. De eerste stap is het vergaren van secundaire data bij de doelgroep. Deze data zou de mate van gedragsverandering en zelfstandigheid van de doelgroep moeten weerspiegelen. De tweede stap is het organiseren van jaarlijkse netwerksessie waarbij er met de tijdlijnmethode geëvalueerd wordt op de samenwerking.

De verantwoordelijk voor de uitvoering van de eerste stap zal bij de samenwerkende partij liggen. Dit komt doordat JOGG-Leeuwarden binnen het organiseren van activiteiten en evenementen een adviserende rol aanneemt. Uit praktijkvoorbeelden blijkt dat de uitvoerende partij hier de meeste middelen voor heeft. Dit vormt ook de grootste bedreiging en hierom luidt het advies om duidelijke afspraken te maken voor deze uitvoering. Hoe de secundaire data gewonnen kan worden en welke pijlers er uitgevraagd moeten worden staan in details in het rapport besproken. Als laatste is het belangrijk om de essentie van het evalueren duidelijk aan alle partijen door te communiceren. Verder moet er ook veel ruimte zijn voor andere ingevingen en moet JOGG-Leeuwarden een flexibele houding aannemen. Deze twee punten vergroten het gedeeld eigenaarschap.

Het advies en het implementatieplan zijn voor JOGG-Leeuwarden geschreven. Met enige aanpassingen en eigen interpretatie zijn ze echter ook goed bruikbaar voor andere JOGG-gemeenten.

Afkortingen

JOGG - Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst (merknaam)
SES - Sociaal Economische Status
IZA - Integraal Zorg Akkoord
GALA - Gezond en Actief Leven Akkoord
EPODE - Ensemble, Prevention l'Obesite des Enfants
FLVS - Fleurbaix Laventie Ville Santé
EnRG - Environmental Research Framework for Weight Gain prevention
EBGG - Energiebalans Gerelateerd Gedrag
BMI - Body Mass Index
VWS - Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
SPUK - Specifieke Uitkering
COP4HL - Practice for a Healthy Lifestyle
COP - Community's of Practice (COP)
SWOT - Strength, Weakness, Oppurtunity and Threat

Inhoudsopgave

Deel 1: Probleemstelling en de JOGG-aanpak

Hoofdstuk 1: Introductie	9
1.1. Waarom is de JOGG-aanpak ontworpen?	9
1.2. Wat is de JOGG-aanpak?	10
1.3. Probleemstelling voor dit Onderzoek	11
1.4. Onderzoeksmethode en Leeswijzer	12
Hoofdstuk 2: Literatuuronderzoek	13
2.1. De Wetenschappelijke Onderbouwing van de JOGG-aanpak	13
2.2. Energiebalans Gerelateerd gedrag en de Relatie Hiervan met de JOGG-aanpak	15
2.3. Wat is een Gezonde Opvoeding?	17
2.4. Hoe Beïnvloedt de Omgeving van Kinderen en Jongeren de Opvoeding	18
2.5. Moderne Ontwikkelingen Die een Effect hebben op de Leefwereld, Levensstijl en Opvoeding van Kinderen en Jongeren	20

Deel 2: Wat is Monitoring en Evaluatie en hoe kan JOGG-Leeuwarden dit Structureel Uitvoeren?

Hoofdstuk 1: Hoe Evalueer je Beleid?	24
Hoofdstuk 2: Externe analyse	27
2.1. Het integraal zorg akkoord	27
2.2. Het gezond en actief leven akkoord	28
2.3. Samenvatting van de interviews	30
Hoofdstuk 3: Interne analyse	32
3.1. De gemeente Leeuwarden	32
3.2. De integratie van het GALA en het IZA in de beleidsplannen van de gemeente Leeuwarden	34
3.3. JOGG-Leeuwarden	35
3.4. Capaciteiten en SWOT-analyse	37
Hoofdstuk 4: Transitie gerichte monitoring en evaluatie	40
4.1. Introductie	40
4.2. Werken met een gezamenlijke missie	41
4.3. Het quadrupel helix model als context voor een werknet	42
4.4. Sociale innovatie	43
4.5. Praktisch voorbeeld van transitiegerichte monitoring en evaluatie	43

Deel 3: Integratie van de opgedane kennis en een eindadvies met implementatieplan

Hoofdstuk 1: Opsomming van de geleerde lessen en adviezen	46
1.1. Algemene belangrijke informatie	46
1.2. Kansen en voordelen	47
1.3. Bedreigingen en beperkingen	47
1.4. Advies en implementatieplan	48
Hoofdstuk 2: Monitoring en evaluatie, advies en implementatieplan	49
2.1. Advies en implementatieplan voor JOGG-Leeuwarden	49
2.2. Implementatieplan voor het werknet	51
Hoofdstuk 3: Discussie	56
Hoofdstuk 4: Referentielijst	57
Hoofdstuk 5: Bijlagen	59

Deel 1

Probleemstelling en de JOGG-aanpak

In het eerste deel van het rapport wordt besproken wat de huidige situatie is omtrent de gezondheid van kinderen en jongeren, zowel landelijk als specifiek in Leeuwarden. De JOGG-aanpak heeft als doel om de gezondheid van kinderen en jongeren te verbeteren. Dit hoofdstuk geeft ook antwoord op de vraag; wat is de JOGG-aanpak? Ook worden de theorieën waarop de JOGG-aanpak is gebaseerd behandeld en wordt er antwoord gegeven op de vraag 'Wat is een gezonde opvoeding?'. Als laatste worden er een aantal thema's besproken die effect hebben op de levensstijl en leefomgeving van kinderen en jongeren. Naar aanleiding van deze informatie wordt er geconcludeerd waarop er geëvalueerd kan worden om de effectiviteit van de JOGG-aanpak te bepalen.

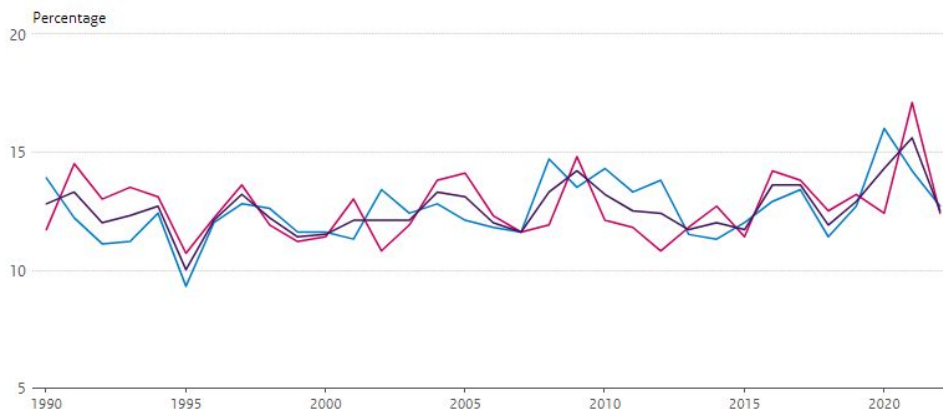
Waarom is de JOGG-aanpak ontworpen?

De JOGG Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst is een antwoord op de verslechterende gezondheid van kinderen en jongeren (0-23 jaar oud). Deze verslechtering uit zich voornamelijk in een toename van kinderen en jongeren met overgewicht en obesitas, stijgend alcoholgebruik en stijgend tabakgebruik [1]. De oorzaken hiervan zijn uiteenlopend. In dit rapport worden verschillende aspecten zoals de leef- en voedselomgeving, moderne ontwikkelingen en de sociaal economische status (SES) besproken. Dat het, op het gebied van overgewicht en obesitas, minder goed gaat met kinderen en jongeren wordt geïllustreerd met de volgende statistieken en figuur 1:

- In 2014 had in totaal 14,7% van de jongeren (2 tot 25) overgewicht, in 2022 was dit 17,2% [2]
- Vooral onder de 12-17 jarigen neemt het percentage met overgewicht toe, van 8,2% in 2000 naar 14.1% in 2022 [3]
- Over de gehele levensloop schatten internationale studies alle zorgkosten van obesitas bij kinderen op 150.000 euro per kind [4]. De maatschappelijke kosten zullen dan veel hoger zijn dan de zorgkosten.

Figuur 1: Trend Overgewicht Kinderen en Jongeren (4-17) in Nederland van 1990 tot 2022 [3]

Figuur 1 laat het percentage kinderen en jongeren met overgewicht in Nederland van 1990 tot 2022 zien. De rode lijn representeert het percentage meisjes, de blauwe het percentage jongeren en de paarse het totale gemiddelde. De cijfers zijn gestandaardiseerd.

Overgewicht op jonge leeftijd verhoogt de kans op verschillende ziekten. Daardoor kan er vroegtijdig in het leven van een individu zorgkosten worden gemaakt en leidt het tot een slechte participatie in de maatschappij [5].

De cijfers in de gemeente Leeuwarden komen nagenoeg overeen met de landelijke cijfers. Het percentage inwoners wat overgewicht heeft, ligt in de gemeente Leeuwarden echter wel iets lager dan het landelijk gemiddelde [5]. De details hiervan worden in het hoofdstuk 'de Gemeente Leeuwarden' besproken.

Dat er verandering moet komen is duidelijk. De JOGG-aanpak probeert dit te doen door een levensstijltransitie te initiëren bij kinderen jongeren.

De JOGG-aanpak is een totale aanpak waarbij preventie centraal staat. Een totale aanpak, waarbij alle onderdelen die er mee te maken hebben integraal worden behandeld, staat erg in lijn met de huidige transitie in de zorg. Er wordt meer gefocust op preventie om zo onnodige zorgkosten en de hoge vraag naar zorg te verminderen. Dit is terug te lezen in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) [6]

1.

Introductie

1. 2.

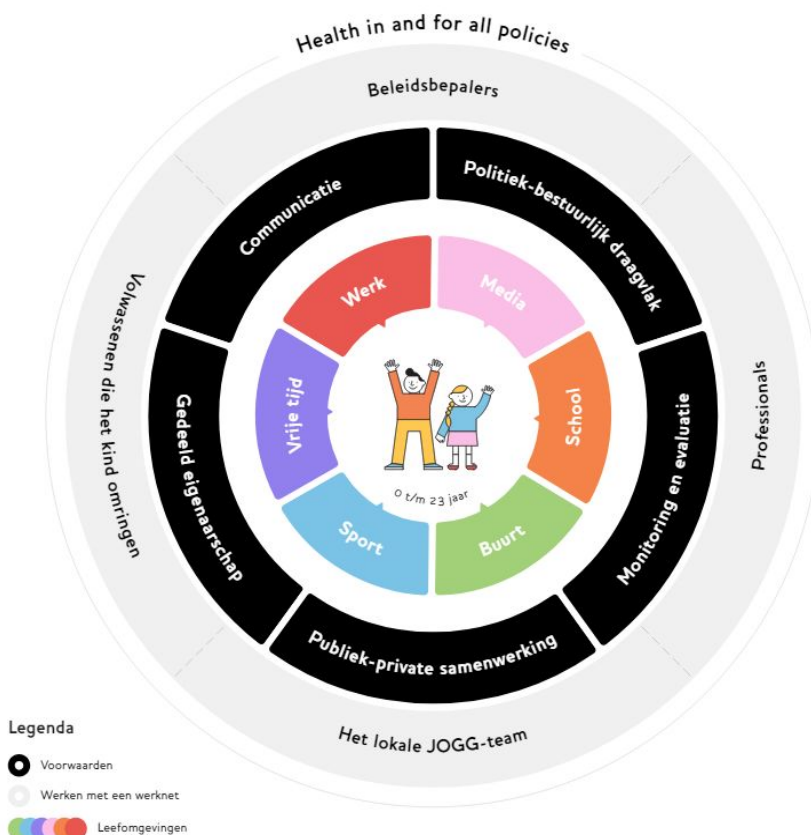
Wat is de JOGG-aanpak?

De JOGG-aanpak is een landelijk programma. Het doel van het programma is om een gezonde levensstijltransitie te stimuleren bij kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar oud. Gemeenten kunnen zich bij de aanpak aansluiten. Het is een integrale methodiek waarbij alle aspecten die effect hebben op de gezondheid mee worden genomen. De methode is gebaseerd op de Franse Ensemble, Prevenons l'obésité des Enfants (EPODE) methode [8]. De aanpak moet een leefstijl transitie van ongezond naar gezond initiëren bij de doelgroep. Dit kan, onder andere, gerealiseerd worden door de focus te leggen op het gezonder maken van de leefomgeving (thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media). De aanpak focust zich op bewegen, goed slapen, gezond eten en genoeg water drinken. De transitie moet zich uiten op vier gebieden: water drinken; gezonde voeding; genoeg bewegen en goed slapen.

Binnen de JOGG-aanpak zijn er voorwaarden opgesteld waaraan moet worden voldaan om de JOGG-aanpak te laten slagen. Deze zijn: politiek-bestuurlijk draagvlak; publiek-private samenwerking; gedeeld eigenaarschap; communicatie en monitoring & evaluatie. Een illustratie van de aanpak is weergegeven in figuur 2:

Figuur 2: illustratie van de JOGG-aanpak

In figuur 1 zijn de verschillende leefomgevingen, voorwaarden en het lokale netwerk die beschreven staan in de JOGG-aanpak weergegeven [1].

Zo creëer je een gezonde samenleving

We focussen op

Gezonde voeding

Genoeg bewegen

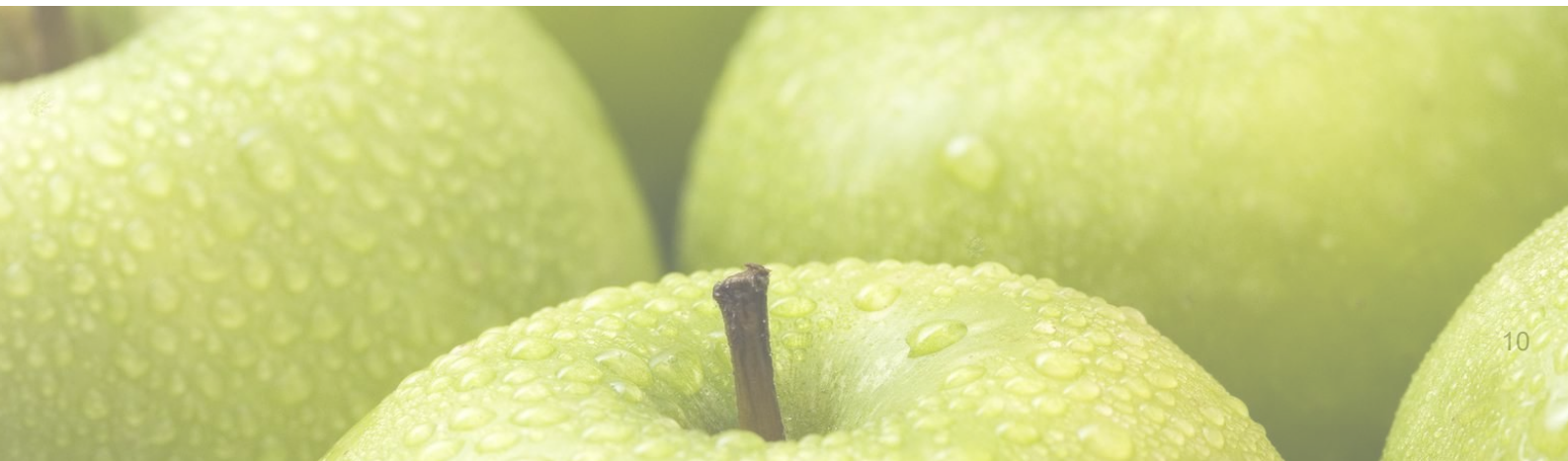

Voldoende ontspanning

Om een leefstijl transitie te initiëren is het van belang dat het lokale werknnet goed kan samenwerken, zodat een gezonde leefstijl voor kinderen en jongeren binnen alle omgevingen op de agenda gezet wordt. Het lokale werknnet bestaat uit de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers, het lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers hebben hierin een aanjagende en adviserende rol. Wanneer een gemeente zich aansluit bij de JOGG-aanpak wordt er een JOGG-regisseur aangesteld samen met JOGG-beleidsmedewerkers. Het regisseurschap kan belegd worden bij de gemeente, GGD of andere welzijnsorganisatie. De regisseurs en beleidsmedewerkers stimuleren het werknnet om met het JOGG-gedachtegoed aan de slag te gaan. Zij adviseren waar nodig, zijn aanjagers en proberen het JOGG-gedachtegoed over te brengen. Wanneer een gemeente zich aansluit bij de JOGG aanpak heeft de gemeente toegang tot informatie, cursussen en hulp van de landelijke JOGG-organisatie om de doelen te kunnen realiseren [1].

De JOGG-aanpak is sinds de start in 2010 goed gevestigd in Nederland. Uit een monitor van het Mulier Instituut blijkt dat er toen al 528.000 kinderen en jongeren door de aanpak werden bereikt. De schatting is dat dat in 2020 al meer dan een miljoen kinderen en jongeren waren [9]. In 2020 bleek uit een onderzoek van het RIVM dat het percentage kinderen met overgewicht in de buurten waar de JOGG-aanpak al vier jaar wordt toegepast, met 9 procent was gedaald [10]. Dezelfde conclusie kwam uit een onderzoek dat werd uitgevoerd in december 2021 door Kobes et al. Hierin werd geconcludeerd dat JOGG succesvol is in het verminderen van overgewicht onder kinderen en jongeren in buurten waar veel inwoners een lage sociaaleconomische status (SES) hebben [11]. Uit de resultaten blijkt dat de JOGG-aanpak, wanneer goed uitgevoerd, een positief effect kan hebben. Goede monitoring en evaluatie is hier, zoals benoemd in de voorwaarden, een belangrijk onderdeel van.

Zoals eerder benoemd is de JOGG-aanpak een antwoord op de achteruitgaande gezondheid van kinderen en jongeren. In de gemeente Leeuwarden is de situatie nagenoeg hetzelfde. De gemeente Leeuwarden is dan ook al sinds 2015 een JOGG-gemeente. Om goed te kunnen beoordelen of de werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden effect en impact hebben is er, vanuit de organisatie, vraag naar een strategie om de werkzaamheden en activiteiten kunnen monitoren en evalueren. Monitoring en evaluatie is immers één van de kernvoorwaarden in de JOGG-aanpak (figuur 2). De hoofdvraag van dit rapport is dan ook: 'Welke monitoring en evaluatie strategie kan JOGG-Leeuwarden structureel implementeren in hun werkzaamheden?'. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is er literatuuronderzoek gedaan en is de haalbaarheid getoetst met behulp van externe en interne analyses.

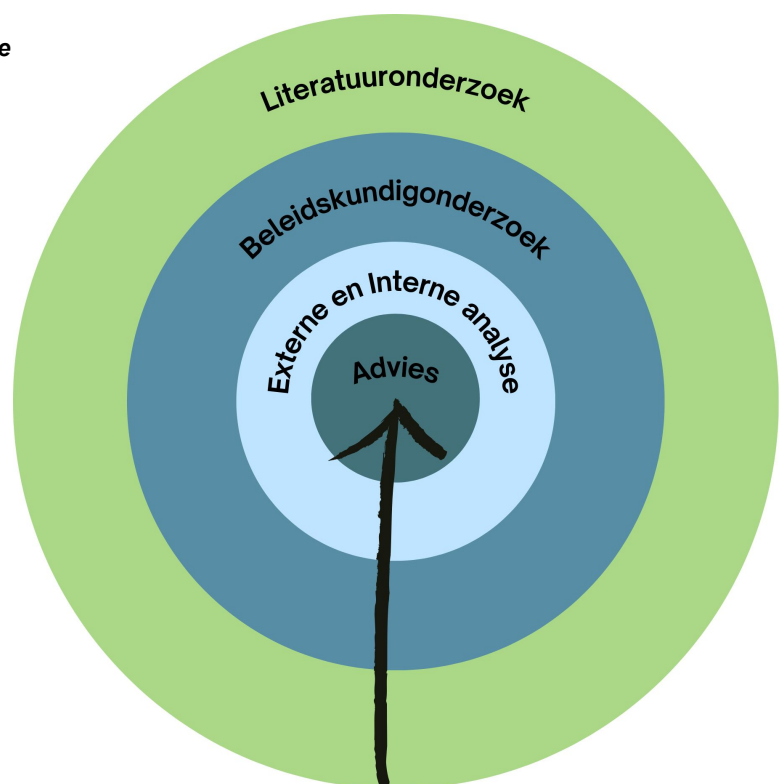

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag is er een meerdelig onderzoek uitgevoerd. Dit bestaat uit literatuuronderzoek, beleidskundige onderzoek en een externe en interne analyse. Het antwoord op de onderzoeksvraag wordt gebruikt om een advies gepaard met een implementatieplan te formuleren.

In hoofdstuk 2 van deel 1 van dit rapport worden de bevindingen en de toebehorende conclusies van het literatuuronderzoek beschreven. Hier wordt antwoord gegeven op de vragen 'wat is de wetenschappelijke onderbouwing van de JOGG-aanpak?' en 'Wat is een gezonde opvoeding en door welke factoren wordt dit beïnvloed?'

Het beleidskundige onderzoek bestond uit het lezen van documenten en (wetenschappelijke) artikelen, maar ook uit het voeren van gesprekken en het houden van interviews. In eerste instantie was het doel hiervan om onderzoek te doen naar welke evaluatiemethoden en theorieën toepasbaar zijn in de praktijk. Tijdens gesprekken met de JOGG-regisseurs van de gemeente Leeuwarden is deze methodiek iets aangepast. Hier werd de noodzaak van monitoring regelmatig benadrukt, en daarom is dit, samen met evalueren, één van de hoofdonderwerpen van dit onderzoek geworden. Aanvankelijk had ik de conclusie getrokken dat monitoring al gedaan werd, en dat was niet het geval. In het 2de deel van dit rapport worden deze bevindingen geanalyseerd. In hoofdstuk 1 van deel 2 worden verschillende evaluatiemethoden besproken die, volgens de theorie, het netto en bruto effect van een beleid goed kunnen onderscheiden. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 2 een externe analyse uitgevoerd om te identificeren welke mogelijkheden er nog meer zijn en welke kansen het huidige gezondheidsbeleid biedt. Hierna wordt er een interne analyse uitgevoerd om de haalbaarheid van de theorie te toetsen. Dit deel eindigt met een mogelijke oplossing voor de problemen die in de andere hoofdstukken worden geformuleerd. In het 3de en laatste deel van dit rapport worden alle bevindingen samen gebundeld tot een eindadvies en implementatieplan. Dit advies bestaat uit een implementatieplan voor JOGG-Leeuwarden en een implementatieplan voor de samenwerkingen met andere partijen.

Figuur 3: Versimpelde visualisatie van de onderzoeksmethode

Hoofdstuk 2 bestaat uit de theoretische onderbouwing van dit rapport. Dit hoofdstuk heeft als doel om alle informatie samen te vatten die belangrijk is om de JOGG-aanpak, gezondheidsinterventies en de invloeden op de levensstijl van kinderen en jongeren te begrijpen. Uit dit hoofdstuk komen de pijlers die belangrijk zijn om in kaart te brengen of de doelgroep van de JOGG-aanpak daadwerkelijk een leefstijltransitie doormaakt en welke pijlers er belangrijk zijn om gedragsverandering te kwantificeren.

De wetenschappelijke onderbouwing van de JOGG-aanpak

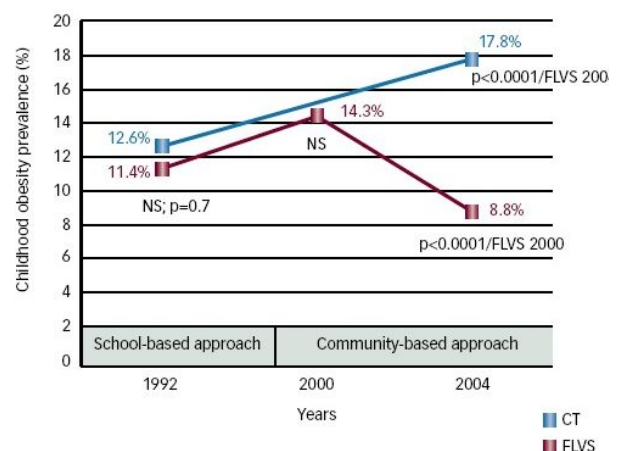
De wereld is een groot aantal publieke gezondheidsinterventies rijk. De interventie en de studie waar de JOGG-aanpak op is gebaseerd is de Franse Fleurbaix Laventie Ville Santé (FLVS) studie uit 2009. Deze studie is in 1992 in Noord-Frankrijk in de steden Fleurbaix en Laventie begonnen waarna meerdere trials zijn uitgevoerd gedurende 12 jaar. Het eerste deel van de studie was gericht op het meten van de effecten van het aanpassen van de voeding op scholen en dus schoolkinderen. Dit werd tweedelig gedaan; in eerste instantie werden de schoolkinderen geïnformeerd over gezonde voeding en werden ze praktisch opgeleid om om te gaan met gezonde voeding door middel van kooklessen, het organiseren van diners en het bezoeken van boerderijen. Na het eerste deel werd er geconcludeerd dat de aanpak waarbij de scholen werden getarget niet genoeg verandering te zien was en dat een gemeenschappelijke, totale aanpak met de hulp van lokale partners misschien beter zou kunnen werken.

Het tweede deel van de studie bestond uit een epidemiologisch onderzoek waarbij elke twee jaar 294 gezinnen enquêtes invulden over hun eetgewoonten en dagelijkse beweging. Tijdens dit deel werden er geen nieuwe interventies geïntroduceerd, maar de interventies die al op de scholen waren geïnitieerd hielden aan. Het doel van het tweede deel was om te observeren of de toewijding van de hele gemeenschap veranderde.

Het derde deel van de studie bestond uit het uitvoeren van extensieve gezondheidschecks die thuis werden uitgevoerd. Hieruit werden risicogroepen vastgesteld en deze groepen kregen persoonlijke hulp aangeboden. De onderzoekers schreven dat er vanaf het begin van de studie steeds meer toewijding vanuit de gemeenschap van de twee dorpen ontstond. Dit kwam hoogstwaarschijnlijk door de totale aanpak en het betrekken van lokale partijen. Er werden nieuwe sportfaciliteiten gebouwd, sportleraren werden aangenomen en er werden verschillende initiatieven opgezet door lokale belanghebbenden om de een gezonde levensstijl te promoten. Hier werd ook veel aandacht aan besteed door de lokale media, zo werden er bijvoorbeeld 212 artikelen geschreven [12]. Uiteindelijk werd er geconcludeerd dat de stijgende trend in BMI en prevalentie van overgewicht terug werden gedraaid. Deze resultaten zijn gevisualiseerd in figuur 4. De positieve impact op de prevalentie van overgewicht en obesitas was efficiënt voor individuen van verschillende SES. Er werd geconcludeerd dat de resultaten hoop geven, omdat het mogelijk is om deze trends terug te draaien door een lokale en totale aanpak die wordt uitgevoerd door de gemeenschap zelf [12]. Op basis van deze studie is de Ensemble, Prevenons l'Obesite des Enfants (EPODE) methode ontworpen [13]. En op basis van deze methode is de JOGG aanpak ontworpen. Uit de successen van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat een gemeenschappelijke gezondheidsinterventie pas werkt wanneer er een aanpak wordt gehanteerd waar de hele gemeenschap aan meewerkt. Er moet dan ook gefocust worden op alle aspecten die met een gezonde levensstijl te maken hebben en dit moet, op bestuurlijk vlak, terugkomen in zo veel mogelijk beleidsterreinen.

Figuur 4: Verandering in obesitas onder kinderen (0-12) in EPODE dorpen en vergelijkingsdorpen van 1992 tot 2004 [12].

Figuur 3 laat zien het percentage kinderen (0-12) met obesitas zien in EPODE dorpen (rode lijn) en dorpen waarmee ze worden vergeleken (blauwe lijn). In de tijdlijn is aangeduid wanneer er een gemeenschapsgerichte aanpak werd gehanteerd.

Vanuit de FLVS-studie zijn uiteindelijk vier kernwaarden opgesteld die de basis vormen voor de EPODE methode. Deze zijn: het verkrijgen van politieke ondersteuning, het verkrijgen van de nodige middelen van zowel centrale organisaties als lokale organisaties, het verstrekken van ondersteunende diensten en het verstrekken en verspreiden van wetenschappelijk bewijs gecombineerd met het constant evalueren van de impact en de uitkomsten. De EPODE methode moet ondersteund worden door de centrale overheid. Hiermee wordt er gewaarborgd dat de aanpak in lijn is met officiële aanbevelingen voor gezondheid, dieet en de bewegingsnorm. Het is de bedoeling dat de methode op lokaal niveau wordt uitgevoerd door een gemeente, maar er wordt beargumenteerd dat de methode pas wordt aangenomen wanneer er sterke politieke ondersteuning is op een nationaal niveau en wanneer het in lijn is met de landelijke gezondheidsdoelen [8].

Voor het algemeen management van de EPODE methode wordt een centraal coördinatie team opgesteld die de lokale coaches en projectmanagers traint, informeert en voorziet van ondersteuning. In het geval van de JOGG-aanpak is dat de landelijke JOGG-organisatie. Andere taken van het centrale coördinatie team zijn: contact opnemen met kandidaat gemeenten, ontwikkelen van tools en methoden, externe communicatie over de aanpak, coördinatie van de wetenschappelijke onderbouwing van de aanpak, coördinatie van het management. Vanuit de EPODE methode wordt er geadviseerd dat een gemeente zich voor minimaal 4 jaar committeert aan het programma. Verder wordt beschreven dat een lokale project manager wordt aangesteld die diverse lokale belanghebbenden moet mobiliseren en dat er een vertegenwoordiger wordt aangesteld die in het lokaal bestuur zit. Het uiteindelijke doel is een lokale peer-to-peer dynamiek en een sociaal netwerk waarmee verschillende projecten en activiteiten worden opgezet die de gezondheid van kinderen en ouders zouden moeten bevorderen [8].

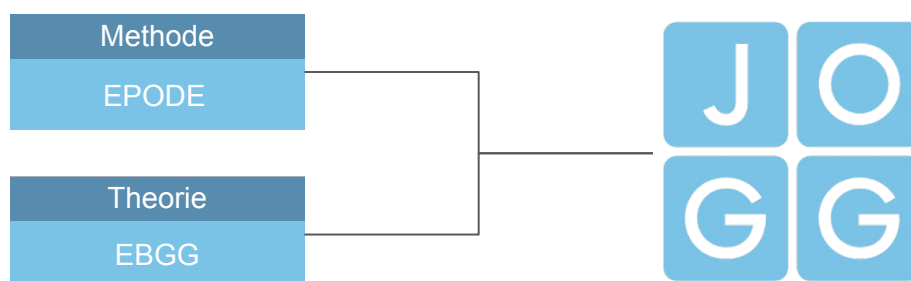
Voor de implementatie van de EPODE methode staat sociale marketing centraal. Sociale marketing betekent het beïnvloeden van het gedrag van een doelgroep door middel van het gebruiken van programma's die de acceptatie van sociale ideeën veranderen [14]. Het is namelijk aangetoond dat strategieën die gebaseerd zijn op informeren minder effectief zijn in het initiëren van gedragsveranderingen dan strategieën waarbij sociale marketing een rol speelt [15]. De sociale marketingstrategie die gebruikt wordt voor de EPODE methode bestaat uit drie delen: input, ontwerp en interventie. Het is de bedoeling dat alle drie de onderdelen monitoring en evaluatie ondergaan. Tijdens de implementatie wordt er in de EPODE methode omschreven dat het creëren van een sterke merknaam en gedeelde eigenschap belangrijk is. De doelen hiervan zijn visibiliteit en gedeelde verantwoordelijkheid onder alle stakeholders. Na implementatie moet er ruimte zijn voor monitoring en evaluatie. Dit wordt uitgevoerd op verschillende manieren door het verzamelen van informatie over indicatoren van het proces (zoals de samenwerkingen en afspraken), indicatoren van de output (zoals de opkomsten bij projecten en de participatie) en indicatoren van de uitkomsten (zoals de veranderingen in eetgewoonten of overgewicht cijfers). De EPODE methode maakt een duidelijke scheiding tussen het evalueren van kwantitatieve data zoals het meten van de antropometrische eigenschappen van doelgroep en de proces- en uitkomstindicatoren. Het in kaart brengen van verschillen in BMI of middelomtrek van de doelgroep kan duidelijke veranderingen in kaart brengen. Deze data is belangrijk voor de politiek om de effectiviteit te bewijzen, maar ook voor de belanghebbenden om te kunnen evalueren. Verder is het evalueren van de input en output belangrijk om de organisatorische effectiviteit in kaart te brengen. De EPODE methode beschrijft dat de resultaten worden beoordeeld door professionals en gedeeld met alle belanghebbenden zodat het draagvlak wordt vergroot [8]. De manier van evalueren wordt onderbouwd in een artikel van Doak *et al.*, waarbij verschillende obesitas programma's op scholen worden beoordeeld [16].

De JOGG-aanpak is gebaseerd op de EPODE methode. Deze methode is door met jarenlang klinisch onderzoek ontworpen. Voor het succes is het belangrijk dat er een totale aanpak wordt gehanteerd waarbij alle belanghebbende partijen betrokken worden. Dit zie je ook terug in de JOGG-aanpak. Dat dit daadwerkelijk gebeurt bij de gemeente Leeuwarden is niet vanzelfsprekend en Daarom is dit ook een belangrijk aandachtspunt bij het uitvoeren van de projecten en het uitvoeren van de evaluatie.

Naast de EPODE methode is de JOGG-aanpak ook gebaseerd op het Environmental Research Framework for Weight Gain prevention (EnRG) (milieu-onderzoekskader voor preventie van gewichtstoename) [17]. De methode vanuit het EPODE model en de theorieën van het EnRG vormen samen de JOGG-aanpak (figuur 5). Het EnRG raamwerk (figuur 6) is een dubbelproces model in de zin dat het aan de ene kant veronderstelt dat mensen tijd en moeite kunnen investeren in het systematisch opbouwen van overtuigingen en beslissingen om hun gezondheidsgedrag keuzes te sturen, en aan de andere kant dat gedrag het resultaat kan zijn van directe 'automatische' reacties op omgevingsignalen. Dit model kan gebruikt worden om inzichtelijk te maken waarom bepaalde gezondheidskeuzes worden genomen, hoe je dit verandert en waarom bepaalde gewoontes zo zijn ontstaan. Het model stelt verder dat zowel persoons- als gedragsgerelateerde factoren de directe en indirecte invloed van omgevingsfactoren op gezondheidsgedrag kunnen matigen [18]. Dit houdt in dat bepaalde omgevingsfactoren een andere invloed hebben op het gezondheidsgedrag van een individu. Hiermee moet rekening gehouden worden wanneer het verwachte effect van een JOGG-activiteit wordt ingeschat, omdat dit dus per individu enorm kan verschillen. In dit raamwerk wordt de correlatie tussen individuele en omgevingsfactoren beschreven en het effect die deze hebben op het voorspellen van 'Energy balance-related behaviours' of energiebalans gerelateerd gedrag (EBGG). Dit zijn gedragseigenschappen die niet bestaan uit intensieve en uitgebreide activiteiten, zoals het beoefenen van een sport of het volgen van een strikt dieet. Energiebalans gerelateerd gedrag omvat de dagelijkse gewoonten van een individu dat relatief veel invloed hebben op de gezondheid. Voorbeelden hiervan zijn de manier waarop een individu naar school reist of een type snack dat dagelijks wordt gegeten zoals een koek bij de koffie [17]. Het doel van de JOGG-aanpak is om een leefstijltransitie te initiëren bij kinderen en jongeren. Het aanpakken van energiebalans gerelateerd gedrag is hier een groot onderdeel van.

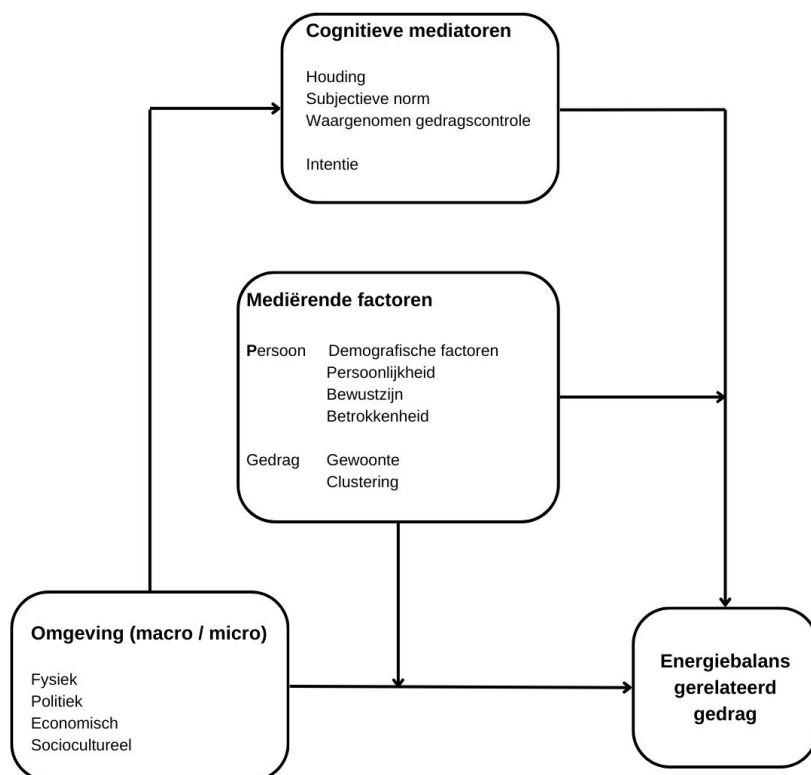
Het EnRG raamwerk bestaat uit vier onderwerpen (figuur 6): EBGG, mediërende factoren, omgevingsfactoren en cognitieve mediators (of automatische omgevingsgedrag verbanden). Het raamwerk beschrijft het effect dat de laatste drie onderwerpen hebben op het EBGG. De omgevingsfactoren bevatten een ontzettend gevarieerd beeld van factoren die zowel obesogeen of gezond kunnen zijn. Voor het gemak worden deze opgedeeld in vier typen: fysiek (wat is er), politiek (wat mag), economisch (wat is betaalbaar) en sociocultureel (wat doet de rest). In het raamwerk wordt er ook onderscheid gemaakt tussen micro en macro. Voorbeelden van de micro-omgeving zijn school en thuis en voorbeelden van de macro-omgeving zijn het nationale gezondheidsbeleid en de voedingsindustrie. Deze voorbeelden van omgevingsfactoren zie je ook terug in de JOGG-aanpak. De omgevingsfactoren hebben direct effect op het EBGG, maar ook op de cognitieve mediators. De cognitieve determinanten voor gewichtscntrole (of cognitieve mediators) kunnen het best beschreven worden met drie cognitieve factoren: de houding tegen dieet en beweging, de subjectieve norm en de waargenomen gedragscontrole. Deze indeling wordt benoemd in de theorie van gepland gedrag (theory of planned behaviour) [19]. De aanname is dat deze factoren de intentie van het gedrag veranderen. De intentie is de belangrijkste determinant voor EBGG [20]. De cognitieve mediators kunnen als pijlers gebruikt worden om te evalueren of een interventie daadwerkelijk een leefstijltransitie teweegbrengt.

Figuur 5: Visualisatie van de Onderbouwing van JOGG

Figuur 6: De Factoren die Effect Hebben op Energie Balans Gerelateerd Gedrag

Figuur 6 laat zien dat energie balans gerelateerd gedrag beïnvloed wordt door 3 verschillende onderwerpen: cognitieve mediators; mediërende factoren en omgevingsfactoren. Een interventie die een leefstijltransitie teweeg moet brengen moet rekening houden met deze factoren. Hierbij is het kweken van de intentie om te veranderen één van de belangrijkste mediators [17].

Het raamwerk beschrijft dus de manier waarop omgevingsfactoren zowel direct als indirect effect hebben op het gedrag. De complexiteit van EBGG moet niet onderschat worden. Daarom wordt er in het raamwerk ook rekening gehouden met andere mediërende factoren die een effect hebben op het gedrag. Deze bestaan uit de volgende typen: demografische factoren, persoonlijkheid, bewustzijn, betrokkenheid, gewoonte(n) en de clustering van bepaald gedrag. Met demografische factoren wordt bedoeld dat bepaalde omgevingsfactoren een ander effect hebben op demografische subgroepen. Een reclame van een voedingsbedrijf kan bijvoorbeeld een ander type gedrag initiëren bij mannen en vrouwen, of bij jongeren en ouderen. Met 'persoonlijkheid' wordt bijvoorbeeld bedoeld dat een persoon die vaker extravert gedrag vertoont opener is voor nieuwe ervaringen, dus ook als dit het beoefenen van een nieuwe sport of het proberen van nieuw voedsel is [21]. Het bewustzijn van een individu heeft effect op de perceptie van de grootte of de ernst van het probleem. Wanneer een individu zich niet bewust is van zijn of haar eigen fysieke activiteitsniveau kan dit leiden tot foutieve positieven. Dit heeft invloed op de wil om het gedrag te veranderen [22]. De betrokkenheid van een individu vertelt iets over de mate van energie en moeite wat iemand in de gedragsverandering wil stoppen. Wanneer dit niet veel is resulteert het vaak in spontaan gedrag en de afwezigheid van een objectieve reflectie. De kracht van EBRBs ligt namelijk bij de routine. Wanneer het vertonen van gezond gedrag een gewoonte is, gaat het zo goed als vanzelf. Voorbeelden hiervan zijn het fietsen of lopen naar school en buiten spelen in plaats van televisie kijken [18]. Verder wordt geconcludeerd dat gezond gedrag en ongezond gedrag geclusterd zijn. Zo eten actievere individuen vaak gezonder en snacken minder actieve individuen vaker en meer. Het komt vaak voor dat deze geclusterde activiteiten, zoals chips eten tijdens het televisie kijken en water drinken tijdens het buitenspelen, worden beïnvloed door diezelfde omgevingsfactoren [23].

Energiebalans-gerelateerde gedrag is essentieel voor de fysieke gezondheid. Energiebalans-gerelateerde gedrag omvat de kleine keuzes en handelingen die een individu dagelijks maakt. Deze keuzes en handelingen hebben een groot effect op de gezondheid. Energiebalans gerelateerd gedrag is een groot onderdeel van de levensstijl van een individu en is niet zo makkelijk te veranderen. Het raamwerk beschrijft verschillende factoren en mediators die hierop effect kunnen uitoefenen. Het is van groot belang dat wanneer een interventie een levensstijl transitie moet veroorzaken dat deze factoren en mediators in acht worden genomen. Verder is routine erg belangrijk. Om een verandering in levensstijl te initiëren moet er dus op routinebasis iets veranderen. Wanneer de effectiviteit van een initiatief getoetst moet worden kunnen de pijlers intentie, houding, subjectieve norm, waargenomen gedragscontrole en zelfredzaamheid gebruikt worden. Als laatste is het bij het ontwerpen van een interventie of een project, wat in lijn is met de JOGG-aanpak, belangrijk om in acht te nemen dat bepaald gedrag geclusterd is. Daarom moet er niet gefocust worden op een klein detail van de levensstijl van een individu maar juist op het totale plaatje.

Wat is een gezonde opvoeding?

Een gezonde opvoeding, die bestaat uit een voedzaam dieet en voldoende lichaamsbeweging, is enorm belangrijk voor de groei en ontwikkeling van kinderen. Er bestaan verschillende onderzoeken en theorieën die dit bevestigen [24]. Een voorbeeld hiervan is de foetale programmering theorie, deze theorie beschrijft het effect wat dieet kan hebben op de epigenetica van een kind. Dit kan leiden tot veranderde genexpressie veroorzaakt door een afwijkend dieet en levensstijl. Deze veranderingen demoduleren de weefsels en organen om zich aan te passen aan het huidige milieu. Blootstelling aan andere milieus kan vervolgens als obesogeen worden beschouwd. Dit kan leiden tot metabolische ziekten en een verkeerde regulering van de energiebalans. Deze epigenetische veranderingen zijn overerfbaar [25].

Er zijn verder nog andere factoren die meespelen in de prevalentie van obesitas en overgewicht in kinderen. Een hoog geboortegewicht en een hoge maternale body mass index (BMI) zijn, onder andere, gecorreleerd met overgewicht en obesitas bij kinderen [26]. Ook is er veel bewijs dat de eerste 1000 dagen van een kind erg belangrijk zijn voor de algemene gezondheid gedurende de rest van het leven. Dit geldt voor zowel de levensstijl van het kind en als voor die van de ouders [27] [28]. Gedurende de eerste 1000 dagen van een pasgeborene vinden er veel ontwikkelingen plaats. Het is een kritieke periode voor de ontwikkeling van zowel het brein, het lichaam, het immuunsysteem en het metabolisme. Ondervoeding tijdens deze periode is gecorreleerd met obesitas en verminderde groei en ontwikkeling [29]. De prenatale periode speelt ook een belangrijke rol. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het dieet en de stress van de moeder tijdens zwangerschap veel effect uitoefenen op de ontwikkeling van het kind [30].

De periode van de eerste 1000 dagen kan worden opgedeeld in 4 stages. De zwangerschap (9 maanden), borstvoeding (0-6 maanden), introductie tot normaal eten (6-12 maanden) en de transitie naar het familiedieet (>12 maanden). Tijdens deze perioden zijn er risicofactoren die effect kunnen hebben op hoe gezond een kind wordt opgevoed (zowel beïnvloedbaar als niet beïnvloedbaar). Voorbeelden hiervan zijn: fysieke activiteit van de ouders, suikerinname van de moeder, rookgedrag van de ouders, alcoholgebruik van de ouders, borstvoeding, SES van de ouders en de BMI van de ouders. Hieruit blijkt dat tijdens de eerste 1000 dagen van een kind de ouders een erg grote rol spelen in de prevalentie van overgewicht en obesitas bij hun kinderen [28]. Dit betekent dat potentiële oplossingen ook bij de ouders zouden kunnen liggen. Voor potentiële interventies is het belangrijk om deze risicofactoren te identificeren en een aanpak te ontwerpen waarbij de focus op deze factoren ligt. Dit schetst hoe belangrijk het is om zo vroeg mogelijk een gezonde levensstijl te hebben en de grote rol die de ouders hierin spelen. Ouders zijn daarom ook een belangrijke doelgroep voor de JOGG-aanpak.

Om te kunnen bepalen of een individu gezond wordt opgevoed is het belangrijk om duidelijk te formuleren wat een gezonde opvoeding is. Hierbij speelt het dieet en lichaamsbeweging een grote rol. Eventuele adviezen die hierover worden gegeven door bijvoorbeeld het voedingscentrum of het RIVM zijn niet persoonsgebonden. Bijvoorbeeld, de hoeveelheid calorieën die een individu per dag zou moeten eten hangen af van het geslacht, dagelijkse beweging, leeftijd en het gewicht. Er zijn wel grove schattingen aangegeven. Dit zijn de voedingsnormen en deze normen zijn te vinden op de website van het voedingscentrum [31]. De beweegrichtlijnen geven een schatting over hoeveel een individu zou moeten bewegen. Ook deze norm is een advies wat niet persoonsgebonden is [32]. Of iemand gezond leeft, wordt wel afgemeten aan deze normen. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) inventariseert bijvoorbeeld hoeveel procent van de Nederlanders voldoet aan de beweegrichtlijnen. Dit doen ze per leeftijdsgroep [33]. Deze gegevens worden ook bijgehouden door de GGD in jaarlijkse monitors.

Een gezonde opvoeding wordt voor een groot deel bepaald door de ouders. Het is uiterst belangrijk dat een kind vanaf nul al opgroeit in een gezonde leefomgeving en dat een kind een gezonde leefstijl aanleert. Dit is ook de snelste manier om een gezonde toekomstige samenleving te stimuleren. Daarom zijn de ouders ook een belangrijke doelgroep voor JOGG-activiteiten. Eventuele gezondheidsverschillen worden op verschillende manieren gemonitord door het ministerie van VWS en de GGD. Deze monitors kunnen gebruikt worden om in kaart te brengen of het gezondheidsbeleid, zowel landelijk als lokaal, werkt. Ze brengen echter niet het effect van losstaande aanpakken in kaart. Daarom kunnen deze gegevens wel gebruikt worden door het bestuur, maar is het niet een inzichtelijke manier om de successen van de lokale JOGG-aanpak in kaart te brengen.

Naast biologische factoren spelen de omstandigheden waarin kinderen en jongeren opgroeien een grote rol voor de gezondheid. Verschillende factoren zoals de SES, leefomgeving, voedselomgeving en cultuur zijn voorbeelden hiervan. In dit hoofdstuk worden deze thema's en het effect hiervan op de gezonde opvoeding besproken. De JOGG-aanpak heeft als doel om de sociale en fysieke leefomgeving van kinderen en jongeren zo aan te passen dat het een gezonde leefstijltransitie faciliteert. De lessen uit dit hoofdstuk kunnen dus gebruikt worden om te bepalen waaraan een JOGG-project moet voldoen.

Bij een gezonde opvoeding hoort een gezonde leefomgeving, dit blijkt uit vele onderzoeken. Niet alleen de individuele karakteristieken moeten in acht worden genomen, maar ook de groepscontext, de wijk of leefomgeving en de sociaal economische omstandigheden [34]. De leefomgeving heeft direct of indirect invloed op de gezondheid van een individu. Voorbeelden van directe invloed zijn; hoog risico op verkeersongevallen of een slechte luchtkwaliteit. Indirecte invloed op de gezondheid kan komen door bijvoorbeeld stress, veroorzaakt door ontevredenheid of geluidhinder [35]. Het RIVM beschrijft een gezonde leefomgeving als volgt: 'een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is'. Meer concreet is een gezonde leefomgeving, een leefomgeving die:

- Schoon en veilig is
- Uitnodigt tot bewegen, spelen en sporten
- Fietsen, wandelen en ov-gebruik stimuleert
- Er voor zorgt dat mensen elkaar kunnen ontmoeten
- Rekening houdt met de behoeften van de bewoners en specifieke bevolkingsgroepen
- Een goede milieukwaliteit heeft
- Voldoende groen heeft
- Gezonde en duurzame woningen heeft
- Een aantrekkelijk en gevarieerde openbare ruimte heeft
- Een gevarieerd aanbod aan voorzieningen heeft

Deze definitie omschrijft zowel de fysieke als de sociale omgeving [35]. De leefomgeving wordt niet alleen beïnvloed door de in- en omwonenden, maar ook door overheidinstanties. Het gezondheidsbeleid, planologisch beleid en huisvesting beleid hebben allemaal directe invloed op de fysieke leefomgeving. De lokale gemeente kan namelijk beslissen over de plaats en grootte van een speeltuin. Invloedrijke (overheid) organisaties spelen dus ook een grote rol in de gezonde opvoeding van kinderen en jongeren.

In een briefrapport uit 2016 van het RIVM is te vinden dat gemiddeld 6% van de ziektelast toe te schrijven is aan milieufactoren, voornamelijk lucht en geluid. Dit maakt milieu één van de drie belangrijkste factoren voor de totale ziektelast [36]. Naast de negatieve effecten op de gezondheid van een slechte luchtkwaliteit en geluidsoverlast kan de leefomgeving ook een negatief effect hebben op de gezondheid door een overaanbod op gezond eten, slechte verkeersomstandigheden, weinig natuur in de omgeving, weinig ontmoetingsplekken en een slechte toegankelijkheid van openbare ruimtes voor kwetsbare groepen (bijv. Ouderen en kinderen).

Verder moet het binnenmilieu ook in acht worden genomen. De gezondheid wordt negatief beïnvloed door, bijvoorbeeld, binnen roken of een slecht onderhouden huis. Naast deze bestaande risico's zijn er ook nieuwe risico's die veroorzaakt worden door nieuwe technologieën en milieuveranderingen [36].

In de literatuur is voldoende bewijs te vinden over het positieve effect van een gezonde leefomgeving. Een gezonde leefomgeving zou voldoende beweging en een gezonde levensstijl moeten faciliteren. Ook zou een gezonde leefomgeving sociaal contact moeten stimuleren. Natuur is een belangrijk aspect van een gezonde leefomgeving. Uit Europees onderzoek is gebleken dat veel groen in de leefomgeving gerelateerd is aan minder hart- en vaatziekten, betere mentale gezondheid, lagere bloeddruk, minder overgewicht en beter cognitief functioneren van kinderen . Deze effecten zijn vooral groot bij gezinnen met een lage SES. Natuur nodigt uit om te gaan wandelen of fietsen en levert ook extra werkgelegenheid op. Deze gezonde activiteiten kunnen ook leiden tot een gezondere levensstijl omdat gezond gedrag vaak leidt tot ander gezond gedrag . Het verbeteren van de bestaande natuur en het aanleggen van meer groen in een wijk kan dus een belangrijk speerpunt zijn voor een JOGG-project.

Dat gezinnen met een lage SES vooral veel profijt hebben van meer natuur in de omgeving staat in lijn met de JOGG-aanpak, hier ligt ook de focus op gezinnen met een lagere SES. De sociaaleconomische gezondheidsverschillen zijn namelijk groot [38]. Mensen met een lage opleiding en laag inkomen leven gemiddeld 15 jaar in minder goede gezondheid en ze leven gemiddeld zeven jaar minder. Bovenop de verminderde levensverwachting komt dat de prevalentie van verschillende aandoeningen en chronische ziekten (zoals diabetes, COPD en obesitas) hoger is bij mensen met een lage SES . De effecten van de SES moeten dus niet onderschat worden. Oorzaken van deze verschillen zijn bijvoorbeeld een ongezonde levensstijl, laaggeletterdheid, armoede en schulden, stress en ongunstige woon- en werkomstandigheden. Deze sociale determinanten hebben veel effect op de gezonde opvoeding van kinderen en jongeren.

Voor kinderen gelden dezelfde principes. Een gezonde leefomgeving faciliteert een gezonde opvoeding, leidt tot meer beweging en leidt tot gezond sociaal contact (door bijvoorbeeld buitenspelen). Er kan geconcludeerd worden dat projecten die als hoofddoel hebben om meer natuur en groen in de wijken te creëren allerlei gezondheidsvoordelen met zich meebrengen, waaronder meer beweging. Meer bewegen is immers één van de speerpunten van JOGG-Leeuwarden. Hierbij kan er vooral veel progressie geboekt worden bij wijken waar veel inwoners een lage SES hebben.

Moderne ontwikkelingen brengen veel veranderingen met zich mee. Deze veranderingen hebben enorm veel impact op de leefwereld van kinderen en jongeren. Denk bijvoorbeeld aan het minder bewegen door de komst van online gaming, of reclamevoering die gefocust is op kinderen en jongeren. In dit hoofdstuk wordt besproken hoe deze ontwikkelingen effect hebben op de leefwereld van jongeren, maar ook hoe de JOGG-aanpak deze ontwikkelingen voor eigen doeleinden kan gebruiken.

2.5.1. Smartphones

Het effect van smartphones is in alle leeftijdscategorieën terug te zien. Problematisch smartphone gebruik wordt in meerdere studies gerelateerd aan depressie, angst en chronische stress [39]. Smartphones spelen een enorm belangrijke rol in het leven van een individu en ze worden ook op een steeds jongere leeftijd gebruikt. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in apps die ontwikkeld zijn voor het gebruik door kinderen zoals YouTube Kids.

Een klinische studie uitgevoerd in 2020 waarin een meetmethode voor het meten van smartphone en tablet gebruik werd getest bevond dat, onder de testgroep (3-5 jaar oud), er gemiddeld 115.3 minuten per dag gebruik werd gemaakt van smartphones en tablets [40]. Dit gebruik begint al op hele vroege leeftijd. Een andere studie observeerde dat het gebruik van een touchscreen al bij 6 tot 36 maanden begint [41]. Veelgebruik heeft serieuze effecten op de mate van zelfcontrole, sociale vaardigheden en het gedrag [42]. Op oudere leeftijd wordt het gebruik een stuk hoger. Volgens de consumentenbond krijgen de meeste kinderen rond een jaar of 9 hun eerste smartphone. Vanaf het voortgezet onderwijs hebben alle kinderen een smartphone [43]. Uit onderzoek is gebleken dat zwaar smartphone gebruik kan leiden tot chronisch slaapttekort, negatieve effecten op cognitieve controle, negatieve effecten op academische prestaties en negatieve effecten op sociale vaardigheden [44]. De benoemde effecten hebben dus allemaal een negatieve werking hebben op de fysieke gezondheid van kinderen en jongeren. Gezond en verantwoord omgaan met smartphones is Daarom belangrijk voor deze doelgroep.

2.5.2. Sociale Media

Sociale media is erg belangrijk voor de leefwereld van kinderen en jongeren. Vooral jongeren hebben er dagelijks mee te maken. Zowel jongeren als kinderen maken hier dan ook veel gebruik van en dat brengt verschillende effecten met zich mee. Kinderen van 0 tot 7 jaar uit maken vooral gebruik van televisie en YouTube en minder van sociale media. Uit een mediagebruik monitor kwam naar voren 68% van deze groep vooral naar televisie kijkt en 57% vooral gebruik maakt van een tablet. 40% maakt ook gebruik van een smartphone. Zoals eerder benoemd is onder deze groep YouTube Kids één van de meest gebruikte platforms [45].

Onder oudere kinderen stijgt het sociale media gebruik. Onder de kinderen van 7 tot 12 jaar is voor 72% het meest gebruikte apparaat een smartphone, is 80% dagelijks bezig met YouTube en 73% dagelijks bezig met gamen. Bij Scholieren (12 t/m 18) zegt 36% dagelijks contact te hebben via sociale media. 5,3% van de 12 tot 16-jarigen rapporteert last te hebben van problematisch sociaal media gebruik [46]. Onderzoek heeft aangetoond dat het gebruik van sociale media negatieve effecten kan hebben op de mentale gezondheid van kinderen en jongeren. Het kan leiden tot een vertekend zelfbeeld, chronische stress, cyberpesten en meer [44]. Sociale media is dus erg belangrijk voor de leefwereld van kinderen en jongeren. Iedereen heeft er dagelijks mee te maken en de effecten ervan kunnen groot zijn. Verstandig gebruik maken van sociale media is van groot belang. Sociale media kan ook ingezet worden om een gezonde levensstijl te promoten. Vooral jongeren zijn erg makkelijk te bereiken via sociale media en met de juiste informatievoorziening zou het ingezet kunnen worden om deze doelgroep op een juiste manier te beïnvloeden.

2.5.3. De Hedendaagse Voedselomgeving

De voedselomgeving wordt door het voedingscentrum als volgt beschreven: "alle plekken waar eet- en drinkaanbod aanwezig is, maar ook de plaatsen waar je wordt blootgesteld aan (online) beeldmateriaal en reclame van eten. Voorbeelden zijn de supermarkt, een buurtlocatie, een tankstation, een sport- of schoolkantine, en een (bedrijfs)restaurant" [47]. De term eetomgeving wordt ook vaak gebruikt. De keuzes die een individu maakt hangen van de context af. Een keuze omtrent voeding kan dus zonder eigen bedoelingen automatisch minder of meer bewust zijn. Daarom is de voedselomgeving van groot belang voor een gezond dieet en dus een gezonde leefomgeving. Deze omgeving is sinds 1995 enorm veranderd. Er is meer verwerkt eten, er zijn meer fastfoodrestaurants en het wordt voor kinderen bijvoorbeeld steeds normaler om in de pauze zelf naar de supermarkt te gaan. Sociale media speelt ook een belangrijke rol voor de voedselomgeving. Bepaald eten kan makkelijk gepromoot worden en door verschillende adviezen kan een consument lastig weten wat nu echt gezond is. Dit maakt de voedselomgeving complex, vooral voor jongeren.

Figuur 7: De Vijf Dimensies van een Gezonde leefomgeving [47]

Figuur 7 illustreert de vijf dimensies van een gezonde leefomgeving. Ze worden als volgt beschreven: fysieke dimensie: De plekken waar je voedsel kan vinden; sociaal-culturele dimensie: Wat is rondom jou heen normaal om te eten?; economische dimensie: wat is de betaalbaarheid van eten; informatie en digitale dimensie; het effect van reclames, promotie en marketing op wat je wilt eten; beleidsmatige dimensie; de wet- en regelgeving, subsidies en belastingen omtrent voeding.

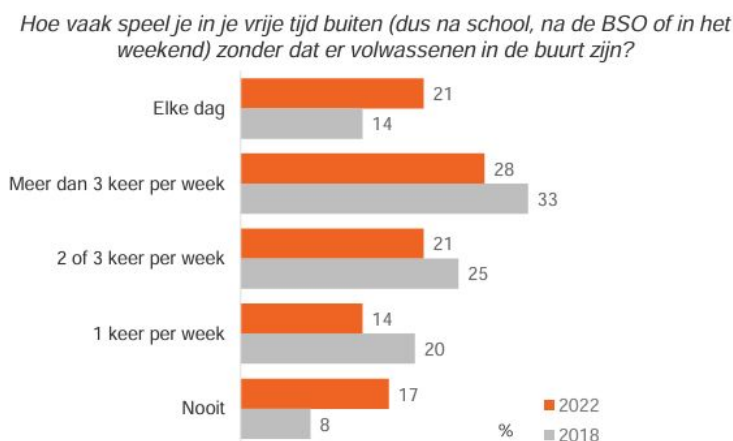
Het ministerie van volksgezondheid deelt de voedselomgeving in met vijf dimensies. Deze dimensies beïnvloeden elk op een andere manier de voedselomgeving. De vijf dimensies staan afgebeeld in figuur 7. Een gezonde voedselomgeving faciliteert gezonde en duurzame keuzes. Gezonde opties zijn betaalbaar en toegankelijk. Ook is gezond eten een sociale norm.

2.5.5. Buitenspelen

In 2022 is het grote buitenspeel onderzoek uitgevoerd door Jantje Beton. Voor dit onderzoek zijn kinderen van 4 tot 15 jaar en hun ouders ondervraagd over het buitenspelen. De resultaten van dit onderzoek zijn vergeleken met de resultaten uit 2018 om zo trends te kunnen zien (figuur 8). In 2022 speelden de kinderen tussen 6 en 12 het meest buiten. 25% van deze groep speelt elke dag buiten. Gemiddeld gezien speelt 21 procent van de kinderen (4-15 jaar) elke dag buiten, 49% meer dan drie keer of twee tot drie keer per week en 31% speelt één keer of nooit buiten. In 2018 was dit respectievelijk 14, 33 en 8 procent. Er zijn dus meer kinderen die elke dag buitenspelen, minder die drie keer per dag buiten spelen, maar meer die nooit buitenspelen [48]. Wat opvalt is dat er meer kinderen elke dag buitenspelen maar ook meer kinderen nooit. Misschien toont dit aan dat de kloof tussen kinderen met een gezonde levensstijl en kinderen met een ongezonde levensstijl steeds groter wordt.

Figuur 8: Resultaten van het buitenspeel onderzoek

Op figuur 4 is te lezen wat kinderen tussen de 6 en 12 antwoorden op de vraag hoe vaak ze buitenspelen in hun vrije tijd. De percentages van 2018 en 2022 zijn in één staafdiagram samengevoegd.

Een andere interessante uitkomst van het onderzoek is dat 56% van de gevraagde kinderen aangeeft meer buiten te willen spelen. Verder zijn de belangrijkste reden om niet buiten te spelen andere digitale mogelijkheden zoals gamen en TikTok. Hieruit blijkt dat de levensstijl van kinderen dus enorm wordt veranderd door social media, smartphones en tablets. Kinderen vinden het leukst om in een speeltuin te spelen. Ze willen graag meer speelplekken met toestellen voor alle leeftijden met meer natuur waar auto's minder hard mogen rijden. Ook zouden ze meer pauze op school willen om te spelen [48]. Jantje Beton kwam dan ook in oktober 2022 met een waarschuwing dat de speeltuinen verdwijnen [49].

Buitenspelen is enorm belangrijk voor een gezonde opvoeding. Buitenspelen is essentieel voor de motorische ontwikkeling, voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden, het stimuleren van creativiteit, ontwikkelen van de hersenen en het draagt bij aan het geluk van kinderen en jongeren. Verder nemen ze meer vitamine D op van zonlicht en herstellen kinderen die veel buitenspelen sneller van de griep of andere kwalen [50].

Moderne ontwikkelingen hebben veel effect op de leefwereld van kinderen en jongeren. Hierbij speelt vooral het smartphonegebruik en sociale media een belangrijke rol. Gamen en TikTocken worden bijvoorbeeld als belangrijkste redenen gegeven om niet te gaan buitenspelen. Smartphones en sociale media kunnen echter, bijvoorbeeld door de JOGG-aanpak, ook gebruikt worden om kinderen en jongeren beter te bereiken. Ook gamification (het gebruiken van gametechnieken en spelelementen) kan gebruikt worden om kinderen en jongeren aan het bewegen te krijgen. De digitale omgeving wordt namelijk als een belangrijke factor op de voedselomgeving benoemd. Dit komt echter niet zozeer terug in de JOGG-aanpak. JOGG-Leeuwarden kan er best veel profijt uithalen als de digitale omgeving een prominentere rol speelt in de aanpak. Bijvoorbeeld door het instrueren en informeren van influencers. Bijna elk kind van 9+ heeft immers een smartphone. Dit betekent dat bijna ieder kind hiermee bereikt kan worden.

Deel 2

Wat is monitoring en evaluatie en hoe kan JOGG-Leeuwarden dit structureel uitvoeren

Het tweede deel van dit rapport is een opsomming van de verschillende mogelijkheden die er bestaan voor monitoring en evaluatie. In het eerste hoofdstuk wordt er besproken hoe men volgens de literatuur dit uit moet voeren. Vervolgens wordt er door middel van een externe en interne analyse bediscussieerd of dit mogelijk is. De externe analyse begint met het bespreken van het huidige gezondheidsbeleid en de kansen voor de JOGG-aanpak. Bij de externe analyse worden er ook succesvolle praktijkvoorbeelden aangehaald welke middels de interne analyse worden getoetst op de haalbaarheid. De interviews in de externe analyse schetsen een beeld van de complexiteit van monitoring en evaluatie van de JOGG-aanpak.

Bij het evalueren van een beleid komt veel kijken. Er zijn verschillende methoden en technieken, er kan op verschillende momenten tijdens de beleidscyclus geëvalueerd worden en het effect van de resultaten kan erg bepalend zijn voor beleidsmedewerkers en politici. In dit hoofdstuk wordt omschreven hoe het evalueren van beleid volgens de literatuur moet. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van adviesdocumenten en van het boek 'The Public Policy Primer' van Wu et al. [51].

Wu beschrijft dat het doel van evalueren is om terug te kijken op het geïmplementeerde beleid tijdens de verschillende punten in de beleidscyclus met als doel om het beleid te verfijnen, herontwerpen of zelfs helemaal te termineren. Goed evalueren draagt bij aan het beleidsproces. [51]. Monitoren en evalueren heeft zowel politieke als technische aspecten. Met de politieke aspecten van evaluatie wordt vooral bedoeld dat de resultaten effect kunnen hebben op alle belanghebbenden. Met positief uitvallende resultaten kan een politiek voordeel behaald worden en het tegenovergestelde kan gebeuren met negatieve resultaten. Het kiezen van de criteria is dus een technisch- en politiek-proces. Door middel van een gestuurde selectie kunnen bepaalde aspecten onderbelicht raken, waardoor er gestuurd kan worden naar de geprefereerde conclusies van de betrokkenen. Negatieve evaluaties kunnen serieus effect hebben op een individu. Evaluatie ook een technisch uitdagend proces. Om de juiste criteria te selecteren, de juiste informatie te vergaren en het verwerken hiervan is technische capaciteit en expertise nodig. Een consequentie van de uitdagende aard van evaluatie is dat potentieel ineffectief beleid lang kan blijven bestaan.

Wu et al. beschrijft het evaluatieproces in 4 stappen: omschrijven van de strekking, bepalen van de criteria, informatie verzamelen, en het uitvoeren van de evaluatie. Bij het omschrijven van de scope wordt er rekening gehouden met alle belanghebbenden. Tijdens deze stap wordt er bepaald wat er geëvalueerd moet worden en hoe gedetailleerd. Deze stap is vergelijkbaar met het eerste deel van dit rapport.

Evaluatie kan bestaan uit gestructureerde monitoring of uit het beantwoorden van de complexe vraagstukken. Een voorbeeld hiervan is de vraag; 'Pakt het beleid het onderliggende probleem aan?'. Wat de strekking van de evaluatie is, hangt ook af van de technische mogelijkheden. Het beste model moet gekozen worden, terwijl er rekening wordt gehouden met de tijd en de middelen. Door het kiezen van de juiste criteria wordt het evaluatieproces gestandaardiseerd. Dit is belangrijk omdat een beleid vaak vele aspecten heeft. De belangrijkste resultaten, die vaak op één lijn liggen met de doelen, moeten gedefinieerd worden. Hierbij is het belangrijk om te waken voor de onderbelichting van aspecten die niet direct in de doelen zijn opgenomen. Deze gemiste criteria kunnen soms gerelateerd zijn aan de doelen van het beleid. Door het vooraf selecteren van de juiste criteria kan er gebruikt gemaakt worden van een nulmeting.

Na het bepalen van de criteria kan er informatie worden vergaard. Data kan worden opgedeeld in twee categorieën; primair en secundair. Primaire data is informatie die door de organisatie zelf is verworven met als doel om gebruikt te worden voor de evaluatie. Secundaire informatie is door een buitenstaande organisatie verworven. In het geval van de JOGG-aanpak speelt secundaire data een erg belangrijke rol. Dit komt doordat de buitenstaande organisaties vaak in veel beter contact staan met de doelgroep en meer middelen hebben om informatie over de doelgroep te verkrijgen. De informatie die gebruikt wordt voor een evaluatie kan nieuw verworven worden of al bestaan. Bij nieuwe informatie moet ingecalculereerd worden dat dit middelen en tijd zal kosten. Vooral wanneer een organisatie een nieuwe methode moet toepassen kan dit leiden tot veel benodigde tijd en onvoorziene fouten. Tijdens de implementatie van de adviezen uit dit rapport is het dus belangrijk om hierop voorbereid te zijn.

Aan het einde van het proces wordt de informatie geanalyseerd. Hoe dit gebeurt, hangt af van het type evaluatie. De verschillende typen zijn; evaluatie op de input, evaluatie op het proces, evaluatie op de output, evaluatie op de uitkomst en evaluatie op de impact. Onder input vallen de gebruikte middelen zoals het aantal vrijwilligers, werknemers en de financiële middelen. Deze zijn vaak het simpelst om te evalueren, omdat het over concrete aantallen gaat. Onder het proces valt de organisatorische effectiviteit. Een evaluatie van dit onderdeel resulteert vaak in een gestroomlijnder proces dat efficiënter werkt. Dit verschilt weer van de output. Hiermee wordt niet het resultaat bedoeld, maar concrete uitvoer. Voorbeelden hiervan zijn: aantal cursisten bij een voorlichting, stukken fruit gegeten op een dag of sportdagen georganiseerd. Deze informatie draagt bij aan het evalueren van de uitkomst en impact omdat het de concrete cijfers zijn waarmee de complexere vragen beantwoord kunnen worden. Wanneer er wordt geëvalueerd of een beleid de doelen haalt wordt dit gedaan door middel van de uitkomsten en de impact te evalueren. Hiervoor is het belangrijk dat de doelen die bij het beleidsvormingsproces zijn opgesteld meetbaar zijn en dat de juiste informatie beschikbaar is om de uitkomsten te meten. Het helpt om tijdens de formulering van het beleid al na te denken over de criteria waarmee de uitkomsten geëvalueerd kunnen worden. Er is een verschil tussen de netto en de bruto uitkomsten. De bruto uitkomsten omvatten alle geobserveerde veranderingen die zijn waargenomen na het implementeren van het beleid, de netto-uitkomsten zijn de veranderingen die enkel gerelateerd zijn aan het geïmplementeerde beleid. Bruto uitkomsten kunnen dus ook veroorzaakt zijn door onvoorziene veranderingen. Een succesvolle evaluatie slaagt erin om een onderscheid te maken tussen deze twee. Bij de JOGG-aanpak zal het erg lastig zijn om deze te onderscheiden.

Er bestaan drie algemene evaluatie methoden die er in slagen om dit onderscheid te maken. Deze zijn te zien in tabel 1.

Tabel 1: Evaluatie ontwerpen om netto en bruto beleidsuitkomsten te onderscheiden [51]

Type Evaluatie	Beschrijving
Gerandomiseerd onderzoek met een controlegroep	Bij dit type onderzoek bestaat er één onderzoeksgroep en één controlegroep. Bij de onderzoeksgroep vindt de interventie plaats en bij de controle groep. Welk individu bij welke groep hoort, is willekeurig verdeelt.
Voor en na vergelijking	Bij dit type onderzoek worden de situatie voor en de situatie na de beleidsimplementatie vergeleken. Er wordt geen gebruik gemaakt van een controlegroep.
Gematchte vergelijking	Bij dit type onderzoek wordt er een vergelijkingsgroep gebruikt die verwant is aan de onderzoeksgroep. Deze groep fungeert dan als een controlegroep.

In de praktijk blijkt het vaak lastig om een gerandomiseerd onderzoek met controlegroep uit te voeren. Ditzelfde geldt voor JOGG-Leeuwarden. Het doen van een nulmeting is voor veel activiteiten organisatorisch en technisch niet mogelijk.

Het hoofddoel van een evaluatie is om te leren en te optimaliseren. Bij het communiceren van de noodzaak van monitoring en evaluatie naar de belanghebbenden is dit ook essentieel. Wu et al. categoriseert het leerproces in 4 onderdelen. Dit omvat sociaal leren, beleidsgeoriënteerd leren, lessen trekken en overheidsleren [51]. Een ander belangrijk element van evalueren is het (eventueel) termineren of aanpassen van het geëvalueerde beleid. Dit is een lastig proces waar vaak veel haken en ogen aan hangen. Dit komt doordat er bij een geïmplementeerd beleid vaak meer komt kijken dan de evaluatie laat zien. Kijk bijvoorbeeld naar de laatste publicatie over de JOGG-aanpak van het RIVM [52]. In dit onderzoek is er alleen gekeken naar de overgewichtcijfers en de absentie van een daling hierin. Hier is er niet gekeken naar het netto en bruto effect. Andere omstandigheden kunnen namelijk een verslechtering hebben veroorzaakt.

Voordat een bepaald beleid getermineerd of veranderd kan worden moet een bestuurder er zeker van zijn dat alle aspecten belicht zijn, zowel voor de korte termijn als de lange. Er komen vaak ook veel belanghebbenden bij kijken. Dit maakt het proces van het termineren of veranderen van een beleid nog lastiger. Daarom pakt het meestal gunstiger uit als er incrementele veranderingen door worden gevoerd. Op deze manier zal de nieuwe situatie niet veel afwijken van de status quo.

Succesvol evalueren brengt ook moeilijkheden met zich mee. Wu et al. beschrijft de vier voornaamste uitdagingen als volgt:

1. Niet genoeg organisatorische ondersteuning
2. Niet genoeg expertise over evalueren
3. Een kortzichtige blik op de evaluatie
4. Niet genoeg capaciteit voor het verwerven van informatie

Deze voorbeelden zijn zowel technisch als organisatorisch. Evalueren kan nog complexer worden door politieke beperkingen. De resultaten van een evaluatie kunnen namelijk een groot effect hebben op individuen die er mee te maken hebben. Daarom kan iemand er voor zorgen dat er bepaalde aspecten onderbelicht raken of de resultaten en conclusies verwerpen. Strategieën om deze beperkingen te verhelpen zijn; het verduidelijken van de criteria, het vast stellen van onafhankelijk afdelingen die de evaluatie uitvoeren en het utiliseren van hulp van buiten de overheid [51].

Volgens de literatuur is evaluatie essentieel voor een succesvolle beleidsvoering. De evaluatie heeft zowel technische als politieke aspecten. JOGG-Leeuwarden zit momenteel in de eerste twee fasen van evaluatie; het omschrijven van de strekking en het formuleren van de criteria. Beide stappen worden behandeld in dit rapport. Hierna zal JOGG-Leeuwarden moeten beginnen met het verzamelen van informatie, dit zal voornamelijk secundaire informatie zijn. Hoe dit zou gaan wordt besproken in de implementatieplannen van dit rapport. Om de JOGG-aanpak te evalueren is de mate van gedragsverandering een belangrijk criterium. Voor JOGG-Leeuwarden wordt het erg lastig om het netto en het bruto effect van elkaar te onderscheiden. Dit komt vooral door de afwezige mogelijkheden om een nulmeting te doen waar de resultaten mee vergeleken kunnen worden. De modellen uit tabel 1 zijn dus organisatorisch en technisch niet haalbaar. De kansen voor het evalueren van de JOGG-aanpak in Leeuwarden liggen bij de secundaire data. De partners waar JOGG-Leeuwarden mee samenwerken hebben veel organisatorische mogelijkheden om informatie te verzamelen. Om deze samenwerking te starten is het belangrijk om de noodzaak van het monitoring en evalueren goed door te communiceren.

De externe analyse zet de voorbeelden vanuit de theorie, het huidige gezondheidsbeleid en voorbeelden vanuit de praktijk in perspectief. In het vorige hoofdstuk is besproken hoe men volgens vaste methoden het beste het netto en bruto effect van een beleid van evalueren. Er is ook geconcludeerd dat dit, in het geval van JOGG-Leeuwarden, waarschijnlijk organisatorisch en technisch niet haalbaar is. Door middel van het bespreken van de huidige gezondheidsakkoorden en het uitvoeren van verschillende interviews met JOGG-regisseurs en andere professionals wordt er gekeken naar de actuele kansen wat betreft evaluatie zowel als bewezen effectieve methoden. Verder wordt er gezocht naar een manier om dit haalbaar te maken voor JOGG-Leeuwarden. De interviews zijn essentieel om te identificeren waarom monitoring en evaluatie een lastig vraagstuk is voor de JOGG-aanpak en hoe dit, volgens de professionals opgelost kan worden. Als laatste is er ook met een bestuurder gesproken om te concluderen hoe een bestuurder naar de aanpak kijkt.

Het IZA is een antwoord op de toenemende zorgkosten in Nederland. Het zijn afspraken die gemaakt zijn om met de toekomstige stijging van zorgkosten en nood naar werknemers in de zorg te beantwoorden. Kortom, het zal de druk op de zorg moeten verminderen en de zorgkosten laag moeten houden. Deze afspraken zijn gemaakt door de overheid en een aantal andere partijen in de zorg. Deze partijen zijn bijvoorbeeld: ziekenhuizen, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, patiëntenverenigingen en gemeenten. Aan de hand van deze afspraken gaan er een aantal dingen veranderen. Op de rijksoverheidwebsite worden deze als volgt beschreven [6]:

Veranderingen voor mensen die zorg nodig hebben:

- Meer aandacht voor gezond leven zodat er minder zorg nodig is
- Er wordt samen met de zorgaanbieder bekeken wat voor zorg er nodig is
- Kwaliteit van leven staat centraal
- Meer zorg dicht bij huis of digitaal

Veranderingen voor medewerkers in de zorg

- Meer ruimte voor werkplezier, scholing en eigen inbreng
- Meer tijd voor patiënten
- Digitaal zorg aanbieden
- Er komt een landelijk netwerk

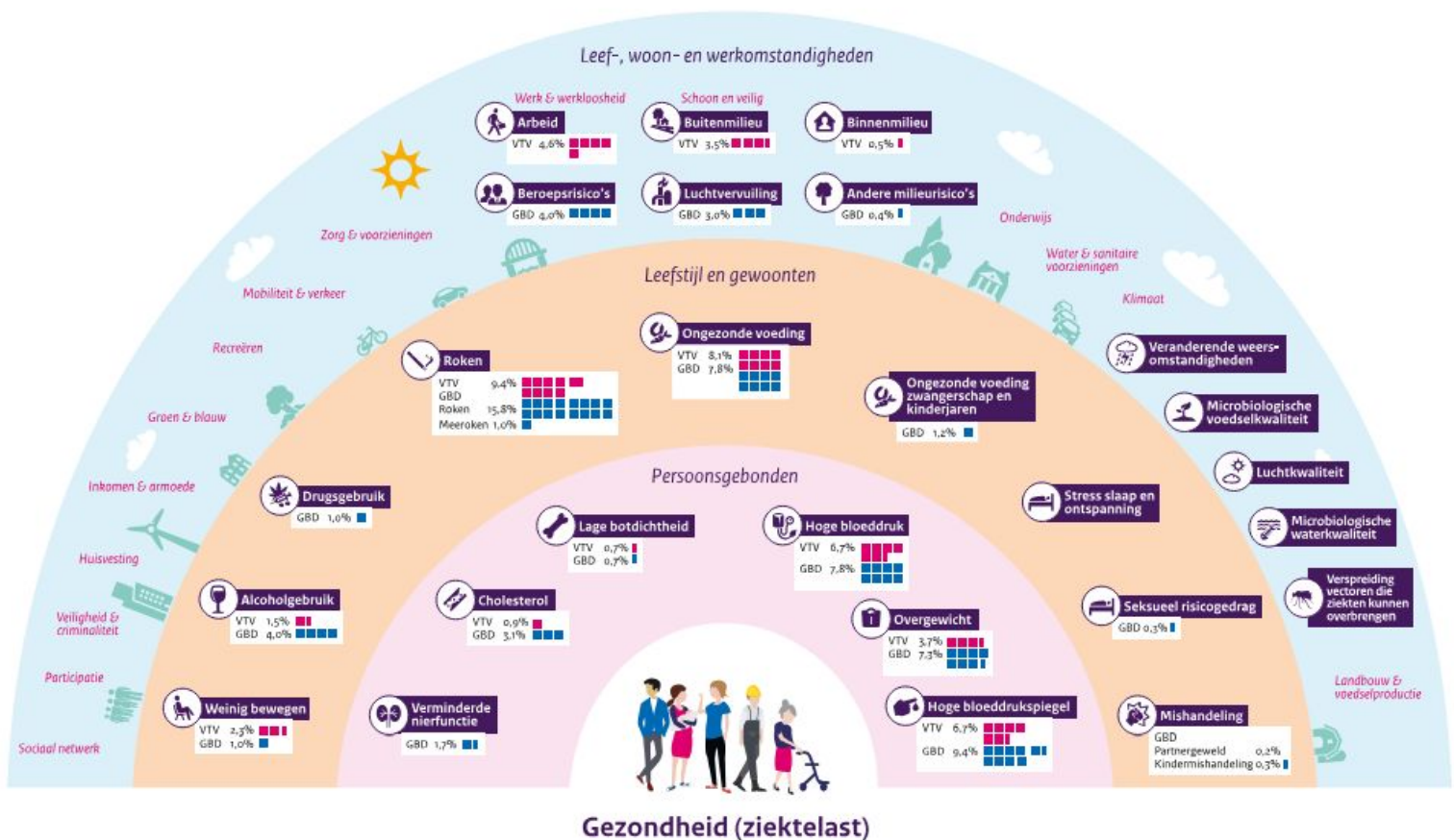
De JOGG-aanpak is een preventieve aanpak. Kortgezegd, de aanpak stimuleert een gezonde levensstijl transitie waardoor er hopelijk zorgkosten worden voorkomen. De JOGG-aanpak sluit op verschillende manieren aan bij de plannen in het IZA.

Het GALA-akkoord heeft als doel om alle middelen die een gemeente krijgt voor initiatieven voor gezondheid en preventie samen te bundelen. Deze worden dus niet meer als afzonderlijke programma's gezien. Hiermee wordt een integrale benadering gestimuleerd waarbij er aandacht is voor alle achterliggende factoren die effect hebben op de gezondheid. Deze determinanten zijn enorm breed. Het RIVM heeft dit in kaart gebracht (figuur 9)

Figuur 9: De Determinanten voor de Gezondheid van een Individu

Figuur 9 laat de vele verschillende en vele lagen van determinanten zien die effect hebben op de gezondheid en de levensstijl van een individu. Dit figuur is ontworpen door het RIVM [53].

Deze verbrede aanpak wordt 'health in all policies' genoemd. Deze zin is ook te vinden in figuur 2, waar de JOGG-aanpak wordt beschreven. Hiermee wordt bedoeld dat gezondheid wordt beïnvloed door alle beleidsterreinen. Deze aanpak zou moeten helpen bij het aanpakken van de gezondheidsverschillen en er komt ook een focus op preventie [7].

De centrale doelstelling van het GALA is om gezondere inwoners te hebben in 2040. Hierin is opgenomen dat mensen gezonder ouder worden en dat Nederland in 2040 de gezondste jeugd heeft die kansrijk opgroeit in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Deze doelstelling komt erg overeen met de JOGG-doelstelling. In het GALA staan een aantal speerpunten en gezamenlijke doelen beschreven. De gezamenlijke doelen zijn:

- a) Terugdringen van de gezondheidsachterstanden
- b) Een gezonde fysieke leefomgeving
- c) Het versterken van de sociale basis
- d) Een gezonde levensstijl
- e) Versterking van de mentale weerbaarheid
- f) Vitaal ouder worden
- g) Domeinoverstijgende inzet van een regionale preventie-infrastructuur

Hoe de gemeente Leeuwarden hierop inspeelt in het lokale beleid wordt later in dit rapport besproken.

De komst van het GALA heeft ook op lokaal niveau effect op de JOGG-aanpak. Door de bundeling van de geldstromen is het nu van belang dat een gemeente de bekostiging van de JOGG-aanpak aanvraagt via de specifieke uitkering (SPUK). Het is belangrijk om te benoemen dat het landelijke JOGG-programma niet onder GALA valt. Dit wordt gezien als een overkoepelende en ondersteunende organisatie waar gemeenten kosteloos gebruik van kunnen maken. De landelijke JOGG-organisatie wordt door de rijksoverheid gefinancierd. De reden waarom de bekostiging van de JOGG-aanpak meegenomen kan worden in de SPUK-aanvraag van gemeenten is, omdat de JOGG-aanpak het fundament biedt van verschillende thema's van het GALA. JOGG sluit aan op de volgende thema's vanuit het GALA:

- Lokaal sportakkoord
- Brede Regeling Combinatiefuncties
- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Kansrijke start
- Mentale gezondheid
- Aanpak overgewicht en obesitas

Dit betekent dat het financieren van de JOGG-aanpak op verschillende manieren in de SPUK aanvraag meegenomen kan worden. Hoe de gemeente Leeuwarden dit heeft gedaan wordt nog later in dit rapport besproken. Er kan al wel geconcludeerd worden dat het monitoren van de financiën omtrent JOGG-Leeuwarden door deze constructie lastig wordt. Dit komt doordat de financiering doorgaans niet als JOGG bestempeld wordt [54]. Deze conclusie kwam ook voort uit gesprekken met JOGG-beleidsmedewerkers.

Er zijn verschillende interviews uitgevoerd met professionals die werken met de JOGG-aanpak. Dit is gedaan om inzicht te krijgen in de uitvoering van de JOGG-aanpak van andere gemeenten, maar ook om inzicht te krijgen in monitoring en evaluatiestrategieën van andere JOGG-gemeenten (of vergelijkbare processen). Hierbij is het vooral belangrijk om te focussen op welke aspecten leiden tot succes en welke aspecten een voorbode zijn voor een minder goede uitvoering. Het doel hiervan is om een eerste invulling te geven aan de criteria waar een monitoring en evaluatiestrategie aan zou moeten voldoen. Later in dit rapport wordt besproken of dit ook toepasbaar en haalbaar is voor JOGG-Leeuwarden. Er zijn interviews gehouden met:

Jort van Straten (JOGG-accounthouder voor de provincies Friesland en Groningen)

- Jenneke Bos (JOGG-regisseur Kampen)
- Bas Wonink (Wethouder Kampen)
- Michael Zeldenrust (JOGG-regisseur Assen)
- Anouk van der Heij (JOGG-regisseur Ooststellingwerf)

Tijdens het gesprek met Jort van Straten is er direct belangrijke informatie besproken, namelijk het boek van de HiNoord academie over transitiegerichte monitoring en evaluatie [55]. Dit is een keerpunt geweest in dit onderzoek. In dit boek worden theorieën en methoden besproken die helpen bij het in kaart brengen van projecten in de transitie in de zorg. Hierbij ligt er een focus op het monitoren en evalueren van zorgprocessen die in lijn liggen met de transitie van de zorg. De JOGG-aanpak is een goed voorbeeld hiervan omdat het erg focust op preventie. Later in rapport worden de bevindingen uit dit boek in detail besproken. Jort vertelde het volgende over de methoden in dit boek:

Jort

'Het is een voorbeeld van een manier waarop administratie en evaluatie samenkomen. Door middel van het bijhouden van de momenten en activiteiten blik je direct terug en kan er direct worden geëvalueerd'

Verder was het erg interessant om met JOGG-regisseurs te spreken die elk voor een andere organisatie en/of gemeente werkten. Dit geeft een inzicht in het verschil in werkwijze, maar ook in het brede scala aan creatieve initiatieven die er worden opgezet. Voorbeelden hiervan zijn terug te lezen in de transcripten in de bijlagen. Zo had Michael meer een praktijkgerichte aanpak omdat hij zelf voor een welzijnsorganisatie werkt die uitvoerder is van de gezondheidsprojecten. Jenneke, aan de andere kant, had meer een adviserende rol en probeerde de JOGG-gedachte over te brengen zonder met de merknaam te adverteren. Zo zei Jenneke:

Jenneke

'we zwaaien niet met de JOGG vlag'

Een quote die veel zegt over de JOGG-aanpak, het overbrengen van de gedachte is belangrijker dan strijken met de eer.

Uit de gesprekken met de verschillende JOGG-regisseurs kwam ook voort dat een klassieke monitoring en evaluatiestrategie (zoals eerder besproken in dit rapport) misschien niet het effectiefst zou zijn om de complexe werkzaamheden van een JOGG-gemeente in kaart te brengen. Dit komt doordat het doel van de JOGG-aanpak het initiëren van een leefstijltransitie en het overbrengen van een bepaalde gedacht is. Het doel is dat de omgeving rondom kinderen en jongeren deze veranderingen faciliteert. Het is een erg lastige opgave om dit, bijvoorbeeld, met kwantitatieve gegevens in kaart te brengen. Zo vertelde Jenneke:

Jenneke

‘We monitoren en evalueren eigenlijk steeds minder, even los van de geijkte punten, en er komt wel steeds meer de vraag hoe zinvol het nog blijft. En dat wil niet zeggen dat ik het niet zinvol vind, hoor, om te monitoren of te evalueren. Maar de vraag is, kun je nog en wil je nog echt apart? Het effect van JOGG? Want wat is dan JOGG? Als je het zo breed aanvliegt, kun je dat überhaupt nog in kaart brengen? Ben je daar nog toe in staat?’

Dezelfde kritische vragen kwamen naar voren tijdens de gesprekken met andere JOGG-regisseurs. Dit vraagt naar een methode waarbij het zetten van een nulmeting (zoals bij de klassieke methoden moet) niet nodig is, en waarbij kwalitatieve data, zoals persoonlijke ervaringen van zowel de doelgroep als de professionals, ook tot zijn recht komt.

Wat bij alle gesprekken naar voren kwam, is dat monitoring en evaluatie pas succesvol verloopt wanneer hier duidelijke afspraken over zijn gemaakt met de betrokken partijen. Dit is goed terug te zien in de besproken voorbeelden (zie bijlagen). Het is erg belangrijk dat alle partijen weten waar ze aan toe zijn en dat er van tevoren af wordt gesproken waarop er wordt geëvalueerd. Dat dit werkt, komt terug uit een aantal voorbeelden. Hiernaast was het bijna altijd de uitvoerende partij die de monitoring deed en werd er bijna altijd secundaire data verworven. Dit komt doordat dit de partij is die het nauwste contact heeft met de doelgroep. De uitvoerende partij heeft vaak ook erg relevante kennis door praktijkervaring. Zo vertelde Michael:

Michael

‘Eén voorbeeld is het preventieakkoord. Ik was bij die gesprekken van de gemeente Assen aanwezig als JOGG-regisseur. Met mijn invloed vanuit mijn eigen expertise hielp ik het met vormgeven. Je merkt wel bij dat soort overleggen dat die meer in de theorie zitten en ik wat meer in de praktijk. Terwijl de praktische kant ook heel waardevol is. Soms denk ik dat de gemeente Assen wat meer input vanuit de praktijk nodig heeft om weer de theorie aan te vullen voor bijvoorbeeld het beleid.’

De monitoring en evaluatiestrategie die voor JOGG-Leeuwarden ontworpen doet moet dus, volgens de bevindingen van de interviews, rekening houden met de complexiteit van het doel van de JOGG-aanpak. De methoden die beschreven staan in het boek van HiNoord kunnen hier een potentiële oplossing voor zijn. Verder gaat succesvol monitoren en evalueren altijd gepaard met duidelijk afspraken, praktische kennis en ervaring en goed doordachte ijkpunten. De uitvoerende partij speelt hier een belangrijke rol in.

In het eerste hoofdstuk van dit deel van het rapport is er geconcludeerd dat traditionele evaluatiemethoden waarschijnlijk niet technisch haalbaar zijn voor JOGG-Leeuwarden door het missen van de mogelijkheden voor een nulmeting/ vergelijkbare 'voor' situatie. Hierna is er middels een externe analyse vastgesteld dat een succesvolle monitoring en evaluatiestrategie moet voldoen bestaan uit een serie van goede afspraken waarvan het nut duidelijk doorgecommuniceerd is. Verder is er ook geconcludeerd dat de uitvoerende partij een belangrijke rol moet spelen in het vergaren van secundaire data. In dit hoofdstuk wordt de gemeente Leeuwarden in kaart gebracht door een interne analyse. De organisatie JOGG-Leeuwarden wordt ook onderzocht en er wordt met behulp van een aantal analyses vastgesteld waar de competenties, kansen en bedreigingen liggen voor JOGG-Leeuwarden in de context van monitoring en evaluatie. Vervolgens worden er acties geformuleerd om de bedreigingen te overbruggen. Deze informatie wordt later in dit rapport samen met de rest van de informatie gebruikt om een advies te formuleren en een implementatieplan.

De gemeente Leeuwarden heeft 128.858 inwoners. Hiervan zijn de meesten 25 tot 45 jaar oud (33.612) er wonen verder 18.468 0-15 jarigen en 18.681 15-25 jarigen. Dit is in ongeveer 28% van de inwoners. 43.1% van de inwoners is van westerse achtergrond. Verder is het opleidingsniveau van de 15-75 voor 31.7% hoog en voor 68.3% gemiddeld of laag [56]. De gemiddelde SES-WOA score is -0.06, wat betekent dat de gemeente Leeuwarden, op SES-niveau, net iets lager scoort dan het landelijk gemiddelde [57].

In het GALA in IZA plan van de gemeente Leeuwarden is de situatie in 2022 geschetst met behulp van gegevens uit het rapport van de inwonersenquête en het gemeentelijk profiel. Dit is aan de hand van de volgende zeven onderwerpen gedaan; de gezondheidsverschillen; de inwoners met schulden; sociale en fysieke leefomgeving; overgewicht, sporten en bewegen; leefstijl en gewoonten; mentale gezondheid; vrije tijd, sociale activiteiten en cultuur; en meer 65-plussers [57], [58].

De gezondheidsverschillen zijn, net zoals in de rest van Nederland, groot. De percentageverschillen van inwoners die een goede gezondheid ervaart, loopt namelijk uiteen. In Bilgaard en Havanpark is dit bijvoorbeeld 69.9% vergeleken met 90% in Zuidlanden. Geografisch gezien zijn dit ook de wijken waar de meeste huishoudens zijn met een laag inkomen [59]. Het leven in armoede heeft veel effect op kinderen en jongeren. Zoals eerder besproken hebben deze kinderen en jongeren meer last van verschillende gezondheidsklachten. Hierom is het aanpakken van deze verschillen en het focussen op inwoners met een lage SES (bijvoorbeeld met de JOGG-aanpak) erg belangrijk. Zo heeft het leven met schuld ook effect. In Leeuwarden zijn er 1.1% meer huishoudens die met schulden leven dan in de rest van Nederland [59]. De bijdrage hiervan komt vooral uit de wijken Bilgaard en de Vrijheidswijk (15% en 17.2%). Hieruit blijkt dat er in de gemeente Leeuwarden grote verschillen zijn als het gaat over armoede.

Zoals eerder besproken hebbende sociale en fysieke leegomgeving ook een groot effect op de ervaren gezondheid van inwoners. In de kwetsbare wijken zorgt een opstapeling van slechtere omstandigheden vaak voor aanhoudende problemen. Factoren zoals beperkte gezondheidsvaardigheden [60], financiële zorgen, werkloosheid en laaggeletterdheid gecombineerd met problemen op buurniveau zoals geluidsoverlast, onveiligheid, slecht onderhouden woningen en weinig natuur dragen bij de gezondheidsverschillen en chronische stress. In de gemeente Leeuwarden stijgt het aantal inwoners dat in 2022 vindt dat de wijk er op achteruitgaat van 17% naar 22%. Dit percentage varieert wel van 6% in de Zuidlanden naar 32% in Oud-Oost [58]. Dit betekent dat de fysieke en sociale leegomgeving belangrijke peilers zijn voor lokaal beleid. Ook betekent dit dat dit belangrijke thema's zijn om in de JOGG-aanpak mee te nemen.

In 2022 voldeden 50.4% van de inwoners van Leeuwarden aan de beweegrichtlijnen. Vergeleken met het landelijk gemiddelde van 47.7% ligt dit iets hoger. Dit is terug te zien in de overgewichtcijfers van de 18-plussers. Dit is in de gemeente Leeuwarden 48.8% en in Nederland 50.3% [57]. Onder de jeugd is dezelfde trend zichtbaar. Uit de jeugdmonitor van de GGD Fryslân uit 2023 blijkt dat in de gemeente Leeuwarden onder de 4-12 jarigen 11% matig overgewicht of obesitas heeft. Onder de 12-18 jarigen is dit 14%. Vergeleken met de rest van Friesland is dit iets lager (12% en 12%) jeugd [61], [62]¹. In Nederland ligt het gemiddelde aantal jongeren van 4-11 met overgewicht op 11.3% en van 12-17 op 14.3% [3].

In de gemeente Leeuwarden hebben de inwoners iets gezondere eetgewoontes dan in de rest van Friesland. Onder de kinderen en de jongeren is dit ook zo. 78% van alle 4-12 jarigen in de gemeente Leeuwarden eet elke dag fruit en 54% eet elke dag groente. In Friesland is dit 75% en 48%. Van de 12-18 jarigen in Leeuwarden eet 46% elke dag fruit en 64% elke dag groenten. In Friesland is dit 43% en 62%.

Uit de cijfers blijkt dat de gemeente Leeuwarden niet de meest ongezonde inwoners heeft wanneer dit vergeleken wordt met de rest van Nederland en Friesland. Desalniettemin zijn de cijfers, en vooral de volwassenen met overgewicht (47.7%), vrij hoog. Hiernaast daalt in sommige wijken de tevredenheid over de leefomgeving, een belangrijk punt waar de JOGG-aanpak op kan inspelen.

¹ Bron afkomstig van persoonlijke communicatie via de mail (niet publiekelijk toegankelijk) van de GGD Fryslân

De gemeente Leeuwarden ambieert om in 2040 een generatie inwoners te hebben die gezond en weerbaar zijn en die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Om dit te realiseren en om een goede invulling te geven aan de doelstellingen in het GALA zijn de volgende principes geformuleerd :

1. De inwoner staat centraal
2. We zorgen voor een integrale en domeinoverstijgende aanpak
3. We denken vooraf na over een goede borging
4. We maken gebruik van de bestaande infrastructuur
5. Leren van en met elkaar

De JOGG-aanpak heeft raakvlak met alle benoemde punten.

Naast deze principes wordt in het plan van aanpak voor SPUK en GALA benoemd dat de gemeente Leeuwarden samen wil werken met de inwoners en de partners om de GALA doelen te behalen. Ze willen het gesprek aangaan met alle doelgroepen, jongeren, sportverenigingen en partners, muziekverenigingen, culturele instellingen en bestaande samenwerkingen. Deze plannen sluiten aan bij de transitie in de zorg. Hier wordt later in dit rapport dieper op in gegaan. Wat het, in het kort, inhoud is dat je samen met alle betrokkenen een gelijk platform wilt creëren waar iedereen gedeeld eigenaar en verantwoordelijk is voor het behalen van de doelen. Iets wat ook erg in de JOGG-aanpak terugkomt.

De gemeente Leeuwarden heeft een aantal lokale plannen en doelen opgesteld aan de hand van de GALA-pijlers en doelen. De GALA-pijlers zijn: sport, bewegen en cultuur; sociale basis en gezondheid. De doelen van het GALA zijn al eerder benoemd. Er is een handig overzicht gemaakt waarin te zien is wat de gemeente Leeuwarden gaat doen om de GALA doelen te behalen en met welke activiteiten. Dit overzicht is te zien in bijlage 1.

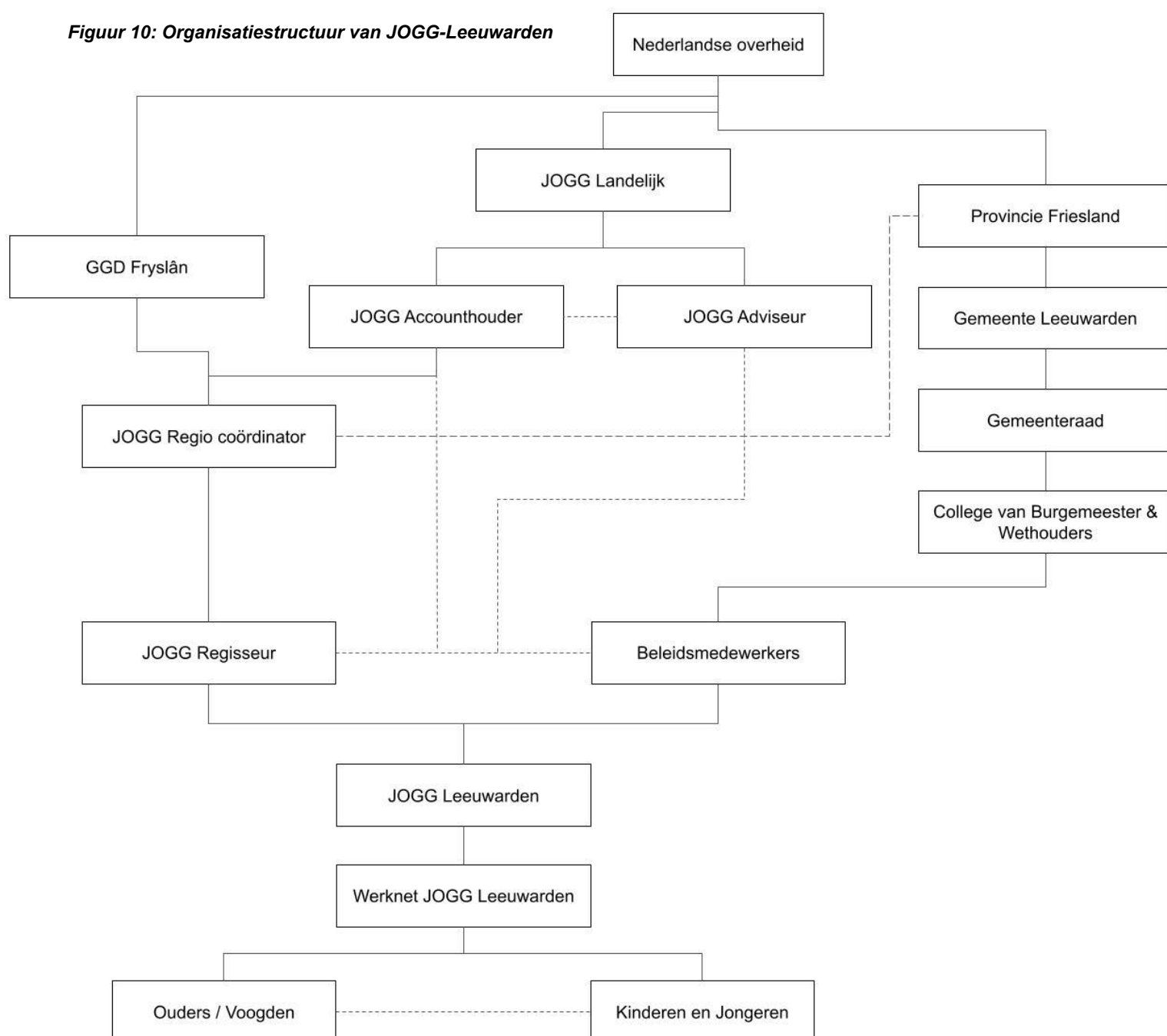
De JOGG-aanpak wordt bij verschillende doelen benoemd. Allereerst bij het terugdringen van de gezondheidsverschillen. De gemeente Leeuwarden beargumenteert dat er af en toe een ongelijke aanpak nodig is. Hier wordt vorm aan gegeven door aan te sluiten bij het programma Leeuwarden-Oost. Bij dit programma worden de kwetsbare wijken Bilgaard, Camminghaburen, Oud-oost, Vrijheidswijk en Heechterp-Schieringen gefocust door interventies waarbij verschillende professionals (inclusief de JOGG-regisseurs) samenwerken om de kwaliteit van leven daar te verbeteren. De JOGG-regisseurs zorgen hier voor het overbrengen van de JOGG-gedachte.

Ook bij het creëren van een gezonde leefomgeving wordt de JOGG-aanpak benoemd. Er wordt beargumenteerd dat dit doel wordt behaald mede doordat JOGG focust op het creëren van een gezonde voedsel- en beweegomgeving. JOGG draagt ook bij, bij het stimuleren van een gezonde leefstijl.

JOGG wordt als een belangrijk programma benoemd om de beleidsdoelen te behalen. In de plannen staat dat de aanpak in de komende jaren versterkt zal worden en dat er een meer integrale positie voor JOGG binnen het gezondheidsbeleid komt. Dit laat zien dat de gemeente JOGG als een belangrijk programma ziet en vergroot de onderhandelingspositie van JOGG-Leeuwarden bij andere partijen.

De gemeente Leeuwarden is ook aangesloten bij de JOGG-aanpak. Voor JOGG-Leeuwarden is het regisseurschap belegd bij de GGD-Fryslân. Verder zijn er bij de gemeente Leeuwarden ook twee beleidsmedewerkers verantwoordelijk voor de JOGG-aanpak. Samen maken ze de plannen en stellen ze de begroting op. De JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers worden ondersteund door een JOGG-coördinator en de JOGG-accounthouder. De coördinator geeft advies en ondersteuning aan alle JOGG-gemeenten in Friesland en verbindt de gemeenten met de provincie. De accounthouder vormt een brug tussen de coördinator Friesland en de landelijke aanpak. De accounthouders adviseert ook de regisseurs en de beleidsmedewerkers. In figuur 10 is een organogram te zien.

Figuur 10: Organisatiestructuur van JOGG-Leeuwarden

Bij JOGG-Leeuwarden is er behoefte aan een structurele monitoring en evaluatiestrategie voor alle werkzaamheden en samenwerkingen. Het is namelijk lastig om in kaart te brengen of de JOGG-gedacht succesvol over is gebracht en wat voor impact dit heeft op de gezondheid van de kinderen en jongeren in Leeuwarden.

Momenteel wordt er geëvalueerd door middel van een jaarlijks JOGG-monitor. Elke JOGG-gemeente vult deze in aan de hand van vooraf gestelde doelen. De JOGG-regisseurs van JOGG-Leeuwarden geven echter aan dat deze methode niet in kaart brengt wat het effect is van de werkzaamheden van JOGG. Het doel is namelijk om de JOGG-gedachte over te brengen. Dus om zo veel mogelijk partijen te ondersteunen en te adviseren over het indelen van hun activiteiten zodat er een gezonde levensstijl wordt gestimuleerd en zodat er een transitie plaatsvindt. De activiteiten en evenementen moeten de omgeving dusdanig veranderen, zodat onbewust de gezondere keuze wordt gestimuleerd. Dit komt overeen met de literatuur. Energiebalans gerelateerd gedrag wordt namelijk beïnvloed door sociale controle en de subjectief waargenomen norm. Het is echter erg lastig om het netto en het bruto effect van de werkzaamheden van de JOGG-regisseurs te onderscheiden [51]. De focus moet liggen op het in kaart brengen van de gedragsveranderingen die worden veroorzaakt door deelname aan verschillende activiteiten. Een voorbeeld hiervan is de gezonde evenementen van wijkcentrum Bilgaard. JOGG-Leeuwarden denkt hierbij mee en adviseert het wijkcentrum om de activiteiten zo te ontwerpen dat ouderen en jongeren worden geïnformeerd en gestimuleerd om een gezonde levensstijl aan te nemen. Door middel van structurele monitoring tijdens dit soort evenementen en structurele monitoring van de werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden kan er goed worden geëvalueerd of dit allemaal daadwerkelijk resulteert tot gedragsveranderingen bij kinderen en jongeren.

De interne analyse van JOGG-Leeuwarden laat zien hoe de organisatie is opgebouwd. In het organogram is weergegeven welke organisaties en professionals er alleen achter JOGG-Leeuwarden zitten. Een belangrijke vraag die voort komt uit de analyse is: 'voor wie is de evaluatie'. Het antwoord hierop is voor de JOGG-Leeuwarden en het werknets zelf. Uit het interview met wethouders Bas Wonink kwam bijvoorbeeld naar voren dat bestuurders meer focussen op de beleidsdoelen, dus het bruto effect. De monitoring en evaluatiestrategie moet dus op organisatorisch niveau in kaart brengen of de werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden effect hebben. Hiernaast moet er ook geconstateerd kunnen worden of de samenwerkingen met het werknets vruchtbaar zijn en of de georganiseerde activiteiten effectief zijn. Dit laatste kan getoetst worden door de mate van gedragsverandering in kaart te brengen.

Om de haalbaarheid van de theorie en de uitkomsten van de interne en externe analyse te toetsen is er samen met de JOGG-regisseurs en de beleidsmedewerkers een brainstormsessie georganiseerd waarin vastgesteld werd waar de organisatie aan moet voldoen om te kunnen monitoren en evalueren. In dit hoofdstuk staan de resultaten van deze brainstormsessie beschreven. Met behulp van de analyses wordt er vastgesteld wat er van de monitoring en evaluatieplannen in dit rapport haalbaar is en hoe je kan inspelen op de organisatorische gebreken en bedreigingen.

3.3.1. Middelen en Competenties

Een middelen en competenties analyse wordt normaliter gebruikt om te onderzoeken welke middelen en competenties er nodig zijn om als bedrijf mee te doen aan de competitie en welke middelen en competenties het bedrijf een competitief voordeel geven [64]. Voor de monitoring en evaluatie strategie is eenzelfde lijst opgesteld met JOGG-leeuwarden waar de middelen en competenties in staan die nodig zijn om structureel en succesvol te kunnen monitoren en evalueren. Deze middelen en competenties zijn verdeeld in een lijst met tastbare middelen en competenties en een lijst mijn niet-tastbare middelen en competenties. De uitkomsten worden gebruik om de krachten en de zwakheden van de organisatie vast te stellen. De uitkomsten zijn te zien in tabel 1.

Tabel 1: Opsomming van tastbare en niet-tastbare middelen en competenties

In tabel 1 is een opsomming te zien van de tastbare en niet-tastbare competenties. Deze lijst is opgesteld tijdens een brainstormsessie met de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers van JOGG-Leeuwarden. De gegevens worden als input gebruikt voor de krachten en zwakheden van JOGG-Leeuwarden.

	Middelen	Competenties
Tastbaar	<ul style="list-style-type: none"> - Financiële middelen - Communicatie middelen - Een activiteit of project - Een project of activiteit - Data beheer systemen - Plan van aanpak - Instructies - Uitvoerend personeel 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van data beheer systemen - Kennis over JOGG en gezondheidsbeleid - Analytisch vermogen
Niet-tastbaar	<ul style="list-style-type: none"> - Tijd - 0 meting - Informatie over de mogelijke effecten 	<ul style="list-style-type: none"> - Goed in de omgang met de doelgroep - De taal van de doelgroep machtig zijn - Kennis over resultaatgericht uitvragen - Luistervermogen - Uitvragen van de juiste pijlers - Hoofdzaken en bijzaken onderscheiden

3.3.2. SWOT-analyse

SWOT staat voor strenghts, weakness, Opportunities and threats. Krachten, zwakheden, kansen en bedreigingen in het Nederlands [67]. Door het uitvoeren van deze analyse breng je in kaart welke aspecten (binnen of buiten de organisatie) de monitoring en evaluatiestrategie ondersteuning en verrijken en welke aspecten tegenwerken. De krachten en zwakheden zijn interne aspecten van JOGG-Leeuwarden en de kansen en bedreigingen worden gezien als externe aspecten. Voor de interne aspecten zijn de resultaten van de middelen en competentieanalyse als input gebruikt. Voor de externe aspecten zijn de gesprekken tijdens de brainstormsessie als input gebruikt. Het doel van de SWOT-analyse is te formuleren waar JOGG-Leeuwarden nog niet aan voldoet. Deze zwakheden en bedreigingen worden gebruikt in de GAP-analyse. Een overzicht van de SWOT-analyse is te zien in tabel 2.

Tabel 2: De krachten, zwakheden, kansen en bedreigingen van JOGG-Leeuwarden in de context van monitoring en evalueren.

In tabel 2 zijn de krachten, zwakheden, kansen en bedreigingen van JOGG-leeuwarden in de context van het uitvoeren van monitoring en evaluatie te zien. De krachten van JOGG-leeuwarden zijn vooral de competenties van de JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers. Zij beschikken over de juiste opleidingen om de resultaten te kunnen analyseren. Hiernaast beschikt JOGG-leeuwarden ook over financiële middelen ter ondersteuning van de projecten. De zwakheden zijn de competenties van de uitvoerende partij, de partij die de gegevens zullen moeten verzamelen. Omdat JOGG-Leeuwarden met verschillende partijen werkt, is het niet duidelijk of de werknemers of vrijwilligers die de gegevens voor de monitoring en evaluatie zullen moet vergaren voldoen aan de bedachte competenties. Verder beschouwt JOGG-Leeuwarden de maatschappelijk aandacht voor het thema gezondheid en preventie als een duidelijke kans. Als laatste wordt het label betutteling als bedreiging gezien, zowel als de blik die de uitvoerende partij kan hebben op de extra werkzaamheden.

	Sterke punten	Zwakke punten
Intern	<ul style="list-style-type: none"> - Competenties van JOGG-Leeuwarden - Financiële middelen - Ondersteuning van gezondheidsprofessionals van de GGD - Nauw contact van de uitvoerende partij met de doelgroep en onderling vertrouwen 	<ul style="list-style-type: none"> - Competenties van de uitvoerende partij - Motivatie van de uitvoerende partij om te monitoren en evalueren
	Kansen	Bedreigingen
Extern	<ul style="list-style-type: none"> - Gezondheid en preventie wordt een belangrijk thema - Het uitvoeren van monitoring en evaluatie is één van de JOGG-pijlers 	<ul style="list-style-type: none"> - Betutteling - Hogere werkdruk voor de betrokkenen - Missend verantwoordelijkheidsgevoel van de betrokken partijen - Privacy gevoeligheid - Verkeerde verwachtingsmanagement

3.3.3. Strategische doelen en plannen

Om voor te zijn op eventuele moeilijkheden die veroorzaakt kunnen worden door de zwakheden en de dreigingen voor de uitvoering van een monitoring en evaluatieplan zijn er strategische doelen geformuleerd. Deze doelen zijn geformuleerd aan de hand van de twee vragen die bij een GAP-analyse worden gesteld, namelijk; waar zijn we? En, waar willen we zijn?

Vanuit de twee analyses zijn de volgende zwakheden en bedreigingen geformuleerd. Dit zijn de zwakheden en bedreigingen die effect hebben op monitoring en evaluatie. Betutteling, bijvoorbeeld, heeft een effect op de JOGG-aanpak zelf.

1. De competentie van de uitvoerende partij
2. Missende motivatie en laag verantwoordelijkheidsgevoel van de uitvoerende partij om te monitoren en te evalueren als gevolg van een de stijgende werkdruk en verkeerd verwachtingsmanagement

Voor deze zwakheden en bedreigingen zijn de volgende voor en na situaties geformuleerd. Deze antwoorden zijn speculaties.

1. *Waar zijn we?:* Het succes van de monitoring en evaluatiestrategie hangt af van de competentie van de uitvoerende partij
Waar willen we heen?: het succes van de monitoring en evaluatiestrategie hangt niet af van de competenties van de uitvoerende partij
2. *Waar zijn we?:* De uitvoerende partij ziet het nu niet in van monitoring en evaluatie wat voor weinig motivatie en een laag verantwoordelijkheidsgevoel zorgt.
Waar willen we heen?: De uitvoerende partij ziet het in van monitoring en evaluatie wat voor veel motivatie en een hoog verantwoordelijkheidsgevoel zorgt.

Om ervoor te zorgen dat de situatie zo verandert dat de zwakheden en bedreigingen geen effect meer zullen hebben op de monitoring en evaluatiestrategie zijn de volgende strategische plannen geformuleerd:

1. Om ervoor te zorgen dat de competenties van de uitvoerende partij geen effect hebben op het succes van de monitoring en evaluatiestrategie worden de volgende acties ondernomen:
 - a. De taken zullen laagdrempelig blijven en aangepast worden in overleg met de uitvoerende partij.
 - b. Er zal een duidelijk stappenplan met duidelijke instructies verstrekt worden
 - c. Bij het formuleren van de vragen wordt er zo min mogelijk ruimte overgelaten voor vrije interpretatie
 - d. De manier van gegevens ophalen wordt op een manier geformuleerd zodat het toegankelijk en te begrijpen is voor alle medewerkers en elke doelgroep
2. Om ervoor te zorgen dat de uitvoerende partij het nut van monitoring en evaluatie in ziet en gemotiveerd te werk gaat met een hoog verantwoordelijkheidsgevoel worden de volgende stappen ondernomen:
 - a. Er wordt duidelijk gecommuniceerd dat alle partijen baat hebben bij goed uitgevoerde monitoring en evaluatie, hierbij is de volgende quote uit de brainstormsessie erg van toepassing 'niemand wil investeren in iets wat niet werkt.'
 - b. De samenwerking zal gelijkwaardig blijven, doordat de taken in overleg worden geformuleerd in niet worden opgelegd
 - c. De betrokken partij heeft ook inspraak in welke gegevens er worden opgehaald, dit vergroot het gedeelde eigenaarschap en het verantwoordelijkheidsgevoel

4. Transitie gerichte monitoring en evaluatie

Deel 2 van dit rapport eindigt met een mogelijke methode voor het uitvoeren van monitoring en evaluatie van complexe processen. Dit boek is gedeeld tijdens het interview met Jort van Straten. In het eerste hoofdstuk is geconcludeerd dat traditionele methoden technisch en organisatorisch niet haalbaar zijn, vervolgens zijn de aspecten waar de methode aan moet voldoen besproken door middel van externe en interne analyses. In het komende hoofdstuk wordt een boek besproken waarin een methode is beschreven die, met wat kleine aanpassingen en toevoegingen, het antwoord kan zijn op de onderzoeksvraag.

4. 1. Introductie

Het transitiegerichte monitoren is ontworpen omdat het Nederlandse zorgsysteem, volgens HiNoord, onder druk staat. Het is een antwoord op de inrichting van een monitoring en evaluatiemethode die nodig is voor langdurige veranderopgaven. De JOGG-aanpak is een veranderopgave in de zin dat het een antwoord is op het overgewicht probleem onder kinderen en jongeren. De JOGG-aanpak streeft om een levensstijl transitie te initiëren bij kinderen en jongeren en dus om over een lange termijn een verandering aan te brengen [55].

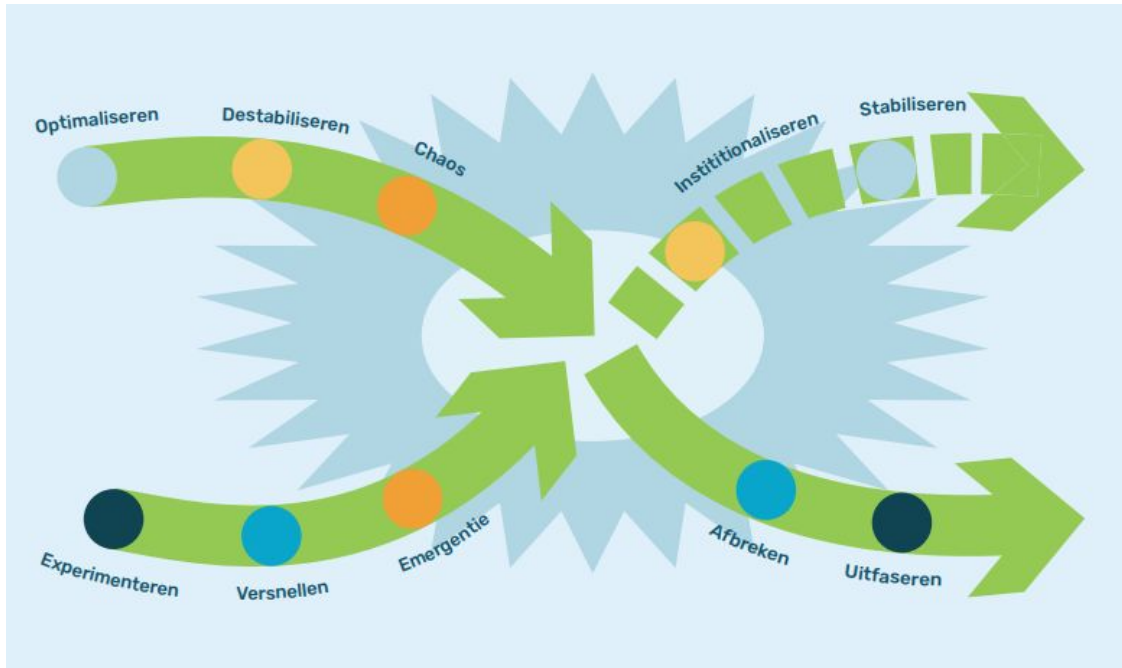
Transitiegericht is ook een reactie op de manier waarop gezondheidszorg is veranderd. In het boek wordt beargumenteerd dat er pas behandeld werd zodra iemand klachten kreeg. In het boek staat 'we organiseren de zorg voor ziekte wel, maar de zorg voor gezondheid onvoldoende' [55]. Als je dit beter wilt doen moet de zorg anders georganiseerd worden. Een belangrijk aspect hiervan is zorg en hulp aanbieden in de directe leefomgeving van mensen. Dit is namelijk een cruciale plek waar de gezondheid voor het grootste deel wordt beïnvloed. De JOGG-aanpak is hier een duidelijk voorbeeld van. Door middel van een werknets wordt er op lokaal niveau invloed uitgeoefend op de directe leefomgeving van jongeren kinderen. Hierdoor wordt de doelgroep verantwoordelijk voor hun eigen gezondheid. Dit brengt ook complexiteit met zich mee. De gezondheid van een individu wordt namelijk door meerdere factoren beïnvloed en dit maakt het erg lastig om de netto en bruto effecten van beleidsvoering en, bijvoorbeeld, de JOGG-aanpak te bepalen. Het doel van transitiegerichte monitoring is om de impact van een veranderopgave op een concrete wijze inzichtelijk te maken, terwijl er rekening gehouden wordt met de complexiteit van de opgave.

In het boek van Beenen et al. (2024) wordt transitie als volgt beschreven 'transitie betekent kortgezegd een fundamentele verandering van systemen. Het gaat om het overstappen van de ene manier van denken, doen en organiseren naar een andere'. Er vindt veel transitie plaats in verschillende sectoren. Kijk bijvoorbeeld naar de overstap naar schone energie of naar de klimaattransitie. Transitie kan worden uitgebeeld in een X-curve. Deze curve is bedacht door Loorbach et al. (2022) [65]. De X-curve laat zien hoe een oud systeem afbreekt en er een nieuwe voor in de plaats komt. Een oud (linksboven) en een nieuw (links onder) systeem komen samen. Er vindt een transitie plaats waarna het oude systeem uitfaseert en de nieuwe stabiliseert (figuur 7). In de zorg vindt er momenteel een transitie plaats. We zien gezondheid niet langer meer als een losstaand thema. De gezondheid van een individu wordt niet langer meer gezien als iets wat afhangt van ziekte, maar de gezondheid heeft ook te maken met werk, relaties en de leefomgeving. Preventie speelt dus een steeds belangrijker rol. De gezondheid staat in verbindingen met andere systemen zoals het klimaat, de economie en landbouw. Elk thema heeft effect op elkaar en hierom moet alles ook als verbonden gezien worden. Er is noodzaak naar een holistische aanpak. Deze transitie sluit aan bij de JOGG-aanpak, gezondheid komt namelijk terug bij alle beleidsterreinen. Dit heeft als basis een totale aanpak waarbij verschillende partijen die opereren in verschillende sectoren effect uitoefenen op de leefomgeving van kinderen en jongeren. Een holistische aanpak geeft ook meer veerkrachtigheid. Wanneer een systeem uit meerdere pilaren bestaat, zal het blijven staan als er één (tijdelijk) wegvalt. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren tijdens een crisis. De transitie in de zorg en het effect hiervan op het gezondheidbeleid heeft ook effect op de manier waarop er gemonitord en geëvalueerd moet worden. Het is bijvoorbeeld makkelijk om te monitoren hoeveel mensen er met overgewicht waren en nu zijn, maar het is moeilijk om te monitoren hoeveel mensen er zijn beïnvloedt waardoor ze in eerste instantie geen overgewicht hebben gekregen.

4. Transitie gerichte monitoring en evaluatie

Figuur 11: De X-curve van transitie [55], [65].

Figuur 7 illustreert de transitie van een oud systeem naar een nieuw systeem. Hierin is de pijl linksbovenin een oud systeem wat uiteindelijk tot chaos leidt. De pijl linksonderin is het nieuwe systeem. Na het samenkomen van de twee vindt er een transitie plaats waarna het nieuwe systeem wordt geïnstitutionaliseerd en het oude wordt uitgefaseerd.

4. 2. Werken met een gezamenlijke missie

Missiegericht werken is een bekend concept binnen bedrijven. Ieder bedrijf heeft een visie, missie en een strategie. Hierin is de missie de omschrijving van hoe de visie behaald wordt. Deze is vaak gepaard met meetbare activiteiten die uitgestippeld staan in een strategie die met analyses en modellen bepaald wordt (business boek als bron). Bij transitiegerichte monitoring wordt de missie omschreven als iets wat verandering brengt. 'Het missie gedreven werken zoals hier wordt beschreven verschilt van deze klassieke versie, omdat de missie in het licht van een transitie een disruptief, groots en meeslepend wenkend perspectief is'. In andere woorden, het is een ideaalwereld waar constant op gedoeld wordt. Het is een toekomstbeeld wat constant verandert met de nieuwe lessen die men leert. In het geval van de JOGG-aanpak is de gezamenlijke missie als volgt geformuleerd 'Het bevorderen van een gezonde leefstijl in het algemeen en gezond gewicht in het bijzonder, met een primaire focus op kinderen en jongeren, en de volwassenen die hen omringen, en daar waar de problematiek het grootst is' [1]. Later in het hoofdstuk zal besproken worden wat de gezamenlijke missie voor rol speelt bij het transitiegerichte monitoren en evalueren.

4. Transitie gerichte monitoring en evaluatie

4. 3. Het quadrupel helix model als context voor een werknets

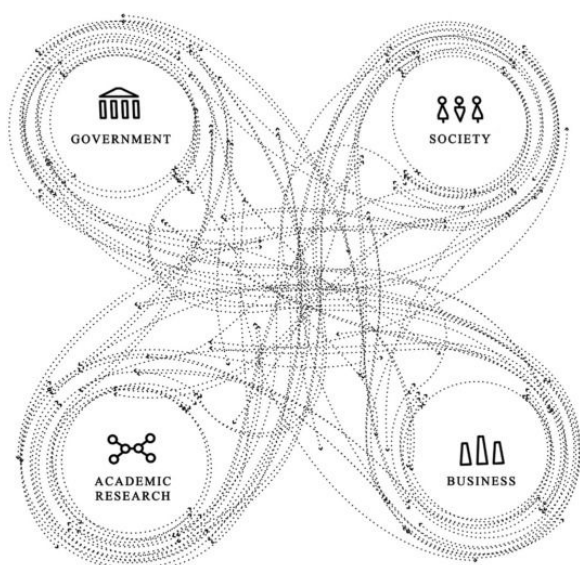
In zowel het transitiegerichte monitor model als de EPODE methode en de JOGG aanpak komt de noodzaak van een totale aanpak sterk naar voren. Het doel is een holistische aanpak waarbij de lokale overheid, commerciële bedrijven, kennisinstellingen en de doelgroep vanaf het begin participeren en waarbij iedereen vanaf het begin eigenaar is van de levensstijl transitie. Een ander model waarin dit beschreven wordt is het Quadrupel helix model. Dit model illustreert hoe vier componenten (overheid, maatschappij, kennisinstellingen en commerciële bedrijven) van de maatschappij samenwerken waardoor innovatie, werken en leren tot stand wordt gebracht. Dit is vergelijkbaar met de manier waarop een totale aanpak en een samenwerkingen tussen alle systemen in de maatschappij de grondslag is van succes voor een gezonde leefstijltransitie. Dit model illustreert dus hoe de ideale samenwerkingen van externe partijen, JOGG-Leeuwarden, de doelgroep en de omgeving rondom een doelgroep verloopt.

Toepassing op JOGG-Leeuwarden

Het quadrupel helix model heeft een sterke overeenkomst met het werknets van JOGG-projecten. Het doel van het werknets is om eigenaarschap te creëren bij alle betrokken partijen. Hierdoor is er sterke samenwerking tussen de lokale overheid (in dit geval JOGG-Leeuwarden), kennisinstellingen (in dit geval de GGD), de maatschappij (in dit geval de doelgroep) en commerciële bedrijven (bijvoorbeeld een buurtsupermarkt). Het is nog wel belangrijk om in acht te nemen dat de rol van de JOGG-regisseur een coördinerende rol is en dus niet centraal staat in het werknets. Wanneer er geëvalueerd wordt op de samenwerking tussen JOGG-Leeuwarden en het werknets kan dit model in acht worden genomen, het is dan belangrijk om er bij stil te staan dat er geen hiërarchie is in het model, iedereen werkt op gelijk niveau samen.

Figuur 12: Het quadrupel helix model en illustratie van een context

Aan de linkerkant is te zien hoe de verschillende onderdelen van de maatschappij (government (overheid), society (maatschappij), academic research (kennisinstellingen) en business (commerciële bedrijven)) holistisch samenwerken voor innovatie en onderzoek. Deze theorie is ook toepasbaar bij een gezonde leefstijltransitie en toont het belang van een totale aanpak. Aan de rechterkant is te zien hoe Beenen et al. (2024) dit concept gebruikt om te illustreren hoe een werknets of leeromgeving er uit ziet. Het is een web van samenwerkende partijen waarvan iedereen verschillende kennis en ervaring uit een andere context meebrengt.

4. Transitie gerichte monitoring en evaluatie

4. 4. Sociale innovatie

Met sociale innovatie worden initiatieven bedoeld die als doel hebben om maatschappelijke problemen en uitdagingen op te lossen. Deze oplossingen dragen bij aan de transitie in de zorg. De JOGG-aanpak is hier een voorbeeld van. Bij sociale innovatie is een balans tussen de belanghebbenden erg belangrijk. Deze balans staat beschreven in het dubbel helix model. Deze balans komt ook terug in de JOGG-aanpak. Voor sociale innovatie heb je aanjagers nodig. Voor het introduceren van een monitoring en evaluatiestrategie zijn de JOGG-regisseurs de aanjagers. Deze aanjagers moeten vooral investeren in het contact en de relatie tussen alle belanghebbenden. Het meenemen van iedereen is misschien belangrijker dan het uitvoeren van de innovatie. Op deze manier voorkom je weerstand. Deze theorie bevestigt de noodzaak van het spreken en betrekken van de belanghebbenden. In het geval van het introduceren van monitoring en evaluatie bij JOGG-projecten bestaat dit uit het makkelijk van duidelijke afspraken en vroegtijdig aankaarten van de wil om te monitoren en evalueren. Als JOGG-regisseur moet je dit bij de eerste onderhandelingen al aanjagen. Verder is het ook belangrijk om de onderlinge relaties te evalueren.

4. 5. Praktisch voorbeeld van transitiegerichte monitoring en evaluatie

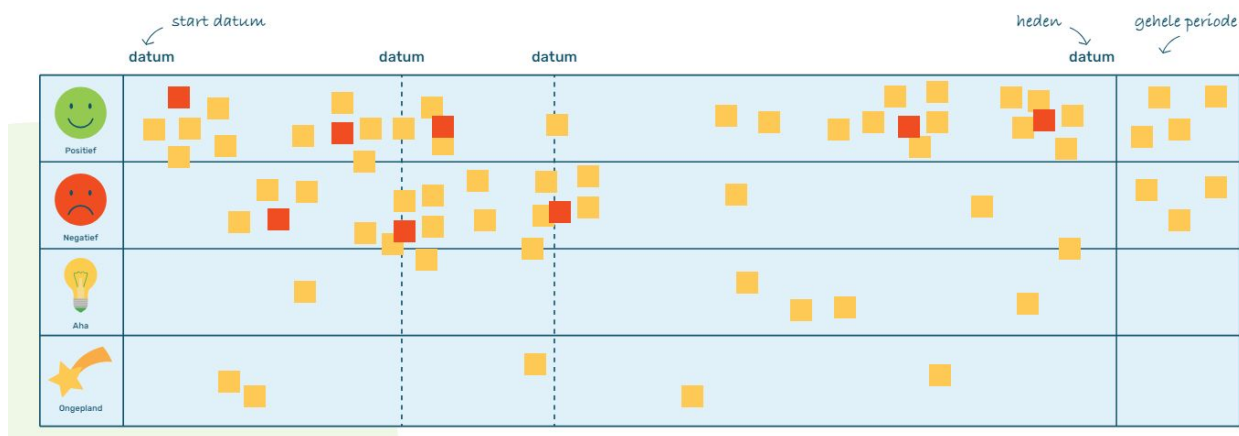
In de vorige paragrafen zijn aspecten besproken die belangrijk zijn voor het monitoren en evalueren van transitiegerichte zorgprojecten. In deze paragraaf wordt een praktisch voorbeeld besproken die ingezet kan worden voor monitoring en evaluatie.

De Tijdlijn Methode

De tijdlijn methode is een simpele manier om samen met een werkgroep, netwerk of belanghebbenden terug te blikken naar de afgelopen gebeurtenissen om zo het verhaal van wat er is gebeurd in kaart te brengen. Dit gebeurt door het verzamelen van gebeurtenissen en deze te koppelen aan een mening over deze gebeurtenissen. Er zijn drie categorieën. Dit zijn; positieve momenten, negatieve momenten en inzichtelijke momenten. Een voorbeeld van hoe je dit vorm kan geven is te zien op figuur 13.

Figuur 13: Een voorbeeld van de vormgeving van de tijdlijn methode [55], [67]

Op figuur 9 is te zien hoe er 4 categorieën aan gebeurtenissen zijn. Positief, negatief, plotseling en inzichtelijk. De gebeurtenissen worden chronologisch aan de tijdlijn (van links naar rechts) toegevoegd (bijvoorbeeld door het erop te schrijven). De tijdlijn is in tijdvakken opgedeeld die belangrijk zijn voor de sector waarvoor de methode wordt uitgevoerd.

4. Transitie gerichte monitoring en evaluatie

Het eindresultaat is een verhaal waarin de gebeurtenissen bestempeld zijn, en waarin opgenomen is waarom bepaalde momenten op die manier bestempeld zijn. Een stappenplan van de uitvoering is te vinden bij referentie 63. Deze methodiek past erg goed bij de JOGG-aanpak omdat het een manier is waarop verschillende, uiteenlopende gebeurtenissen en werkzaamheden toch kwantificeerbaar zijn. Op deze manier kan er inzichtelijk gemaakt worden of de werkzaamheden bijdragen aan het uiteindelijke doel. De tijdlijn methode is de basis van veel van de plannen die in dit rapport worden besproken, de uiteindelijk invulling en implementatie hiervan worden in het eindadvies besproken.

Een Leeragenda

Uit het gesprek over de tijdlijn komen verschillen, leervragen en verbeterpunten voort. Een voorbeeld van een leervraag kan zijn *'Hoe zorgen we ervoor dat er meer ouders meegaan naar de activiteit'*. Deze vragen kunnen verzameld worden in een leeragenda. Sommige vragen kunnen snel beantwoord worden en sommige zullen er voor een langere tijd op staan of zelfs veranderd worden aan de hand van nieuwe informatie. Het opstellen van een leeragenda is handig omdat je als organisatie overzichtelijk hebt waarop innovatie plaats zou moeten vinden.

Geleerde Lessen en het Delen van Verhalen

Na het formuleren van een verhaal over de afgelopen samenwerkingsperiode met behulp van de tijdlijn methode is het belangrijk om het verhaal te delen en te evalueren. Met behulp van het indelen van gebeurtenissen in categorieën kan er vastgesteld worden waar het goed ging en waar het slecht ging in het verhaal. Tijdens een vergadering of netwerksessie moet er dan ook ruimte zijn om persoonlijke meningen hierover te delen. Deze meningen of ervaringen hoeven niet gepolijst te zijn. Een gesprek hierover kan vaak al tot veel inzichten leiden. Het uiteindelijk doel is leren van de ervaringen. Het is belangrijk om stil te staan of de werkzaamheden of activiteiten wel degelijk meewerken aan de uiteindelijke missie. Kortom, het delen van verhalen en ervaringen uit de praktijk is een nuttige tool voor evaluatie. Dit kan zowel tijdens het uitvoeren van de tijdlijn methode als erna.

De theorieën en methoden die besproken zijn in het boek over transitiegerichte monitoring en evaluatie. De JOGG-aanpak heeft veel overeenkomsten met de transitie in de zorg en daarom zijn de theorieën goed toepasbaar. Hieruit komt voort dat bij het monitoren en evalueren het in acht nemen van de complexiteit van de transitie en de verandering van de ijkpunten erg belangrijk is. Verder is het monitoren van de relaties en het samenwerken volgens het quadrupel helix model erg belangrijk. Het uitvoeren van de tijdlijnmethode is een goede optie om complexe processen te monitoren en te evalueren.

Deel 3

Integratie van de opgedane kennis en een eindadvies met implementatieplan

In het derde deel van dit rapport worden de belangrijkste lessen uit de eerste twee delen samengevat, deze vormen samen het advies. Er wordt besproken welke aspecten er geëvalueerd moeten worden en hoe dit uitgevoerd moet worden. De uitvoering wordt afgestemd op de organisatorische haalbaarheid van JOGG-Leeuwarden. Als laatste wordt er advies gegeven over concrete acties die geïmplementeerd kunnen worden in de werkwijze van JOGG-Leeuwarden.

1. Opsomming van de geleerde lessen en adviezen

In dit hoofdstuk worden de geleerde lessen en adviezen opgedeeld in de categorieën: kansen, voordelen, bedreigingen, beperkingen, algemeen advies en concreet implementatieadvies. Met het opsommen van de conclusies uit dit rapport wordt er een overzicht gegeven van de belangrijkste onderdelen. In het hoofdstuk hier na wordt er een implementatieplan van de monitoring en evaluatiestrategie voor JOGG-Leeuwarden beschreven.

1. 1. Algemene belangrijke informatie

De algemene belangrijke informatiepunten voor een monitoring en evaluatiestrategie voor JOGG-Leeuwarden zijn:

- Overgewicht onder kinderen en jongeren neemt toe, het antwoord hierop is een leefstijlinterventie aanpak die focust op preventie waarbij alle belanghebbenden een rol spelen (een totale aanpak)
- Monitoring en evaluatie is één van de kernvoorwaarden voor het succesvol uitvoeren van de JOGG-aanpak. Het implementeren van een monitoring en evaluatiestrategie is dus een belangrijke stap voor JOGG-Leeuwarden om te nemen. Hierbij is het belangrijk dat de strategie in dit rapport makkelijk implementeerbaar is en zowel organisatorisch als technisch haalbaar is voor JOGG-Leeuwarden.
- De EPODE methode, waar de JOGG-aanpak op gebaseerd is, werkt omdat het een lokale en totale aanpak is. Alle belanghebbenden spelen een belangrijke rol. De basis van de methode bestaat uit vier kernwaarden; het verkrijgen van politieke ondersteuning, het verkrijgen van de nodige middelen van centrale (zoals JOGG-landelijk) en lokale (zoals wijkcentra) organisaties, het bieden van ondersteuning en het verspreiden van wetenschappelijk bewijs. Deze kernwaarden projecten de totale aanpak
- Energiebalans-gerelateerde gedrag is essentieel voor de fysieke gezondheid. Het is essentieel dat de pijlers voor gedragsverandering (houding, subjectieve norm, waargenomen gedragscontrole en de intentie) zowel als de omgevingsfactoren (fysiek, politiek, economisch en sociocultureel) en de mediërende factoren (demografische factoren, persoonlijkheid, bewustzijn, betrokkenheid, gewoonte en clustergedrag) in acht worden genomen door JOGG-Leeuwarden bij het initiëren en evalueren van activiteiten en interventies.
- De omgeving, en voornamelijk de ouder, speelt een belangrijke rol in de gezonde opvoeding van een kind. Het creëren van een nieuwe subjectieve norm en sociaal-culturele blik op een gezonde leefstijl kan enorm bijdragen aan een nieuwe, gezonde omgeving.
- Het creëren van veel natuur en groen is een bewezen strategie om beweging en sociaal contact te stimuleren, vooral in wijken met een lagere SES. JOGG-Leeuwarden kan deze kennis gebruiken om effectieve interventies te stimuleren.
- Moderne ontwikkelingen spelen een belangrijke rol in de verandering van de leefwereld van jongeren en kinderen. Het veelvuldig gebruik van technologie en social media door jongeren en kinderen kan echter ook ten goede worden gebruikt. Het maakt de jeugd makkelijk bereikbaar en vertelt iets over de manier waarop kinderen en jongeren gemotiveerd kunnen worden.
- De gezondheidsverschillen tussen inwoners met een hoge SES en een lage SES zijn in de gemeente Leeuwarden groot. Hierom zullen interventies die focussen op de groep met een lage SES het meest effect hebben. De fysieke en sociale leefomgeving zijn hiervoor erg belangrijke speerpunten.

1. Opsomming van de geleerde lessen en adviezen

1. 2. Kansen en voordelen

De kansen en voordelen met betrekking tot een monitoring en evaluatiestrategie voor JOGG-Leeuwarden zijn:

- Het IZA focust zich op preventie, dit sluit goed aan bij de JOGG-aanpak. Hieruit blijkt dat de JOGG-aanpak in lijn is met het gezondheidbeleid.
- Door de komst van het IZA en het GALA krijgt de JOGG-aanpak een belangrijke rol binnen de zorg. Ook heeft JOGG-Leeuwarden beschikking tot financiële middelen (vanuit de SPUK aanvraag). Dit vergroot de onderhandelingspositie van JOGG-Leeuwarden waardoor samenwerkende partijen sneller meewerken aan een monitoring en evaluatie strategie
- De JOGG-aanpak wordt veel benoemd in de beleidsplannen van de gemeente Leeuwarden. Dit vergroot de positie van de JOGG-aanpak en bewijst het politieke draagvlak.

1. 3. Bedreigingen en beperkingen

De bedreigingen en beperkingen met betrekking tot een monitoring en evaluatiestrategie voor JOGG-leeuwarden zijn:

- Een traditionele monitoring en evaluatiestrategie is zowel technisch als organisatorisch niet haalbaar voor JOGG-Leeuwarden. Dit komt doordat er geen informatie opgehaald kan worden over de situatie voor een interventie. Verder onderscheiden de lokale monitors van de GGD het netto en bruto effect niet.
- Uit alle interviews is gebleken dat het monitoren en evalueren van de JOGG-aanpak een complex vraagstuk is. Dit komt doordat het moeilijk meetbaar is in welke mate een bepaald gedachtegoed is overgedragen. Gedragsverandering en leefstijltransitie zijn moeilijk meetbaar en de jaarlijkse GGD-monitors onderscheiden het bruto en netto-effect niet. Verder zijn de werkzaamheden van bijvoorbeeld de JOGG-regisseurs erg uiteenlopend.
- Door de plannen in het GALA en de noodzaak van een SPUK aanvraag is het monitoren en evalueren van de geldstromen van JOGG-Leeuwarden erg lastig. Dit is dus een pijler waar niet op gefocust wordt in dit plan.

1. Opsomming van de geleerde lessen en adviezen

1. 4. Advies en implementatieadvies

De volgende punten vormen samen de basis voor het advies en het implementatieadvies:

- Het gebruiken van secundaire data wordt voor de monitoring en evaluatie van JOGG-Leeuwarden erg belangrijk. Hiervoor hebben de partners veel organisatorische mogelijkheden. Daarom is het verkrijgen van draagvlak binnen deze organisaties erg belangrijk.
- De competenties en de motivatie van de externe en uitvoerende partij zijn twee van de grootste bedreigingen voor een succesvolle monitoring en evaluatiestrategie. Dit moet worden aangepakt door duidelijke communicatie, laagdrempeligheid en het vergroten van het verantwoordelijkheidsgevoel van de externe partijen.
- Uit de interviews is gebleken dat de manier waarop het JOGG-regisseurschap belegd is veel invloed heeft op de werkwijze van de JOGG-gemeente. Wanneer de regisseur bij een welzijnsorganisatie werkt, neemt deze sneller een meer hands-on aanpak aan en wanneer deze bij de gemeente werkt heeft de JOGG-regisseur wat meer invloed op de beleidsvoering. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het verkrijgen van de secundaire data het best door een organisatie of persoon met praktijkervaring gedaan kan worden.
- Een succesvolle monitoring en evaluatiestrategie gaat altijd gepaard met duidelijke afspraken en een duidelijke taakverdeling. Door het doel duidelijk te communiceren vergroot men het gedeeld eigenaarschap.
- De methoden en theorieën uit het boek transitiegerichte monitoring en evaluatie zijn erg toepasbaar op de JOGG-aanpak. Het werken met de tijdlijnmethode waarin de werkzaamheden en activiteiten in categorieën worden ingedeeld is een goed onderbouwde manier om in kaart te brengen wat JOGG-Leeuwarden doet en met het uitvoeren van werknets gesprekken kan er gezamenlijk geëvalueerd worden en wordt het quadrupel helix model toegepast, dit zou uiteindelijk het gedeeld eigenaarschap kunnen vergroten.

Het eindadvies en de toebehorende implementatieplannen en suggesties bestaan uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel geeft een overzicht van het advies en de implementatie voor JOGG-Leeuwarden zelf. Het tweede onderdeel geeft een overzicht van het advies en de implementatie voor de samenwerkingen (het werknet). Dit onderscheidt is op deze manier gemaakt omdat de concrete uitvoering en de te evalueren onderdelen van elkaar verschillen.

Om de werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden te kunnen monitoren en evalueren moet er worden vastgesteld of wat er gedaan wordt bijdraagt aan de gezondheidsdoelen van de gemeente Leeuwarden en of JOGG-Leeuwarden er in slaagt om het JOGG-gedachtegoed over te brengen. Dit resultaat wordt behaald door het succesvol uitvoeren van een totale aanpak. Dit zou dan weer een gezonde levensstijl transitie bij kinderen en jongeren stimuleren in een omgeving die dit toelaat. Een gezondere omgeving verandert de subjectieve norm en de waargenomen sociale controle.

Het is de taak van JOGG-Leeuwarden om partijen die hieraan mee willen werken te ondersteunen en te sturen zodat de activiteiten die voor jongeren, kinderen en hun omgeving worden georganiseerd erin slagen om het doel te behalen. Om succesvol in kaart te brengen of JOGG-Leeuwarden hierin slaagt, is het advies om de tijdlijnmethode te gebruiken als rode draad voor de dagelijkse werkzaamheden (figuur 14). In dit document worden de werkzaamheden, activiteiten en andere gebeurtenissen die met JOGG-Leeuwarden te maken hebben per week genoteerd. Er kan dan tijdens elke vergadering worden teruggeblikt (en vooruitgekeken) naar de werkzaamheden die in het document staan. Dit document kan dan tegelijkertijd gebruikt worden als aanvulling van de agenda voor de vergadering. Wanneer iets genoteerd wordt in dit document wordt het als positief, negatief, inzichtelijk of ongepland bestempeld. Een positieve gebeurtenis heeft goed bijgedragen aan het overbrengen van de JOGG-gedachte, en negatieve niet. Een inzichtelijk moment is een nieuwe les die geleerd is en wat impact heeft op JOGG-Leeuwarden en een ongepland is niet voorzien. Tijdens de vergadering kan hierover worden vergaderd en hier kunnen lessen of acties uit worden opgesteld. Wanneer nodig kunnen er taken gekoppeld worden aan een notitie en hier kan dan een medewerker aan worden gekoppeld. Als laatste is het ook belangrijk dat de contactgegevens van externe partijen in het document worden genoteerd.

Wanneer dit structureel gebeurt, vormt dit de basis voor het uitvoeren van de implementatieplannen die in het volgende hoofdstuk worden besproken. Door de werkzaamheden op deze manier in kaart te brengen wordt er een volledig en gestructureerd overzicht gemaakt. Er kan altijd op dit document teruggeblikt worden en elke collega weet waar iedereen mee bezig is. Een structurele monitoring van de werkzaamheden is de basis voor een succesvolle evaluatie. Hiernaast is het gunstig om als organisatie bekend te worden met de tijdlijnmethode omdat het uitvoeren hiervan een belangrijk onderdeel is van het evalueren met het werknet. De details hiervan worden in het volgende hoofdstuk besproken. Als laatste is het bijhouden van een tijdlijn ook gunstig wanneer er verantwoording van de werkzaamheden afgelegd moet worden of bij het betrekken van een nieuwe collega. Verder is de tijdlijnmethode een bewezen methode voor succesvolle tussentijdse evaluatie.

Dit rapport adviseert om tijdens elke vergadering de tijdlijn te gebruiken voor een tussentijdse evaluatie van de gebeurtenissen en werkzaamheden. Dit staat echter niet vast, JOGG-Leeuwarden kan ook het besluit nemen om dit minder frequent uit te voeren. Het blijft echter wel belangrijk dat alle gebeurtenissen en werkzaamheden genoteerd worden.

2.

Monitoring en evaluatie, advies en implementatieplan

Figuur 14: Voorbeeld van een Tijdslijn voor de Werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden

Figuur 10 laat de uitwerking zien van een tijdslijn voor JOGG-Leeuwarden. Deze tijdslijn is voor één week omdat dit beter voldoet om de uitwerking te kunnen illustreren. In de tijdslijn worden werkzaamheden en gebeurtenissen bestempeld als positief, negatief, inzichtelijk en ongepland. De resultaten kunnen vervolgens gebruikt worden voor een tussentijdse evaluatie van JOGG-Leeuwarden als organisatie.

Notitie

Het voorbeeld document is gedeeld met JOGG-Leeuwarden

Tips

- Gebruik de opmerkingen optie om de notitie toe te lichten
- Gebruik de 'rijen boven invoegen' functie om gemakkelijk een extra rij toe te voegen

	Juli 2024				
	Week 27 (1-7 juli)	Week 28 (8-14 juli)	Week 29 (15-21 juli)	Week 30 (22-28 juli)	Week 31 (29 juli - 4 augustus)
Algemeen	Afstemming JOGG				
Positief					
Negatief					
Inzichtelijke Momenten	Monitoring methode is gedeeld				
Ongeplande Momenten					

Uit de interviews, de beleidsplannen en de literatuur (transitie in de zorg) is gebleken dat preventie van zorg en groot thema is in de gezondheidszorg. Dit betekent dat er meer partijen zijn die hier aan mee willen werken en dat het steeds belangrijker wordt dat iedereen, en vooral kinderen en jongeren, een gezonde levensstijl hebben. JOGG is hier een ontzettend belangrijk initiatief voor en dat vergroot de onderhandelingspositie van JOGG-Leeuwarden. Daarom het volgende advies:

2.2.1. Deel 1: Monitoring en evaluatiestrategie voor het evalueren van de effectiviteit van de evenementen en initiatieven

Om de samenwerkingen op organisatorisch niveau en op de impact te kunnen monitoren en evalueren adviseer ik om de belanghebbenden partijen hiervoor aan het werk te zetten. Wanneer er een nieuwe samenwerking aan wordt gegaan kan JOGG-Leeuwarden, voordat de activiteiten en projecten worden georganiseerd, met een voorstel komen voor monitoring en evaluatie. Dit voorstel is in de vorm van een drietal pakketten. Deze pakketten verschillen in de moeite die de betrokken partijen in de uitwerking bereid zijn om er in te steken. Hierbij is het erg belangrijk dat dit niet als last wordt overgebracht. Er moet duidelijk gemaakt worden dat het verbeteren van een proces door middel van monitoring en evaluatie op de langere termijn voor minder en prettiger werk zorgt. Het is uiterst belangrijk dat het proces aan constante innovatie wordt onderworpen. Hiernaast adviseer ik om naast de opties in de pakketten ook uit te vragen welke aspecten de andere partij interessant vindt om te monitoren en evalueren, op deze manier vergroot je de interesse en het gedeelde eigenaarschap. Tijdens dit overleg kan er ook besloten worden hoe de informatie opgehaald wordt. Enkele suggesties zijn: een QR-code naar een Google-formulier, een QR-code die naar een whatsapp nummer leidt, met gesprekken of met een papieren enquête. Als laatste moet het ook duidelijk zijn dat de partij zelf ook met de resultaten snel kan bijsturen, hier hoeven de JOGG-regisseurs niet altijd consult over te geven.

In het boek van Scholes et al. 'Exploring Strategy' wordt een scenarioanalyse als handige tool omschreven voor managers om de veranderingen van de macro-omgeving in kaart te brengen, zodat hier strategische keuzes op gebaseerd kunnen worden [64]. Scenario's kunnen echter ook breder ingezet worden. In dit geval om in kaart te brengen hoe een andere partij samen kan werken met JOGG-Leeuwarden voor monitoring en evaluatie. Uit dit onderzoek blijkt namelijk dat de enige manier waarop monitoring en evaluatie structureel uit kan worden gevoerd is wanneer er voorafgaand aan de samenwerkingen duidelijke afspraken worden gemaakt over wat er gedaan moet worden, welke vragen er gesteld moeten worden en wie dit uit gaat voeren. Bij het aanbieden en bespreken van dergelijke pakketten voorkom je dat hier onduidelijkheid over ontstaat. Bij het opzetten van deze drie scenario's is in acht genomen dat er in het boek 'Exploring Strategy' wordt afgeraden om drie scenario's te formuleren. Dit om te voorkomen dat managers de makkelijkste middelste weg als waarheid zien en dit scenario's kiezen als het aannemelijkst. Bij het opstellen van deze pakketten wordt juist gehoopt dat de andere partijen voor het middelste pakket kiezen. Er zullen dus drie samenwerkingspakketten worden aangeboden (samen op weg, samen leren en samen wijs). Het is erg belangrijk dat er tijdens de onderhandelingen duidelijk gemaakt wordt dat monitoring en evaluatie voor beide partijen erg belangrijk is. Het moet niet gezien worden als een last of een taak, maar als een belangrijk onderdeel van de activiteit waarmee het voor alle betrokkenen beter wordt. Hiernaast moet er ook bij de eerste gesprekken bepaald worden wat het doel is van het evenement of activiteit.

Belangrijke notitie

Bij de gesprekken over de pakketkeuze moet er bij elk onderdeel na worden gegaan of dit ook daadwerkelijk relevant is voor het desbetreffende project. Omdat de werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden uiteenlopend zijn worden deze pakketten als leidraad maar niet als absolute werkwijze geschreven en dienen ook zo aanschouwd te worden. Er moet ook ruimte zijn voor toevoegingen van de samenwerkende partij, dit vergroot de motivatie en het gedeelde eigenaarschap.

De pakketten hebben allemaal dezelfde basis hebben, de concepten hiervan staan hieronder. Ze verschillen in de mate waarop er wordt doorgevraagd op de antwoorden van de gedragsverandering vragen. Ook de intensiviteit waarop de betrokken partij de informatie kan winnen zal verschillen. Het is ook belangrijk om goede afspraken over de mate van correspondentie te maken. Dit om te voorkomen dat er te weinig data wordt verzameld. De vragen op de vragenlijst zullen uitvragen of de pijlers van gedragsverandering zijn voldaan, maar deze moeten wel zo geformuleerd zijn dat de doelgroep en degene die het uitvraagt ze begrijpen. De concepten van de opties zien er als volgt uit:

Optie 1: Samen op Weg

- **Aantal deelnemers per activiteit bijhouden en percentage van de deelnemers die informatie hebben gedeeld.**
- **Ervaring van de deelnemers bijhouden tijdens de activiteit door middel van 1 op 1. gesprekken. Deze ervaringen kunnen gebundeld worden.**
 - **Ervaringen van kinderen**
 - Vraag: Hoe vond je het vandaag?
 - **Ervaringen van ouders**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - **Ervaringen van zorgverleners (indien aanwezig)**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - **Ervaringen van coaches, leerkrachten en andere professionals**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
- **Vaststellen of de sociale norm of subjectieve norm veranderd is. Vaststellen of er gedragsverandering of een verschil in houding is geïnitieerd.**
 - **Is er voldoende kennis opgedaan over een gezonde leefstijl?**
 - Vraag: Heb je vandaag iets geleerd over gezond leven?
 - **Is er een moment van zelfreflectie geweest? Is de subjectieve norm of de sociale norm aangepast?**
 - Vraag: Zijn er dingen die je na vandaag anders zou doen?
 - **Is er voldoende kennis of kunnen opgedaan om zelfstandig met een leefstijltransitie aan de gang te gaan?**
 - Vraag: Zou je wat je vandaag hebt geleerd ook zonder hulp nog een keer kunnen doen?

Optie 2: Samen Leren

- **Aantal deelnemers per activiteit bijhouden en percentage van de deelnemers die informatie hebben gedeeld.**
- **Ervaring van de deelnemers bijhouden tijdens de activiteit door middel van 1 op 1 gesprekken. Deze ervaringen kunnen gebundeld worden.**
 - **Ervaringen van kinderen**
 - Vraag: Hoe vond je het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
 - **Ervaringen van ouders**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
 - **Ervaringen van zorgverleners (indien aanwezig)**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
 - **Ervaringen van coaches, leerkrachten en andere professionals**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
- **Vaststellen of de sociale norm of subjectieve norm veranderd is. Vaststellen of er gedragsverandering of een verschil in houding is geïnitieerd.**
 - **Is er voldoende kennis/kunnen opgedaan over een gezonde leefstijl?**
 - Vraag: Heb je vandaag iets geleerd over gezond leven?
 - Vraag: Wat zou je aan je kind/ouder/kennis vertellen over vandaag?
 - **Is er een moment van zelfreflectie geweest? Is de subjectieve norm of de sociale norm aangepast?**
 - Vraag: Zijn er dingen die je na vandaag anders zou doen?
 - Vraag: Zijn er dingen waarvan je nu weet dat je ze niet zo goed aan het doen was? Zo ja, wat?
 - **Is er voldoende kennis of kunnen opgedaan om zelfstandig met een leefstijltransitie aan de gang te gaan?**
 - Vraag: Zou je wat je vandaag hebt geleerd ook zonder hulp nog een keer kunnen doen?
 - Vraag: Hoe zou je dit thuis doen?

Optie 3: Samen Wijs

- **Aantal deelnemers per activiteit bijhouden en percentage van de deelnemers die informatie hebben gedeeld.**
- **Ervaring van de deelnemers bijhouden tijdens de activiteit door middel van 1 op 1. gesprekken. Deze ervaringen kunnen gebundeld worden.**
 - **Ervaringen van kinderen**
 - Vraag: Hoe vond je het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
 - Vraag: Wat had je ook willen leren vandaag?
 - **Ervaringen van ouders**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
 - Vraag: Wat vandaag naar uw verwachting?
 - **Ervaringen van zorgverleners (indien aanwezig)**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag?
 - Vraag: Waarom?
 - Vraag: Was vandaag naar uw verwachting?
 - **Ervaringen van coaches, leerkrachten en andere professionals**
 - Vraag: Hoe vond u het vandaag
 - Vraag: Waarom?
 - Vraag: Was vandaag naar uw verwachting?
- **Vaststellen of de sociale norm of subjectieve norm veranderd is. Vaststellen of er gedragsverandering of een verschil in houding is geïnitieerd.**
 - **Is er voldoende kennis/kunnen opgedaan over een gezonde leefstijl?**
 - Vraag: Heb je vandaag iets geleerd over gezond leven?
 - Vraag: Wat zou je aan je kind/ouder/kennis vertellen over vandaag?
 - Informatie delen: 'Als je hier meer over zou willen leren kun je naar de volgende website/ kun je dit lezen in deze brochure'
 - **Is er een moment van zelfreflectie geweest? Is de subjectieve norm of de sociale norm aangepast?**
 - Vraag: Zijn er dingen die je na vandaag anders zou doen?
 - Vraag: Zijn er dingen waarvan je nu weet dat je ze niet zo goed aan het doen was? Zo ja, wat?
 - Vraag: Ga je na vandaag letten op de dingen die je vandaag hebt geleerd?
 - **Is er voldoende kennis of kunnen opgedaan om zelfstandig met een leefstijltransitie aan de gang te gaan?**
 - Vraag: Zou je wat je vandaag hebt geleerd ook zonder hulp nog een keer kunnen doen?
 - Vraag: Hoe zou je dit thuis doen?
 - Vraag: Wanneer zou je dit thuis doen?

Per pakket worden dezelfde pijlers uitgevraagd, ze verschillen in hoeverre er wordt doorgevraagd na elk antwoord. De informatie die door het stellen van deze vragen wordt gewonnen is erg belangrijk voor het evalueren en optimaliseren van de evenementen en initiatieven. Op deze manier wordt er gemonitord, geëvalueerd en geoptimaliseerd.

2.2.2. Deel 2: Monitoring en evaluatiestrategie voor het evalueren van de samenwerkingen

Naast de nodige vergaderingen wordt er jaarlijks een netwerkgesprek georganiseerd waarbij er door middel van de tijdlijn methode terug wordt geblikt op de werkzaamheden van de afgelopen tijd. Het zou interessant zijn als dit gesprek wordt gevoerd met alle partijen die met elkaar te maken hebben. Hierom is het erg belangrijk om in de tijdlijn de contactgegevens van alle belanghebbenden per activiteit of gebeurtenissen te bundelen. Dan kan er een netwerksessie georganiseerd worden met alle belanghebbenden die met elkaar samen hebben gewerkt of die eventueel samen zouden kunnen werken. Er zouden dus meerdere, verschillende, gesprekken gevoerd kunnen worden. Voor dit gesprek dienen alle partijen de volgende vragen te beantwoorden en de antwoorden mee te nemen:

- Wat waren positieve gebeurtenissen? En wanneer is dit gebeurd?
- Wat waren negatieve gebeurtenissen? En wanneer is dit gebeurd?
- Wat waren onvoorziene gebeurtenissen? En wanneer is dit gebeurd?
- Wat waren 'aha' momenten? En wanneer is dit gebeurd?

Tijdens de netwerksessie wordt door het uitvoeren van de tijdlijnmethode beantwoord waarom bepaalde gebeurtenissen positief of negatief bleken te zijn. Hieruit worden lessen geformuleerd voor de volgende keren.

Wanneer de twee delen van de monitoring en evaluatiestrategie spoken zijn kunnen er afspraken gemaakt worden over de intensiviteit van het uitvragen van de parameters.

Om structureel te monitoren en evalueren kan JOGG-Leeuwarden de tijdlijnmethode gebruiken om de organisatie intern en tussentijds te evalueren. Dit is een bewezen methode die gebruikt kan worden voor tussentijdse evaluatie. Hiernaast kan JOGG-Leeuwarden het werknets gebruiken voor verdere monitoring en evaluatie van de evenementen en de organisatorische parameters. Voor de implementatie hiervan zal JOGG-Leeuwarden afspraken moeten maken voor het testen van de effectiviteit met gebruik van secundaire data die opgehaald wordt door de partij die in de praktijk werkt. Hiernaast kan er op organisatorisch niveau geëvalueerd worden door jaarlijkse netwerksessies waarbij er door middel van de tijdlijnmethode wordt teruggeblikt op het jaar. JOGG-Leeuwarden kan deze netwerksessies goed leiden wanneer ze zelf al structureel bezig zijn met deze methode. Door het samenvoegen van alle informatie kan JOGG-Leeuwarden structureel en tussentijds monitoren en evalueren.

Dit onderzoek is begonnen met als doel een evaluatiestrategie te ontwerpen voor JOGG-Leeuwarden. Tijdens de eerste weken is dit echter veranderd naar het ontwerpen van een monitoring en evaluatiestrategie. Deze verandering is essentieel geweest voor dit onderzoek. De focus is namelijk veranderd van de vraag 'wat doen we met de gegevens?' naar 'hoe gaan we de gegevens verzamelen en wat gaan we hiermee doen?'. De reden achter de verandering van de vraagstelling was het missen van monitoring van de werkzaamheden van JOGG-Leeuwarden. Wanneer er niet wordt bijgehouden wat er precies gebeurt, kan er niet worden geëvalueerd. Na deze realisatie is het boek over de transitie in de zorg van de Hinoord academie aan het licht gekomen. De methoden en theorieën in dat boek sluiten goed aan bij de vraag, het vinden van dit stuk informatie was dus een erg belangrijk keerpunt voor dit onderzoek.

In de beargumentatie voor het betrekken van het werknets in de monitoring en evaluatiewerkzaamheden wordt benoemd dat de JOGG-aanpak politiek draagvlak heeft, omdat het aansluit bij de transitie in de zorg (van genezen naar preventie). Deze beargumentatie wordt echter deels ontkracht door een recent gedeeld artikel van het RIVM en de bespaarplannen in het nieuwe hoofdlijnenakkoord van de nieuwe coalitie. In het artikel van het RIVM wordt geconcludeerd dat de JOGG-aanpak niet werkt. Ze schrijven het volgende:

'In buurten waar de JOGG-aanpak is ingevoerd is op grond van de resultaten in dit onderzoek geen statistisch significant effect te zien op het percentage kinderen en jongeren van 2 tot en met 19 jaar met overgewicht. Ook voor het voldoen aan de Beweegrichtlijnen door jongeren van 12 tot en met 19 jaar is geen statistisch significant effect van de JOGG-aanpak gevonden' [52]

JOGG-directeur Marjon Bachra heeft op deze conclusie kritisch antwoord gegeven. Volgens haar is het probleem veel te complex en spelen er veel meer andere factoren mee die effect hebben op het percentage overgewicht onder kinderen en jongeren. Op lokaal niveau zijn er ook successen behaald, het onderzoek van het RIVM kijkt alleen naar een landelijk gemiddelde. [69]. Hier sluit ik me bij aan, er zijn heel veel factoren die effect hebben op de gezondheid. Het is belangrijk dat gezondheid bij alle beleidsterreinen terugkomt. Het is daarom erg jammer dat er een bezuiniging van 300 miljoen op de publieke gezondheid in het hoofdlijnen akkoord staat [70]. Er wordt wel gezegd dat er meer aandacht voor preventie zou zijn, maar als dit niet ondersteund wordt met de juiste middelen gaat er niets veranderen. Het is daarom van groot belang dat gezondheid en preventie een prominente plek hebben op de landelijke politieke agenda.

Om af te sluiten wil ik graag het vervolg van dit rapport aankaarten. Naast het uitvoeren van de benoemde implementatieplannen wil ik graag adviseren om de onderzoeksresultaten breed te delen onder andere JOGG-gemeenten. Tijdens de eindpresentatie voor de GGD Fryslân werd er al best wat interesse getoond door andere JOGG-regisseurs en het zou dan ook mooi zijn als hier snel en adequaat op wordt geantwoord.

- [1] 'Over JOGG', JOGG. Geraadpleegd: 16 januari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://jogg.nl/over-jogg>
- [2] 'CBS Statline'. Geraadpleegd: 30 januari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20331ned/table?ts=1706620208240>
- [3] 'Overgewicht | Jongeren | Volksgezondheid en Zorg'. Geraadpleegd: 14 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.vzinfo.nl/overgewicht/jongeren>
- [4] 'Wat kost overgewicht?', Mulier Instituut. Geraadpleegd: 16 januari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/26061/wat-kost-overgewicht/>
- [5] 'Feiten en cijfers 2022 van de afdeling Gezond Leven', 2022.
- [6] R. O. en M. Ministerie van Volkshuisvesting, 'Het Integraal Zorgakkoord - samenwerken aan gezonde zorg - Kwaliteit van de zorg - Rijksoverheid.nl'. Geraadpleegd: 2 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kwaliteit-van-de-zorg/integraal-zorgakkoord>
- [7] M. van A. Zaken, 'GALA -Gezond en Actief Leven Akkoord - Rapport - Rijksoverheid.nl'. Geraadpleegd: 2 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/01/31/gala-gezond-en-actief-leven-akkoord>
- [8] J.-M. Borys e.a., 'EPODE approach for childhood obesity prevention: methods, progress and international development', *Obes. Rev.*, vol. 13, nr. 4, pp. 299-315, apr. 2012, doi: 10.1111/j.1467-789X.2011.00950.x.
- [9] 'Jongeren Op Gezond Gewicht bereikt 528.000 kinderen en jongeren', Mulier Instituut. Geraadpleegd: 19 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.mulierinstituut.nl/actueel/jongeren-op-gezond-gewicht-bereikt-528-000-kinderen-en-jongeren/>
- [10] 'Daling overgewicht in JOGG-buurt | RIVM'. Geraadpleegd: 19 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.rivm.nl/nieuws/daling-overgewicht-in-jogg-buurt>
- [11] A. Kobes, T. Kretschmer, en M. C. Timmerman, 'Prevalence of overweight among Dutch primary school children living in JOGG and non-JOGG areas', *PLoS One*, vol. 16, nr. 12, p. e0261406, 2021, doi: 10.1371/journal.pone.0261406.
- [12] M. Romon e.a., 'Downward trends in the prevalence of childhood overweight in the setting of 12-year school- and community-based programmes', *Public Health Nutr.*, vol. 12, nr. 10, pp. 1735-1742, okt. 2009, doi: 10.1017/S1368980008004278.
- [13] J.-M. Borys e.a., 'EPODE - A Model for Reducing the Incidence of Obesity and Weight-related Comorbidities', *Eur. Endocrinol.*, vol. 9, nr. 2, pp. 116-120, aug. 2013, doi: 10.17925/EE.2013.09.02.116.
- [14] M. B. Akbar, L. Foote, A. Lawson, J. French, S. Deshpande, en N. R. Lee, 'The social marketing paradox: challenges and opportunities for the discipline', *Int. Rev. Public Nonprofit Mark.*, vol. 19, nr. 2, pp. 367-389, 2022, doi: 10.1007/s12208-021-00308-0.
- [15] W. D. Evans, K. K. Christoffel, J. W. Necheles, en A. B. Becker, 'Social Marketing as a Childhood Obesity Prevention Strategy', *Obesity*, vol. 18, nr. S1, pp. S23-S26, 2010, doi: 10.1038/oby.2009.428.
- [16] 'The prevention of overweight and obesity in children and adolescents: a review of interventions and programmes - PubMed'. Geraadpleegd: 6 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16436107/>
- [17] S. P. J. Kremers, 'Theory and practice in the study of influences on energy balance-related behaviors', *Patient Educ. Couns.*, vol. 79, nr. 3, pp. 291-298, jun. 2010, doi: 10.1016/j.pec.2010.03.002.
- [18] S. P. Kremers, G.-J. de Bruijn, T. L. Visscher, W. van Mechelen, N. K. de Vries, en J. Brug, 'Environmental influences on energy balance-related behaviors: A dual-process view', *Int. J. Behav. Nutr. Phys. Act.*, vol. 3, nr. 1, p. 9, mei 2006, doi: 10.1186/1479-5868-3-9.
- [19] T. Baranowski, K. W. Cullen, T. Nicklas, D. Thompson, en J. Baranowski, 'Are Current Health Behavioral Change Models Helpful in Guiding Prevention of Weight Gain Efforts?', *Obes. Res.*, vol. 11, nr. S10, pp. 23S-43S, 2003, doi: 10.1038/oby.2003.222.
- [20] 'The Theory of Planned Behavior: A Review of its Applications to Health-Related Behaviors - Gaston Godin, Gerjo Kok, 1996'. Geraadpleegd: 13 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://journals.sagepub.com/doi/10.4278/0890-1171-11.2.87>
- [21] 'Is personality related to fruit and vegetable intake and physical activity in adolescents? | Health Education Research | Oxford Academic'. Geraadpleegd: 13 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://academic.oup.com/her/article/20/6/635/601689>
- [22] R. P. Bogers, J. Brug, P. van Assema, en P. C. Dagnelie, 'Explaining fruit and vegetable consumption: the theory of planned behaviour and misconception of personal intake levels', *Appetite*, vol. 42, nr. 2, pp. 157-166, apr. 2004, doi: 10.1016/j.appet.2003.08.015.
- [23] S. P. J. Kremers, G.-J. De Bruijn, H. Schaalma, en J. Brug, 'Clustering of energy balance-related behaviours and their intrapersonal determinants', *Psychol. Health*, vol. 19, nr. 5, pp. 595-606, okt. 2004, doi: 10.1080/08870440412331279630.
- [24] A. Forsdahl, 'Are poor living conditions in childhood and adolescence an important risk factor for arteriosclerotic heart disease?', *J. Epidemiol. Community Health*, vol. 31, nr. 2, pp. 91-95, jun. 1977, doi: 10.1136/jech.31.2.91.
- [25] T. Block en A. El-Osta, 'Epigenetic programming, early life nutrition and the risk of metabolic disease', *Atherosclerosis*, vol. 266, pp. 31-40, nov. 2017, doi: 10.1016/j.atherosclerosis.2017.09.003.
- [26] S. Santos e.a., 'Impact of maternal body mass index and gestational weight gain on pregnancy complications: an individual participant data meta-analysis of European, North American and Australian cohorts', *BJOG Int. J. Obstet. Gynaecol.*, vol. 126, nr. 8, pp. 984-995, 2019, doi: 10.1111/1471-0528.15661.
- [27] J. G. B. Alves en L. V. Alves, 'Early-life nutrition and adult-life outcomes', *J. Pediatr. (Rio J.)*, okt. 2023, doi: 10.1016/j.jped.2023.08.007.
- [28] J. A. Woo Baidal, L. M. Locks, E. R. Cheng, T. L. Blake-Lamb, M. E. Perkins, en E. M. Taveras, 'Risk Factors for Childhood Obesity in the First 1,000 Days: A Systematic Review', *Am. J. Prev. Med.*, vol. 50, nr. 6, pp. 761-779, jun. 2016, doi: 10.1016/j.amepre.2015.11.012.
- [29] A. Likhar en M. S. Patil, 'Importance of Maternal Nutrition in the First 1,000 Days of Life and Its Effects on Child Development: A Narrative Review', *Cureus*, vol. 14, nr. 10, p. e30083, doi: 10.7759/cureus.30083.
- [30] 'Why 1,000 Days?', 1,000 Days. Geraadpleegd: 27 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://thousanddays.org/why-1000-days/>
- [31] 'Nieuwe voedingsnormen voor energie | Voedingscentrum'. Geraadpleegd: 27 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.voedingscentrum.nl/nl/nieuws/nieuwe-voedingsnormen-voor-energie.aspx>
- [32] 'Beweegrichtlijnen - Kenniscentrum Sport en Bewegen', <https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/>. Geraadpleegd: 1 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/beweegrichtlijnen/>
- [33] 'Cijfers en feiten sport en bewegen | Loketgezondleven.nl'. Geraadpleegd: 27 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/sport-en-bewegen/cijfers-en-feiten-sport-en-bewegen>
- [34] A. V. Diez Roux en C. Mair, 'Neighborhoods and health', *Ann. N. Y. Acad. Sci.*, vol. 1186, nr. 1, pp. 125-145, 2010, doi: 10.1111/j.1749-6632.2009.05333.x.
- [35] 'Wat verstaan we onder een gezonde leefomgeving? | RIVM'. Geraadpleegd: 27 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.rivm.nl/gezonde-leefomgeving/wat-verstaan-we-onder-gezonde-leefomgeving>

- [36] 'Gezonde leefomgeving, gezonde mensen | RIVM'. Geraadpleegd: 29 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.rivm.nl/publicaties/gezonde-leefomgeving-gezonde-mensen>
- [37] M. J. Nieuwenhuijsen e.a., 'Positive health effects of the natural outdoor environment in typical populations in different regions in Europe (PHENOTYPE): a study programme protocol', *BMJ Open*, vol. 4, nr. 4, p. e004951, apr. 2014, doi: 10.1136/bmjopen-2014-004951.
- [38] 'Sociaal economische Gezondheidsverschillen (SEGV)', Pharos. Geraadpleegd: 29 februari 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.pharos.nl/factsheets/sociaaleconomische-gezondheidsverschillen-segv/>
- [39] J. D. Elhai, R. D. Dvorak, J. C. Levine, en B. J. Hall, 'Problematic smartphone use: A conceptual overview and systematic review of relations with anxiety and depression psychopathology', *J. Affect. Disord.*, vol. 207, pp. 251-259, jan. 2017, doi: 10.1016/j.jad.2016.08.030.
- [40] J. S. Radesky e.a., 'Young Children's Use of Smartphones and Tablets', *Pediatrics*, vol. 146, nr. 1, p. e20193518, jul. 2020, doi: 10.1542/peds.2019-3518.
- [41] 'Frontiers | Toddlers' Fine Motor Milestone Achievement Is Associated with Early Touchscreen Scrolling'. Geraadpleegd: 14 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2016.01108/full>
- [42] S. Chaibal en S. Chaikyul, 'The association between smartphone and tablet usage and children development', *Acta Psychol. (Amst.)*, vol. 228, p. 103646, aug. 2022, doi: 10.1016/j.actpsy.2022.103646.
- [43] 'Mobiele telefoon voor je kind | Consumentenbond'. Geraadpleegd: 15 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.consumentenbond.nl/veilig-online-opgroeien/telefoon-kind>
- [44] E. Abi-Jaoude, K. T. Naylor, en A. Pignatiello, 'Smartphones, social media use and youth mental health', *CMAJ Can. Med. Assoc. J.*, vol. 192, nr. 6, pp. E136-E141, feb. 2020, doi: 10.1503/cmaj.190434.
- [45] 'Cijfers over mediagebruik | Nederlands Jeugdinstituut'. Geraadpleegd: 15 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.nji.nl/cijfers/mediagebruik#mediagebruik-onder-kinderen-van-0-tot-en-met-6-jaar>
- [46] 'Sociale media: problematisch gebruik jongeren | De Staat van Volksgezondheid en Zorg'. Geraadpleegd: 15 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.staatvonz.nl/kerncijfers/sociale-media-problematisch-gebruik-jongeren>
- [47] 'Voedselomgeving - Introductie | Gezonde Leefomgeving'. Geraadpleegd: 14 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.gezondeleefomgeving.nl/thema/voedselomgeving/intro>
- [48] D. Arrachart, 'Het grote buitenspeelonderzoek', Jantje Beton - Speelbeweging. Geraadpleegd: 14 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.speelbeweging.nl/het-grote-buitenspeelonderzoek-jantje-beton/>
- [49] 'Jantje Beton waarschuwt voor verdwijnen speeltuinen'. Geraadpleegd: 14 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://nos.nl/artikel/2495970-jantje-beton-waarschuwt-voor-verdwijnen-speeltuinen>
- [50] R. M. G. NV, '10 redenen waarom kinderen moeten buiten spelen | gezondheid.be'. Geraadpleegd: 14 maart 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.gezondheid.be/artikel/spelen/10-redenen-waarom-kinderen-moeten-buiten-spelen-23433>
- [51] X. Wu, M. Ramesh, M. Howlett, en S. A. Fritzen, *The Public Policy Primer: Managing the Policy Process*. Routledge, 2017.
- [52] 'Update van de impact van de JOGG-aanpak op overgewicht en beweeggedrag bij kinderen en jongeren'.
- [53] 'Impactvolle determinanten van gezondheid'. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 25 augustus 2022. Geraadpleegd: 16 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.rivm.nl/factsheet-determinanten>
- [54] 'JOGG in SPUK-aanvraag — JOGG'. Geraadpleegd: 2 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://jogg.nl/nieuws/jogg-in-spuk-aanvraag>
- [55] P. Beenen, M. Bosch, S. Bunt, K. Colman, M. van Dijk, en H. Hofenk, *Onderzoeksgroep Transitiegerichte leergemeenschappen voor brede gezondheid, Hanzehogeschool, Transitiegerichte monitoring, CC-BY-ND 4.0 gelicenseerd*. 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.hanze.nl/binaries/content/assets/hanze/nl/opleidingen/academie-voor-gezondheidsstudies/transitiegerichte-monitoring---op-weg-naar-een-gezonde-samenleving.pdf>
- [56] 'Gemeente Leeuwarden in cijfers en grafieken (bijgewerkt 2024!)', AlleCijfers.nl. Geraadpleegd: 14 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://allecijfers.nl/gemeente/leeuwarden/>
- [57] 'Dashboard - Gezondheid - Leeuwarden'. Geraadpleegd: 14 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/gezondheid>
- [58] 'Document Leeuwarden - Informerende brief aan de raad Uitkomsten inwonersenquete 2022 - iBabs Publiekspitaal'. Geraadpleegd: 14 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://leeuwarden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/28b0ee68-3b85-4ecf-ad1a-efb42a364c95?documentId=c34b0b34-1ecf-4278-8f73-0ca2a731a30c&agendaltemId=a96fff09-6118-4277-84c1-b627ac54a52b>
- [59] P. Ament en W. Kessels, 'Regionaal Inkomensonderzoek'. Centraal Bureau voor de Statistiek, 18 maart 2012. Geraadpleegd: 14 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/regionaal-inkomensonderzoek--rio-->
- [60] 'Ruim één op de drie Nederlanders heeft lage gezondheidsvaardigheden | Nivel'. Geraadpleegd: 14 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/ruim-een-op-de-drie-nederlanders-heeft-lage-gezondheidsvaardigheden>
- [61] 'Jeugdmonitor Friesland 2023'. GGD Fryslân, 2023.
- [62] 'Gebiedscijfers Gemeente Leeuwarden 2023'. GGD Fryslân, 2023.
- [63] 'Document Leeuwarden - Plan van aanpak SPUK GALA - iBabs Publiekspitaal'. Geraadpleegd: 2 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://leeuwarden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/21cd6c3d-7246-4c22-965e-5135e1fa5e41?documentId=e7564607-34a4-4e34-b6db-98b99feb88f7&agendaltemId=cfa719a1-a5ca-4737-87b2-f62841a8a725>
- [64] R. Whittintong, P. Regné, D. Angwin, G. Johnson, en K. Scholes, *Exploring strategy*. Pearson education limited, 2020.
- [65] A. Hebinck e.a., 'An actionable understanding of societal transitions: The X-curve framework', *Sustain. Sci.*, vol. 17, nr. 3, pp. 1009-1021, mrt. 2022, doi: 10.1007/s11625-021-01084-w.
- [66] F. Schütz, M. L. Heidingsfelder, en M. Schraudner, 'Co-shaping the Future in Quadruple Helix Innovation Systems: Uncovering Public Preferences toward Participatory Research and Innovation', *She Ji J. Des. Econ. Innov.*, vol. 5, nr. 2, pp. 128-146, jun. 2019, doi: 10.1016/j.sheji.2019.04.002.
- [67] 'Tijdlijn-beschrijving.pdf'. Geraadpleegd: 30 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://linkconsult.nl/files/Tijdlijn-beschrijving.pdf>
- [68] 'Do We Need a Mature GAP Analysis? | BA Times', archive.ph. Geraadpleegd: 28 mei 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://archive.ph/w0zHP>
- [69] S. Vos, 'JOGG verdedigt aanpak: "Er is geen alternatief"', Binnenlands Bestuur. Geraadpleegd: 26 juni 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/jogg-organisatie-ziet-wel-heil-aanpak-ondanks-rivm-onderzoek>
- [70] 'Preventie in hoofdlijnenakkoord: mooie woorden maar minder geld', GGD GHOR Nederland. Geraadpleegd: 26 juni 2024. [Online]. Beschikbaar op: <https://ggdghor.nl/actueel-bericht/preventie-in-hoofdlijnenakkoord-mooie-woorden-minder-geld/>

2026	2025	2024	2023						
			<ul style="list-style-type: none"> • Nieuw gezondheidsbeleid • In gesprek met inwoners/ partners • Herfjing Leeuwarder Voedselagenda 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerken pijler verkleinen gezondheidsverschillen in nieuw gezondheidsbeleid • Onderzoek meedoempas • Aansluiten programma Leeuwarden-Oost • Verkennen aanpak Voel je Goed 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerken pijler sociale en fysieke leefomgeving in nieuw gezondheidsbeleid • Onderzoek Skills Garden • Veelijdig bewegen bij vernieuwing beweeg- en speelplekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsplan sociale basis • Verkennen subsidieregeling per gebied • Netwerkstructuren per gebied in kaart brengen • Aanstellen sportparkmanager • Nieuwe opdracht sportontwikkeling • Vervolg na evaluatie BRC 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgdommein voor communicatie huisartsen en welzijnsorganisatie • Versterken JOGG aanpak • Verkenen Kind naar Gezonder Gewicht en GVI • Preventie- en handhavingssplan drugs, alcohol en tabak • Inventariseren maatschappelijke initiatieven (Voedselagenda) 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerken pijler mentale gezondheid in nieuw gezondheidsbeleid • Verkennen STORM-aanpak • In kaart brengen behoefte mantelzorgers 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerken pijler vitaal ouder worden in nieuw gezondheidsbeleid • Onderzoek lokaal aanbod valpreventie • Voortzetten aanbod sociaal vitaal en doortrappen inkoop valpreventie interventies
		<ul style="list-style-type: none"> • Herfjing Sportbeleid • Uitvoeringsagenda Leeuwarder Voedselagenda 	<ul style="list-style-type: none"> • Sport- en cultuur aanbod beter inzichtelijk via één platform • Beweegaanbod verlengde schooldag • Inrichten integrale wijk- en gebiedsaanpak 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerking n.a.v. evaluatie buurt- en dorpskamers • Vergroening schoolpleinen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanstellen kwartiermaker • Verkennen faciliteren buurtinitiatieven • Verkennen gezondheidsbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> • Verkenning OKO aanpak • Stimuleren gezonde leefstijl middels welzijn op recept 	<ul style="list-style-type: none"> • Verder inrichten structureel aanbod mentale weerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Versterken Over de Drempel • Uitwerken interventies vitaal ouder worden • Valpreventie: start valrisico-inschatten en beweeginterventies 	
									<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiden aanbod mantelzorg-ondersteuning

Datum 11-4-2024

Disclaimer:

Voor dit gesprek is de opname mislukt. Hierom zijn de antwoorden op de vragen door mijzelf later uitgetypt. Deze antwoorden zijn met de geïnterviewde gedeeld en deze zijn gecontroleerd. Dit is dus niet wat er letterlijk is gezegd en daarom is het ook geen transcript.

1. Wie ben je en wat is je taak binnen het JOGG-programma?

Jort van Straten is de regiocoördinator of accounthouder voor het JOGG-programma in Groningen en Friesland. Zijn taak is om een informatiebrug te vormen tussen de landelijke organisatie en de gemeenten en regiocoördinatoren. De regiocoördinatoren zitten weer tussen de accounthouder en de JOGG-gemeenten.

Bij JOGG landelijk werken ook nog JOGG-adviseurs. Deze adviseurs zijn elk gespecialiseerd in een bepaald JOGG-thema (het type omgeving). Een gemeente kan een adviseur inschakelen om te helpen bij projecten voor dat specifieke JOGG-thema.

Verder staat Jort in nauw contact met een gemeenten die aangesloten zijn bij de JOGG-aanpak. Het gaat hier dan om het ondersteunen van een gemeente tijdens de start van het opzetten van een JOGG werknets en tijdens andere fases. Dit kan ook wanneer er weer nieuwe JOGG-regisseurs en beleidsmedewerkers worden aangesteld. Bij het opstarten van een JOGG-werknet is het opbouwen van relaties altijd de eerste stap. Het is belangrijk dat dit contact informeel blijft, maar wel professioneel.

2. Welke taken binnen het JOGG-programma heb je eerder bekleed?

Jort heeft eerder gewerkt als JOGG-regisseur bij de gemeente Assen. Hier maakte hij zelf gebruik van een grote flip-over waarop hij een tijdlijn had getekend. Langs deze tijdlijn zette hij de verschillende momenten die hij als regisseur meemaakte en bestempelde hij deze als gepland, ongepland, incidenteel en zaadjes die gepland waren. Door middel van terugblikken kon hij zien of bepaalde ongeplande momenten te wijten waren aan zijn werkzaamheden als JOGG-regisseur en of deze momenten hielpen bij het behalen van het doel.

Toen Jort zelf als JOGG-regisseur werkte, merkte hij dat het lastig was om aan tafel te komen bij verschillende partijen. De laatste jaren is dit enorm veranderd. Om deze reden heeft een JOGG-regisseur steeds meer macht en kan een JOGG-regisseur misschien ook meer van een partner vragen. Vooral als het gaat over monitoring en evaluatie omdat een partner hier vaak meer middelen en opties voor heeft. De partner heeft immers het contact met de doelgroep.

3. Op welke manier beïnvloed je lokaal de JOGG-gemeenten?

Als accounthouder heb je best veel invloed. Door de monitor gesprekken die je voert, kun je een gemeente snel wijzen waar er ruimte is voor verbetering en advies. De accounthouder bepaalt dus samen met de lokale aanpak de koers.

4. Ben je op de hoogte van de werkwijze van de verschillende gemeenten?

Eigenlijk is er nog geen gemeente die met de tijdlijn methode werkt. Jort probeert dit aan de man te krijgen. De gemeente Leeuwarden is de eerste gemeente waar de tijdlijnmethode is geïntroduceerd middels een sessie.

5. Carmen heeft het gehad over de tijdlijn methode, wat is dit?

De tijdlijn methode is een monitoring en evaluatiemethode die is opgesteld door de Heioord academie. De methode maakt gebruik van een beginpunt en een doel wat over de tijdlijn behaald moet worden. Over een tijdlijn worden bepaalde momenten genoteerd. Deze worden onderverdeeld in categorieën:

- Gepland
- Ongepland
- Incidenteel
- Koffie momenten/ geplante zaadjes

Ook worden er op de tijdlijn vaste momenten gepland wanneer je met je werknets terugblijkt naar de afgelopen periode en allerlei momenten indeelt in of ze goed, slecht, eureka of incidenteel waren. Vervolgens ga je bekijken wanneer dit in de afgelopen periode was en of er clusters ontstaan. Door de waaromvraag te stellen en te overleggen kun je dan samen met je werknets identificeren waarom bepaalde stukjes geclusterd zijn en waarom het toen zo goed of slecht ging. Met deze antwoorden kun je vervolgens afspraken maken om efficiënter te werk te gaan.

- a. Hoe is dit, volgens jou, toepasbaar bij de gemeente Leeuwarden?

Deze methode is een voorbeeld van een manier waarop administratie en evaluatie samenkomen. Door middel van het bijhouden van de momenten en activiteiten kan er direct teruggebljkt worden. Met deze methode kun je bepaalde activiteiten aan elkaar koppelen, maar ook evalueren of het goed verliep of niet. Deze methode geeft ook ruimte voor het inplannen van structurele evaluatiemomenten met het werknets.

Sijbrand Wonink: Misschien kun jij ook eventjes vertellen wat je binnen het JOGG doet in de gemeente Kampen.

Jenneke Bos: Dat is helemaal goed. Nou, ik vertel hier net toen we hier naartoe liepen. Natuurlijk al even iets over. In 2014 was er vooral politiek-bestuurlijk ineens aandacht te komen voor JOGG, zei ja. We moeten als kampen ook meedoen. Ik werkte toen al een paar jaar bij de gemeente Kampen. Ik ben vanaf ongeveer 2010. Ben ik hier begonnen eerst als medewerker, sportstimulering dus echt omdat activiteiten evenementjes voor diverse doelgroepen te organiseren om mensen in beweging te krijgen. En die rol is langzaam veranderd, eigenlijk dus inmiddels. Ja, we noemen het zo heel leuk. Vakspecialist sport bewegen en vitaliteit. En dat betekent eigenlijk dat ik een rol heb. Een beetje tussen het beleid en uitvoering in. Dus ik ben niet degene die ja, zogezegd beleid schrijft of beleid maakt of echt op beleidsniveau. De nieuwe lijnen uitzet, ik denk daar wel altijd in mee, want ik heb natuurlijk een hoop ervaringen.

In het vak sport bewegen en vitaliteit is natuurlijk heel breed. Dat raakt armoede. Dat raakt openbare ruimte, dat raakt gewoon mensen. Mensen ben je gezond of niet gezond en wat is dan gezond zijn of niet gezond, dus daar, dat raakt gewoon heel veel domeinen, hè? Van het sociaal of het fysieke domein en zo kwam in 2014 ja eigenlijk de behoefte van bestuur ook van laten we JOGG-gemeente worden. Nou, ik zei al een beetje van nou, ik, we hadden zoiets van, nu moet dat.

We doen ook al diverse dingen met gezondheid. We proberen al af en toe ja, aandacht te hebben voor. Het gedrag, wat biedt dit dan? Extra nou, zo zijn we langzaam ingestapt en begonnen we eigenlijk met. Ik ben dus begonnen als JOGG-regisseur, hier dus die rol heb ik vanaf 2014 april meen ik 2014 ben ik daarmee begonnen en de eerste worsteling was eigenlijk wel van wat zetten we dan op papier? Want toen leek het alsof we een apart project aan het beginnen waren terwijl je natuurlijk ook weet dat, dat werd ons natuurlijk ook netjes uitgelegd. Want JOGG heeft allerlei trainingen.

Dat het een beweging is. Het gaat om de boodschap die je overbrengt. En hoe verleid je mensen tot gezond gedrag? En ja, en toch moet je daar dan iets over vastleggen, wat gaan we dan doen terwijl je ook bezig bent en het eigenlijk wil introduceren met die met dat gedachtegoed dus dat heeft best wel even geduurd voordat we echt iets op papier hadden en ik denk ongeveer een jaar later zeiden we oké, ons plan is wel echt gericht op jonge kinderen, dus laten we starten met het goede voorbeeld geven. En jong geleerd, oud gedaan, eigenlijk. Onder die motto's zijn we gestart met ja, hele jonge kinderen. Het liefst wilden we al beginnen bij min 9 maanden eigenlijk dus, nou ja, maar we merkten dat verloskundige praktijk het best wel een. Nou ja, moeilijk onderwerp ook nog van en die ja, die hadden toch zoiets van? Nou, dat weten we niet, of we daar wel mee al moeten instappen, dus we zijn vooral met kinderopvang en peuterspeelzalen, lokale GGD en vooral het consultatiebureau. Ook zijn we gestart eigenlijk met dingen te normaliseren, bijvoorbeeld drinkwater.

Sijbrand Wonink: Dat wat voor concrete dingen gebeurden er dan? Informatieverstrekking of lessen iets anders?

Jenneke Bos: Echt heel veel dingen onder de noemer dus van goede voorbeeld geven. Dus we zorgen dat het activiteiten die werden georganiseerd voor kinderen en jongeren dat er altijd een optie voor gezond bij zat.

Wij hebben per jaar een thema gekozen, dus het eerste jaar zijn we gegaan voor drinkwater, hè? Dat is een van de thema's van JOGG en ook de makkelijkste eigenlijk om mee te starten.

En wat we gedaan hebben is vooral kijken van hoe kunnen we duurzaam het verschil gaan maken? Hoe kunnen we, als we nu constateren dat sapjes normaal zijn? Hoe kunnen we dat proberen om te buigen naar drinkwater? Dus wij zijn eigenlijk in de 4 en de 9 maanden consulten eigenlijk waar bijna iedereen op af komt. Bijna alle inwoners zijn we bijvoorbeeld aan de slag gegaan door het advies van het nou, hoe leer je kindje drinken uit een beker. Voor iedereen belangrijk. Maar dan een laagje water in te doen en aan te geven, laat maar spelen met water, laat maar proeven met water en dan als bijeffect lust je kind hopelijk straks water. Sommige ouders zeggen bijvoorbeeld 'mijn kind heeft zoet nodig'. Want dat was een beetje die fase. Dus heel concreet en werd heel eigenlijk elke ouder die op dat consult kwam met hun 4 maanden of 9 maanden oude kindje werd eigenlijk dat advies gegeven. Nou, mocht je straks toe zijn aan hapjes en aan hè drinken.

Jenneke Bos: Ga dan daarmee starten, hè? Dan leerden ze de greep, dan leerden ze uit een beker drinken en dan eigenlijk het neveneffect, dan is dat water wat je drinkt en ze zijn er ook naar gaan vragen van. Geeft u uw kind ook water? En zo niet, dan werd er nog wel advies gegeven over het drinken van water. Dat was bijvoorbeeld een van de belangrijke ja dingen die niet iedereen zag, behalve degene die echt zelf jonge kinderen had om mee aan de slag te gaan en dat doen we eigenlijk nog steeds, dus dat is iets wat, wat we ook echt inderdaad daadwerkelijk geborgd hebben. Dat ziet niet elke inwoner. Maar we zien dus nu ook dat door dat vinkje van drinkwater of is advies gegeven over water dat eigenlijk bijna altijd het vinkje van drinkt water aangezet kan worden, omdat het ook normaler is geworden om water te drinken. Dus wij zien dat effect wel nou, daar heb je natuurlijk nog niet alles mee gewonnen, maar dat klopt een thema geweest, zo zijn we begonnen.

Datzelfde hebben we gedaan met Als we dan activiteiten organiseren, bijvoorbeeld, hè? Sportservice Kampen en de beweging van drinkwater met jerrycans. We nemen die mee en als jongeren dorst hebben.. We doen een leuke activiteit, dan bieden we altijd water aan, gewoon van het is er. Nou, zo hebben we dat een aantal jaren gedaan, ook met groente gratis bewegen, dus buiten bewegen, fietsen, lopen stimuleren. Met scholen samenwerken. Nou ja, wat ik al zei, kinderopvang, peuterspeelzalen, beweegboxen en uitdelen, leskaarten, zodat ook degenen die het niet gewend is om beweeglessen voor te bereiden dat ze eigenlijk hapklare pakketten kregen van ons om het makkelijk te maken om ermee aan de slag te gaan. Want we zetten met name in op die volwassenen die het goede voorbeeld of eigenlijk leidend voor die kinderen kan van kinderen.

Sijbrand Wonink: Ja, leefomgeving.

Jenneke Bos: En nu zien we, we zitten dus nu in een borging fase. We zijn echt al jaren verder. Ik ben officieel ook niet meer JOGG-gemeente. We hebben de taak van JOGG ook wat meer bij de sportservice belegd, omdat zij ook echt een aanjaagfunctie hebben in de praktijk. Groot netwerk hebben richting verenigingen, scholen, maar ook partners, dus ook gezondheidsorganisaties waar ze mee samenwerken. En daar zie je ook dat in de sport en spel uitleen bijvoorbeeld zitten ook de jerrycans voor drinkwater. Je zitten ook de dingen dus om makkelijk bewegen te stimuleren.

Dus zo wordt het nog steeds uitgevoerd, maar we hebben nooit echt met de vlag van JOGG gezwaaid noem ik het, maar eens zo van campagne matig was het dan altijd of drinkwater of gratis bewegen of groentehapjes hè met supermarkten wel eens fruit boxen konden ze fruitbakjes konden ze sparen als spaaracties supermarkt.

Sijbrand Wonink: Het idee daarachter is dat je dat aanbiedt met de JOGG-gedachte. En wat dan de werkwijze is. Is dat je eigenlijk een project verrijkt, iets wat je ook terugziet in de gemeente Leeuwarden.

Met een manier waarop je gezond eten bewegen en water drinken stimuleert en de hoop dat een jong iemand dat oppikt en dat die zo een levensstijl transitie ingaat.

Jenneke Bos: Ja en vooral ook de partijen waarmee je samen werkt, die ook een beetje verleiden en bewust eventjes benoemen van nou ja, we bieden drinkwater aan.

We hadden bijvoorbeeld jaarlijkse pietengym. Dat is een heel populaire activiteit, tegenwoordig vanaf de peuterleeftijd bieden we dat al aan. Haal je pietendiploma is een beetje gebaseerd door op het hè de lessen en het bewegingsonderwijs, bewegen dus vanaf jonge leeftijd al bewegen normaal maken bijdragen aan een goede motoriek en er werden altijd pepernootjes uitgedeeld. In het verleden nou dat werden eerst pepernootjes en mandarijnen en nu is het gewoon een mandarijntje en er staat water klaar. Als je dorst hebt, kun je wel pakken en Als je naar huis gaat krijg je een mandarijntje mee.

Het is een, het is maar iets heel kleins, maar je geeft daarmee het signaal af, dus ook naar die gymnastiekverenigingen waarmee je samenwerkt. Die boodschap overbrengen van het hoeft niet altijd. Nou ja, een suikerspin of, of iets anders te zijn, hè? Want kinderen komen al op zoveel plekken waar wel ook iets ongezonds te krijgen en niet dat het niet mag. Dus je verbiedt de partij het niet om het te doen, maar je stimuleert vooral van nou, wij kunnen misschien wel via de groenteboeren mandarijntjes gesponsord krijgen. Zullen we het regelen en de volgende keer regelen ze het zelf.

Dus dat zo probeer je de boodschap eigenlijk als olievlek een beetje door te laten gaan en soms gaat dat goed en soms. Valt het ook nog wel weer tegen, want je ziet het ook hè? Vrijwilligers die bij organisaties werken, daar is een verloop je vergeet nog wel eens opnieuw uit te leggen, soms waarom je dingen doet omdat je het zelf normaal bent gaan vinden

Dus sommige dingen slijten ook gewoon een beetje en aan de andere kant je ziet soms ook organisaties die zelfbewust vragen van scholen, bijvoorbeeld van ik zou eigenlijk wel met een thema aan de slag willen, kunnen jullie ons helpen en dan ondersteunen we daarbij. En dan?

Dat, dat gebeurt ook, dus je ziet wel dat er echt wat op gang is gebracht. Kinderopvang zegt ook van ja, we zouden eigenlijk wel wat professioneler met bewegen aan de slag willen gaan, dus het heeft het wel heel erg aangewakkerd.

Sijbrand Wonink: Ja, en zij weten dan ook dat dat vanuit JOGG-Kampen is?

Jenneke Bos: Nee, eigenlijk niet. Zij weten vooral dat je bij sportservice terecht kan. We hebben nooit zo met de vlag van de JOGG gezwaaid. Daarom dan moet je Bas vragen. Die weet niet precies wat er gebeurt, maar eigenlijk heel veel dingen die wij doen, daar zit die JOGG-gedachte in en dat vonden we eigenlijk aan de start belangrijker dan dat er een. Ja, bekendheid kwam van Van de naam JOGG. Omdat het ook heel veel inwoners niet iets zegt. Je moet het vaak ook uitleggen wat het is, terwijl als je zegt, wij organiseren beweegactiviteiten, want dat vinden we belangrijk omdat het leuk is, maar ook omdat we daarmee bijvoorbeeld, motorisch, kinderen ja, eigenlijk op weg helpen. En daarbij bieden we gezond snackje aan. Dan kan iedereen dat wel snappen van waarom je dat doet? En ja, dat dat je daar dus aandacht voor hebt en dat is eigenlijk de beste boodschap. In onze beleving.

Sijbrand Wonink: Maar volgens mij is dat ook wel ontzettend in lijn met wat de bedoeling is van JOGG. Dat je als regisseur zet je wat in gang, je brengt eigenlijk een werknetsamen. Zoals wat je net zegt met scholen en een groenteboer. Je brengt ze samen en uiteindelijk moeten ze zelf, als een soort olievlek, aan de slag. Je plant iedere keer weer nieuwe zaadjes. Dat groeit dan uit tot een gezond initiatief.

Jenneke Bos: Ja en het staat en valt natuurlijk vooral met mensen die continu de aandacht voor blijven vragen. Dus toen mijn rol ook van JOGG-regisseur op een gegeven moment dan sportservice. We zaten eerst nog in de situatie dat we daar eigenlijk een klein team hadden zitten. Dan merkte je ook dan sneeuwde het wat onder, dus dat is ook wel een periode geweest dat wat minder aandacht voor is geweest. Nou, nu merk je, we hebben net. Ik weet niet of je dat van Bas hebt meegekregen. We hebben net afgelopen jaar in de vierde begroting geld voor sport gekregen. We hebben dat sportservice team ook wat meer buiten de deur kunnen zetten en zij kunnen nu ook mensen gaan aantrekken om ja meer onderwerpen op te pakken. Maar ook de dingen die we willen doen dat goed te doen. Dus er komt ook gewoon capaciteit bij en dat merk je nu dat er nu dus eigenlijk al mijn rol al een beetje overgedragen en ik intern vul ik eigenlijk die rol nog wel dus op het moment dat wij met openbare ruimte aan de slag gaan, dan probeer ik die JOGG-gedachte. Zo van, is het dan ook bewegen? Voor iedereen wordt het ook. Is het ook veilig om naar die beweegt plek toe te gaan is het, weet je wel? Stimuleren we ook overal bewegen in plaats van alleen maar op die speelplek. Nou, we hebben beweegroutes door wijken is het veilig om naar de school te lopen of met de fiets te komen in plaats van met de auto, wat vaak juist het onveilige is van het geheel. Dus zo probeer ik het intern wel heel erg mee te denken en ook aan te geven.

Dat valt nog niet altijd mee, hoor, want we hebben bijvoorbeeld een KFC gekregen in Kampen en die staat vlakbij een middelbare school en ik snap wel dat het een industrieterrein is. Maar vanuit gezondheid vind ik dus een keuze die bijvoorbeeld heel moeilijk te begrijpen is en ik snap de economische overweging wel. Maar dat is nog steeds een worsteling, want ik zeg wel eens, Als we het willen doen, dan moeten we op alle terreinen daar ook voor staan. En ja, dan moet ik toch nog wel eens ja, op terugkomen, soms bij mensen, het is niet vanzelfsprekend dat gezondheid voorop staat en dat is ook heus wel te begrijpen. Ik bedoel, er is ook geval van keuzevrijheid. Er is ook geval van economie, moet door, hè? Belangen die gewoon spelen op op andere terreinen dezelfde als dat de milieubelang soms speelt vergeleken met een? Nou, ja.

Een trapveldje mag dat gewoon gras zijn of kunstgras kunstgras is die langer te bespelen, maar aan de andere kant heeft het misschien ook wel impact op het milieu of de afwatering of wat dan ook in de omgeving of woningbouw komt er ruimte voor bewegen en spelen of moet er gebouwd worden. Dus je begrijpt ook wel waarom sommige keuzes gemaakt worden, maar je probeert wel. Ik probeer in ieder geval vanuit gezondheid en vanuit bewegen mensen te verleiden om in ieder geval dit mee te nemen in de in de planvorming die er is.

Sijbrand Wonink: Ja, je zoekt een bepaalde balans.

Jenneke Bos: Ja, ja kijk, we weten ook allemaal wel jonge. Niet Alleen jongeren trouwens, maar fastfood wordt heus wel gegeten en dat wil je ook niet tegenhouden. Het gaat wel erg om zij zijn onwijs goed in sociale marketing, zij zijn onwijs goed om die jongeren te bereiken en ze continu te verleiden om binnen te komen. Ja, en. dan dan wordt het wel kwalijk. Zo gezegd en helemaal Als het nog eens in de buurt komt van een route die jongen jongeren dagelijks fietsen, als je daar ook nog eens heel strategisch staat. In ons geval is het tegenover een middelbare school en dan gaat het niet om VWO onderwijs, maar dan gaat het ook nog om praktijkonderwijs kader en hè? De de VMBO tak, dan staat er een tankstation tegenover een Action met heel veel food aanbod. Ook een ALDI, een McDonalds en een KFC.

En wat en wat staat daar tegenover? Niets de school die die heel hard probeert een gezonde kantine te zijn, maar ze zodra leerlingen ja, in de pauze van school afgaan of op weg naar school of terug. Dus er staat er staat niets tegenover eigenlijk dus het wordt ook een school, een middelbare school, ook heel moeilijk gemaakt om te zeggen, we willen heel graag gezond. Wij willen dat jongeren binnenblijven, moeten we ook wel. Daar moeten. We moeten wel iets anders aanbieden om ze wel daar een beetje mee te verleiden. En ja, we hebben allemaal die fase doorgemaakt. Natuurlijk is het interessant als je ergens lekker even een broodje kroket kan krijgen en dat hoeft ook nog maar eens een euro te kosten, waarom zou je dan niet? Zeg maar, er zit je worstelt ook je blijft worstelen, dus die JOGG-beweging heel mooi dat we gestart zijn. We hebben echt wel wat dingen bereikt, maar ook niet alles gaat hier per se heel goed of hebben we bereikt? En We hebben ook niet per definitie met publiek-private samenwerking, hele langdurige samenwerking met bedrijven opgezet. Dus dat is misschien het nadeel van dat je JOGG toch een beetje onder de radar organiseert wat jij niet zo gezegd die grote buné om en daar zou het bedrijf mogelijk wat eerder op instappen, wij hebben gemerkt. Het is ook wel keuzes maken van waar zet je op in. Wij hebben dat vooral een heel praktische dingen gedaan in goede afspraken met partijen waar sowieso ouders komen. Waar sowieso kinderen komen, dus een deel is gelukt en een deel ja, hebben wij ook echt wel? Ja, idealiter zou je daar nog werk te doen hebben?

Sijbrand Wonink: En nou ja vertelde net al dat je begonnen bent toen als JOGG-regisseur en dat dat nu het stokje een beetje overgedragen. Maar hoe dat bijvoorbeeld in Leeuwarden is geregeld, dan heb je twee JOGG-regisseurs die zitten bij de GGD en twee beleidsmedewerkers die werken ook voor JOGG. Hoe is dat in Kampen geregeld? Wat was je de enige die bezig was met JOGG?

Jenneke Bos: Ja, in het begin wel. In het begin was ik de enige Dat was om het aan te zwengelen met wat plannen te komen de partijen bij elkaar te brengen. Daarna hebben we wel een periode gehad dat we oud stagiaires ook tijdelijk wat uren konden geven om eigenlijk uitvoerend op JOGG. Nou ja, van die campagnes te organiseren met scholen, zo drink waterplan te gaan maken dus nog wat meer in de praktijk. Dat deed ik ook wel, maar ik kon daardoor een klein stapje terug toen daarin.

Er was op een gegeven moment ook een collega die eerst bij sportservice zak. Vakleerkracht was, die andere taken wilde doen en dat voor JOGG is gaan doen, maar na twee jaar wel weer terug naar het beweegteam, maar wel met die functie een beetje meegenomen, dus zo is eigenlijk langzaam. Ook die die rol bij het beweegteam terechtgekomen. Nou ja, daarna kreeg diegene ja, die had niet, die had verder geen urenuitbreiding, maar wat ik al zei dat sneeuwde een beetje onder, want we moesten ook communicatief, heel veel andere dingen. Dus dat is ook even heeft dat op een wat lager pitje gestaan en nu merken we dat dat weer opgepakt kan worden en dat dat weer. Ja, het begint weer met alle activiteiten die we zelf organiseren. Geef het goede voorbeeld. In het activiteitenplan staat heel gericht dat we de gezondheid stimuleren. Dus we organiseren zelf iets. Dat moeten we gewoon zorgen dat we het goede voorbeeld geven, dus het wordt wel weer opgepakt in de praktijk en ik hoop ook en die gesprekken voer ik natuurlijk ook met die aanjager. We doen we dat impactmakers die ik hoop ook dat er straks als dit er weer is opgestart dat er weer ruimte is om nieuwe dingen aan te zwengelen en met partijen in gesprek te gaan, bijvoorbeeld. Dat is weer de opvang of de scholen of sportverenigingen, de bekende programma als een teamfit. Laten we zorgen dat we daarin het goed doen.

Even zo gezegd met de gezondheidsgedachte. Ja dus, we denken dat we daarmee de meeste mensen bereiken en wat minder met het oproepje van 'doe met ons mee' en het als nieuws te introduceren. Want dan merk je scholen ook die krijgen zoveel op hun bordje. Ik heb echt zoiets van, ja, maar snappen het goed bedoeld, maar hier hebben we echt geen tijd voor. Terwijl het moment dat je zegt, Hé, zoeken jullie een invulling voor jullie themaweek. Wij kunnen jullie daar wel bij helpen. Dan staan ze er heel erg voor open en uiteindelijk.

Sijbrand Wonink: Aan de ene kant verschilt dat misschien met hoe JOGG-Leeuwarden dit aanpakt, maar het is ook wel weer hetzelfde.

Jenneke Bos: Ja, en het komt misschien ook door de veelheid aan dingen. Initiatieven die hier al waren. Het zou best kunnen dat een Leeuwarden dat ook zo is, hoor, maar hier waren al wel heel veel initiatieven. Goed contact met de scholen, er waren al programmaweken. Zeker jaren terug bijvoorbeeld de kennismaking met die vakleerkrachten. Dus we waren het op het gebied van bewegen buitenspel. Waren we ook al wel mee bezig en We hebben door JOGG zeker wat impulsen kunnen geven. Maar we zeiden niet altijd dat het dat het vanuit JOGG was. We zijn er dan vooral. We gaan er een slag met bewegen of we gaan aan de slag met een thema op basis van gezond.

Sijbrand Wonink: Dan nog een praktische vraag. Hoe worden de uren bij JOGG-Kampen opgedeeld?

Jenneke Bos: Nee, aan de start dus dat ooit wel geweest als JOGG-regisseur was er dan 16 uur in de week. We hebben zitten nu Natuurlijk in een borgingsfase, maar ik vertelde je al iets over dat er geld vrij is gemaakt voor de sport. Dus sportservice mag groeien. En vitaliteit hoort daar natuurlijk ook bij.

Dus het team zelf gaat over de verdeling van uren, maar ze hebben heel gericht de taak gekregen om onder andere ook het staat ook in onze sport en beweeg visie om aan om trek verder uit te werken. Dus er is ruimte voor gemaakt, want dat een jaar daarvoor hebben we ook via een. Dus het jaar daarvoor was er ook al wat geld beschikbaar gesteld om aan gezondheid verder te werken. Dus door die twee acties van de laatste twee jaar is er wat extra geld beschikbaar gekomen om in ieder geval daadwerkelijk uren vrij te kunnen maken.

En te werken aan gezondheid vanuit sportclubs kampen, dus dat is niet bepaald in exact zoveel uur moet dat dan zijn? Daar gaat het team zelf over van. Maar er is heel gericht ook met deze opdracht in het achterhoofd geld voor beschikbaar gesteld, ja.

Sijbrand Wonink: Ja en is dat dan ook vanuit het GALA?

Jenneke Bos: Nee, het heeft wel zijn raakvlakken met GALA, want een van de JOGG onderwerpen is ook natuurlijk kind naar gezonder gewicht en dat zit wel weer in GALA.

Jenneke Bos: En wat ik al zei. Wij zien dat niet als programma of als opdracht. Wij zien het als manier waarop wij werken en de aandacht voor de onderwerpen die wij geven. Dus wij labelen het niet altijd per definitie aan JOGG, maar wij vermengen dat heel erg met de dingen die wij doen. Dus ons speel beleid die wij uitvoeren. Daar zit ook een JOGG gedachte in, want dat is gratis bewegen, want de plekken buiten zo inrichten dat je kinderen verleidt om naar buiten te gaan en om te gaan bewegen en buiten spelen weer aantrekkelijk te maken of om fietsend en lopend naar school te komen. En om die route daar naartoe veiliger te maken. Dat is ook heel erg JOGG, dus dat hebben wij niet altijd vertaald in dit potje. Of voor deze opdracht? Nee, wij proberen zo goed mogelijk ook bestaande middelen, dus rijksmiddelen die naar ons toe komen daarvoor heel goed in te zetten en onze collega's van sportservice hebben de nadrukkelijke bijdrage in de aanpak, bijvoorbeeld van overgewicht en obesitas, omdat zij als buurtsportcoach daar een rol hebben. Dus zo vullen we dat eigenlijk in. We gebruiken zo goed mogelijk alle middelen die eigenlijk op ons afkomen.

Bas Wonink: Kijk, wij hebben er geen apart programma van gemaakt. Het is weer een andere werkwijze.

Jenneke Bos: We hebben echt geprobeerd als ja, een beetje de basis eigenlijk als gedachtegoed te gebruiken. Bij de dingen die we doen, en wat ik al zei. Soms gaat dat dus heel goed. Ja, soms valt het dus ook wel tegen als er andere belangen ook spelen.

Bas Wonink: Het zit hem ook in het schaalverschil, tussen Leeuwarden en Kampen. Leeuwarden is een grotere stad en er is ook meer geld beschikbaar. Ik kan dat zeggen van nou, ik doe apart dus JOGG als speerpunt van mij en ik ga daar tijd en energie in stoppen. En in Kampen lukte niet altijd. Want ja, dat zegt jou niet zoveel, maar wij zijn een tijdje een fusiegemeente geweest en we zouden efficiency taakstelling hebben. Dus wij hebben het jarenlang met minder geld moeten doen. En heeft gezegd, we gaan niet apart tijd en energie in JOGG stoppen. Maar we doen alles wat te maken heeft met sport en gezondheid bij elkaar en met al die kruimeltjes maken samen toch 1 grote taart. Dan kunnen we serieus wat doen.

Jenneke Bos: Dus middelen voor bijvoorbeeld activiteiten. Die halen we ook uit ons budget sportstimulering. Die we natuurlijk al wel hadden en ook gids gelden die in het verleden, dat is een beetje de voorloper van SPUK en GALA, hebben we als gemeenten ook gids gelden gekregen. Daar hebben we ook wel eens gezegd. We hebben we zetten even een werkbudget apart voor JOGG, zodat degene die JOGG aan het uitrollen is het programma aan het doen is, een beweegbox aan het samenstellen we wel handgeld heeft om daadwerkelijk dat mogelijk te maken. Dus zo hebben we wel altijd. We hebben zeker wel geld daarin gestoken. Maar op creatieve manier. En er is wel geld vrij gesteld om de JOGG-regisseur aan te kunnen stellen.

Besluiten van de Van de Raad over de begroting. Daar heeft ook wel echt die die JOGG uit de grondslag gelegen.

Bas Wonink: Wat, of ik?

Jenneke Bos: De PPN-leefstijl is zo geweest en de laatste van sport sportservice kampen dat er geld beschikbaar is gesteld.

Jenneke Bos: Hè? Dat is voor de sport en beweeg visie geweest.

Bas Wonink: Eerder besteedde we veel geld aan, zeg maar, voorzieningen, hardware voor sport en bewegen. Maar er moet ook geld in de In de mensen en sport stimulering. Dus dan heb je het over gymnastiek, valpreventie, maar ook buurt sportcoaches en verenigingsondersteuning, hè? Dus iemand die adviseert aan het bestuur van een voetbalvereniging of een korfbalvereniging. En dat helpt om meer mensen in beweging te krijgen en te houden. En Dat is zeggen we investeren In de software en dat hebben we ook als pakket gemaakt.

Jenneke Bos: En daar hoort ook gezonder gedrag bij natuurlijk. We hebben nu een kantine die dat team fit traject heeft doorlopen. We willen natuurlijk heel graag meer kantines Het is ook wel een spanningsveld hè. Voetbalkantines, je bent bekend bij voetbal. Dat is zo'n mooi voorbeeld daarvan. Daar schuurt het altijd tussen, hè? Van wanneer mag de tap open? De tap is ook inkomsten, maar er lopen ook jongeren rond en dan heb je los van wetgeving dat je moet controleren of iemand 18 jaar of ouder is, ook nog het als je wilt dat dat een gezonde omgeving voor jongeren wordt, ja, dan zul je toch het gesprek ook moeten aangaan over wat heb je dan te bieden? Op momenten dat jongeren bij jou binnenkomen, loopt nou, dat is een spanningsveld. Dus daar kom je ook niet altijd binnen om dat gesprek te voeren, dus nog een grote uitdaging.

Sijbrand Wonink: Wat is dat voor project? Teamfit?

Jenneke Bos: Teamfit, dat is landelijk iets. We krijgen ook ondersteuning van de landelijke team fit organisatie die is ooit in het leven geroepen door JOGG. En wij haken daar wel paar op het moment dat bijvoorbeeld een vereniging gaat verbouwen en de kantine ook gaat doen, dat is wel een moment om te zeggen, hé, maar mogen we eens meekijken staan jullie hier voor open of is dit niet misschien het moment om een rookvrij sportpark te gaan worden, want dat zijn dan vaak van die kantelpunten binnen zo'n vereniging van we gaan het vanaf nu anders doen, dan zit daar soms een opening of daar zitten een nieuwe kantinecommissie die nog wel weer eens bereid is om dat gesprek aan te gaan en dan gaat het ook over, wat heb je wat, wat bied je aan en wat zit er in dat automatisch? En zo doen ze dat ook op scholen, maar dat kun je ook bij maatschappelijke organisaties bij buurthuizen aanbieden en de landelijke organisaties is bereid om lokaal de scan af te nemen, voorbeelden te geven. Ondersteuning te bieden, we hebben wel eens wat acties gedaan om verenigingen daarvoor warm te Laten draaien, maar dat respons het valt nog heel erg tegen. We hebben dus maar een vereniging die echt daarmee goed aan de slag gaan. Wit-blauw is dat. En die heeft bijvoorbeeld de soep van de dag en die heeft alternatieven die net zo lekker zijn en die dus daarmee verleiden om bijvoorbeeld de gezondere optie te nemen.

Bas Wonink: En wat voor rol hebben wij als gemeente daarin gespeeld? Om die verenging zo ver te krijgen?

Jenneke Bos: Nu inderdaad om het gesprek aan te gaan met die vereniging, om te kijken of ze daar voor open staan en te koppelen aan teamfit. Maar ook met aandacht en publiciteit.

Bas Wonink: Onze rol is dus echt om te bemiddelen.

Jenneke Bos: Ja, eigenlijk wel, ja, het aan te wakkeren. En op het moment dat iemand zegt, ik ben wel bereid om daar eens naar te kijken. Nou, dan zetten we zo snel mogelijk team fit in en die begeleidt ze dan echt daadwerkelijk met, we gaan echt eens die kantine doorlopen. We gaan eens een lijstje af, hebben jullie hier al eens over nagedacht eens een keer mee op sleeptouw nemen als ze twijfels hebben of het wel werkt naar een vereniging die dat al heeft gedaan in de buurt om het als goed voorbeeld ook enthousiast voor te worden, dat is dan eigenlijk onze rol.

Sijbrand Wonink: Maar je merkt ontzettend terug dat dat dat vind, ik verbindende van wat JOGG doet., dat is het. Dat is eigenlijk het bij elkaar brengen van partijen die samen wel wat kunnen doen en het dan laten gaan als een werk netje. En zo creëer je overal allemaal verbinding en dan ben je overal JOGG gedachte aan het verspreiden, maar omdat je ook afstand neemt als regisseur kun je steeds weer nieuwe dingen doen, want als jij een hele hands-on aanpak neemt, zoals bijvoorbeeld de vorige JOGG-regisseur in Leeuwarden die had een kookgroep opgesteld samen met een wijkcentrum. Maar die kwam zelf ook bij die kookgroep en die ging zelf ook flyeren en dat zorgde er eigenlijk voor dat je heel erg veel tijd was met kwijt was met een project en niet meer dat dat dat werk netjes samenstelde. Stapje terug, laat hun maar doormodderen als we weer wat nodig is, dan helpen we.

Sijbrand Wonink: En weer nieuwe projecten opstellen, dus dat is eigenlijk hoe de JOGG aanpak werkt dat je dat doet.

Jenneke Bos: Want je wil ook andere enthousiast maken. Natuurlijk moet je af en toe investeren om zo ook enthousiast te houden. Want mensen nemen een andere baan of er is vrijwilligers verloop. Dan merk je dat je daar weer steeds opnieuw energie in moet steken.

Maar we hebben wel gemerkt door een hele. Ik vertelde aan het begin die basisaanpak die we met het consultatiebureau hebben gedaan, dus In de basis het verwerken In de manier waarop ze contact hebben met ouders en hun kinderen. Daardoor continu die vraag terug te Laten komen. Dat dat een hele kleine praktische aanpak geweest, maar die heeft wel gewerkt. We hebben twee keer per jaar contact met de GGD over de voortgang. Want zij zijn ook de oren voor ons om erachter te komen met welke vragen de ouders komen. Misschien poppen er thema's op waar we misschien wel weer wat mee kunnen.

Sijbrand Wonink: Zoals je het aangeeft dat consultatiebureau project eigenlijk met het water drinken opgezet en.

Jenneke Bos: Ja, maar ook met groentehapjes krijgt ook die enveloppen week met groentehapjes vanaf de 4 maanden consulten. Dus ja, dat kun je voor meerdere thema's inzetten.

Sijbrand Wonink: En, die spreek je dan twee keer per jaar om het daarover te hebben?

Jenneke Bos: Ja, eigenlijk wel, om het te bespreken. Wat even de cijfers van drinkwater zijn, maar tegenwoordig drinkt bijna iedereen wel water of kijk eens in, worden ze niet meer raar aangekeken als die vraag wordt gesteld van geeft uw kind ook water en lukt dat ook en dus daar ja, nu 10 jaar, dat is heel, dat is gewoon echt waar. 10 jaar geleden waar Bemoei je je mee? Reactie en ja, met diksap is toch ook? Ja, maar dat is Natuurlijk gewoon siroop wat je wat je kinderen geeft, maar dat weten heel veel Mensen niet, dus in het begin leek het van krijgen een tik op me vingers. Zeker opa's en oma's hebben de moeite mee, want ze zeggen ja, in de omgeving, dus waar kinderen komen, open zomers hebben het gevoel dat ze iets moeten geven aan kleinkinderen. Die vinden het dan schaars als er water wordt gegeven. Maar dat ja, ouders moeten blijkbaar ook moeite doen om de omgeving te overtuigen van dat het als ze zelf eenmaal overstag zijn. Dat kom je heel veel tegen. Maar het werkt dus, we hebben af en toe nog contact met ze.

Sijbrand Wonink: Ja, maar dat vind ik een wel een belangrijk punt, want dat dat sluit ik best wel mooi aan op het monitoren en het evalueren. Want dat is eigenlijk monitoren en direct evalueren met het werknets dat je hebt opgesteld in gesprek gaat. Doen jullie dat ook bij andere projecten en initiatieven?

Jenneke Bos: Ja, monitoren en evalueren is zagezegd niet onze echte sterkste kant. Omdat we natuurlijk heel veel via de bestaande structuur het hebben neergezet, JOGG. Dus we vragen vooral andere partijen of ze het bij kunnen houden. Zoals bij dat bij het consultatiebureau werkt dat dus heel goed, omdat ze hebben ook alle lijst wat zo ik noem het altijd het vink-lijstje. Ze hebben Natuurlijk ook vragen die ze oude stellen op het moment dat ze binnenkomen, dus deze vragen toevoegen was heel makkelijk. Hetzelfde Als het GGD-onderzoek wat gedaan wordt in groep twee, groep 7, klas twee en klas 4. Daar hebben we die vraag ook in laten verwerken, dus eigenlijk is het lijkt bijna alsof we makkelijk weg we hebben. We vragen eigenlijk anderen om het in kaart te brengen hoe we doen, omdat we ook weten. Dat inzet die we nu doen. Kijk overigens cijfers. Ga je het verschil niet zien als een ik noem maar wat één school een drinkwater beleid heeft, daar ga je niet het verschil zien in overwicht cijfers hetzelfde als cool to be fit groep die draait. Dat zijn 10 kinderen op de zoveel 1000 die in je gemeente wonen. Ga je het verschil in de landelijke cijfers gewoon niet zien? Dat weten, het is een langetermijnaanpak, dus wij hebben ook Misschien bewust verzaakt om alles te willen registreren, omdat je dan heel veel tijd daarmee kwijt bent. En wij hebben gewoon heel erg geïnvesteerd in het netwerk en in de contacten. Dus op plek is het gelukt, maar met name het consultatiebureau is een voorbeeld. En bijvoorbeeld dat GGD-onderzoek is een voorbeeld waarin we ja, een beetje op voortborduren. Mooier was wel dat na ik denk de eerste 2, 4 en 6 jaar uit het GGD-onderzoek bleek dat we gezien de omgeving qua drinkwater bij de jongste doelgroep enorm gestegen waren een hoger zaten dan gemiddeld. Wat gewoon gedegen wetenschappelijk onderzoek is op basis van ouders en kinderen die die vragenlijst krijgen in een bepaalde leeftijdsgroep. Dus je krijgt allemaal in groep twee en groep 7 wordt op school gedaan, een vragenlijst en een meting. Dat is wetenschappelijk onderzoek. Ja, daar gaan wij niet over doen voor ze, want dat kost onwijs veel tijd en Energy. In het gebeurt al en daar bleken dat uit die eerste factsheet te bleken die cijfers, maar we kunnen dus niet met zekerheid zeggen dat het komt door onze inzet, bijvoorbeeld drinkwater, want we kunnen dat verband niet een op.

Sijbrand Wonink: Nee, je kunt het verband niet leggen, maar je kunt de resultaten wel laten zien.

Jenneke Bos: We hebben inzet gedaan en we zien ook een trend dat we blijkbaar bovengemiddeld zitten met die cijfers. Nou, dat dat geeft ergens een bevestiging dat je met goede dingen bezig bent, dus dat dat helpt.

Sijbrand Wonink: Ja, in veel gevallen ben je ook op zoek naar kwalitatieve resultaten. Voor mijn advies ben ik na het denken. Die hebben contact met de doelgroep en kunnen makkelijk hun werkwijze aanpassen waardoor je toch een beetje monitoring en evaluatie kan doen. Je wilt dat per werknets, per project passend maken.

Dat je binnen in dat werk netje kijk, die hebben het contact met de doelgroep, zoals je al aangeeft bij het consultatiebureau. Zij kunnen heel makkelijk hun werkwijze een klein beetje aanpassen, waardoor je toch al een kleine monitor en evaluatie kan doen. En dan wil je eigenlijk wil je het per werk netje per project? Wil je dat heel erg passend maken? Dus een gelijke methode met een vragenlijst die je aan iedereen geeft, dat gaat niet werken, je moet hem, je moet het steeds per project aanpassen en dan een voorbeeld van nou ja, we zetten hem bij de

Jenneke Bos: Ja, klopt en het het belangrijkste. Ook vind ik Omdat je als JOGG natuurlijk niet. Je kunt altijd een aparte interventie kun je altijd gaan meten natuurlijk, hè? Dan ga je gewoon tellen. Hoeveel mensen waren er op af gekomen? Je gaat, misschien na heb je na een aantal maanden nog weer eens contact met een groep, maar cool te be fit bijvoorbeeld doet dat zelf dus ook al. Dus het is niet zinvol als wij dat nog eens een keer over gaan doen door het koetsen bezit is een.

Sijbrand Wonink: Excuses, wat is cool to be fit?

Jenneke Bos: Is ze eigenlijk komt een beetje uit de pijler, verbinding, preventie en zorg. Dat is een aanpak voor kinderen waar en gezinnen waar al overgewicht is. Daar werkt een kinderfysio met een orthopedagoog en met een diëtist Samen en met een sportcoach ook. Om die kinderen niet gezinnen te begeleiden. En Dat is echt een traject van 1,5 jaar om echt gedragsverandering mogelijk te maken. Nou en zij monitoren ook zij hebben gesprekken met die ouders. Zij spreken de gezinnen zeg maar dus ze kunnen ook meten. Nou, er zitten JOGG gedachten helemaal in. Ze krijgen ook van JOGG mooi pakketje aan het begin. Je hebt een tasje, ja, Dat is eigenlijk ook een beetje ontstaan in de JOGG-fase van beter samenwerken op de juiste plekken. Dus als dan op de school door de jeugdverpleegkundige wordt gesignaleerd, ook op school en ze willen doorverwijzen, is dat lijntje met die fysio er direct, dus wordt de intake gelijk door hun gedaan om te koken resultaten terug. Dus die samenwerking hebben we door JOGG heel erg opgezet. En nu zie je dat door de komst van SPUK-GALA, kind naar gezonder gewicht dat nog weer een extra impuls gaat krijgen, want we gaan nu. Dan is eigenlijk cool to be fit het laatste redmiddel en gaan we nu heel hard werken aan. Hoe gaan we het netwerk daarvoor nog beter inrichten om hopelijk te voorkomen dat ze daar terecht moeten komen? En dan gaat het ook over MRT Dat is motorische extra ondersteuning voor kinderen die niet mee kunnen komen in de gymles tot club extra. Maar ook na schoolse activiteiten zorgen dat iedereen mee kan doen zonder dat alles apart in groepen moet worden gestopt. Gaat het stukje over talent, herkenning, inzicht in motorische vaardigheid, dus dat hele pakket aan wat we hebben ook voor kinderen, ouders, continu activiteiten organiseren, draagt bij aan dat die buurtsportcoach er bij betrokken is. Dat dat lijntje met de professionals er al is en dat die doorverwijzing makkelijker is.

Bas Wonink: En hebben wij nu die taken belegd bij sportservice Kampen?

Jenneke Bos: Nou, een deel een groot deel pak ik ook nog omdat het echt kind naar gezonder gewicht gaat verder dan het netwerk van de Sportcoach. Sportcoach heeft een rol, maar is niet, is niet de volledige ik doe het maar even eigenaar of kartrekker van de keten. Hetzelfde geldt ook voor valpreventie. Heeft sportservice qua buurtsportcoach nadrukkelijk rol en ook zijn of haar contacten en daar zijn spukgelden voor, maar dan hebben we wel met elkaar een coalitie. Zit iemand van de gemeente, maar ook in het geval van kind naar gezonder gewicht zit een kinderfysio om tafel, GGD zit om tafel, want we hebben ook wat te doen met de rol voor centrale zorgverlener. Dus je ziet dat die netwerken op verschillende niveaus soms opgebouwd moeten worden om het eindelijk te zorgen dat voor de inwoner het een hele logische lijn is en dat het bij een keer aankloppen eigenlijk geholpen kan worden. Als het gesignaleerd moet worden het liefst voorkomen we het helemaal. Dan hoeft je niet te signaleren dat er sprake is van een probleem. Maar als dat wel zo is dat je vroegtijdig aan de bel kan trekken. Dus als die vakleerkracht al een achterstand in de motoriek constateert, dan kan die al vroegtijdig met MRT of met club extra proberen te voorkomen dat kinderen verder achterlopen. En vaak is de achterstand in de motoriek, bijvoorbeeld een instabiele thuissituatie of armoede. Dat kunnen aanleiding zijn om overgewicht te kunnen. Daarop kun je insprijnen om beter te voorkomen.

Sijbrand Wonink: Ja, en als ik het goed begrijp heeft JOGG een rol gespeeld in het samen krijgen van die partijen.

Jenneke Bos: Ja, en heel veel credits trouwens gewoon echt voor de kinderfysio. Ook die ook zich daarvoor hard wil maken die daar echt onwijs veel tijd en energie in heeft geïnvesteerd om dat van de grond te krijgen. Dat ik partners aan dus het lijkt alsof we. Eh, ik heb daar zeker aan bijgedragen, maar het komt niet door mij dat dat nu zo goed staat. Ja, misschien voor een deel. Dat is natuurlijk hartstikke mooi, maar zij hebben vooral als professionals met elkaar gezegd. Maar we willen niet alleen maar behandelen. We willen ook een rol spelen daarvoor. Daar kregen ze nooit voor betaald, want zo werkt ons zorgsysteem niet. Daarom bij JOGG hebben we dat eerst mogelijk kunnen maken met cool te be fit en daarna hebben we gezegd, van ja, maar dit is eigenlijk ook jeugdzorg, want je bent al aan het behandelen. Er is al een probleem, dus sinds kort zit het ook in de sociale basis, maar die ontwikkeling, dat heeft dat hele dok netwerk. Het feit dat we ja dingen normaal willen maken.

Bas Wonink: En, dit is dus oorspronkelijk gebeurd met JOGG gelden. Die kregen we vanuit het rijk?

Jenneke Bos: Nee dat hebben we zelf beschikbaar gesteld in het begin. Dat hebben we met nou, we hebben. Ik vertel daar iets ook dat we creatief zijn omgegaan met budgetten. We hebben wel een JOGG-regisseur aangesteld. Maar we hebben vooral wat werkbudget beschikbaar gesteld.

Bas Wonink: Op die manier konden die fysieke kinderfysiotherapeut betaald worden om dat soort klusjes te doen?

Jenneke Bos: Ja, voor een deel zij konden de groepsbegeleiding nog wel gewoon via de zorgverzekeraar regelen, maar vooral het orthopedagoog was een probleem. En natuurlijk al die intakes en evaluaties die zij doen, dus we hebben voor een deel bijgedragen, maar een deel ook waar het hoort gewoon uit het systeem gehaald. En zijn ze dus ook met carrousel begonnen, omdat ze ook merkten van er speelt soms veel meer. Het is niet Alleen overgewicht en motoriek. En nou, er is vaak heel veel thuis aan de hand, dus die samenwerking. Daardoor gaat zo'n balletje wel rond.

Bas Wonink: Ja, voor ons staat het nooit los van jeugdzorg. Want het heeft altijd te maken met zwakkere gezinnen over een minder kansrijke omgeving. Opvoeding kansrijke omgeving is één van de speerpunten van de gemeente.

Jenneke Bos: En, dat is eigenlijk ook JOGG, hè? Dus het het mogelijk maken van die kant met de juiste partijen samenwerken en door SPUK-GALA lijkt ons weer een aparte opdracht aan ons af te komen. Dat is natuurlijk helemaal niet zo, want we zijn daar al deels mee bezig, maar het klopt wel als je die keten nog beter inricht, dan kun je hopelijk in de preventieve sfeer nog meer betekenen. Dus wat gaan we nu doen? We gaan dat uitbouwen met dat bestaande netwerk wat we hebben met die partijen kijken wat moet dan dat netwerk zijn en hoe zorgen we er dan daadwerkelijk voor dat we vroeger dingen signaleren dat we echt preventief werken in plaats van?

Bas Wonink: Het beeld dat ik daarvan heb, is dat je heel goed monitort, hè? Van waar zit nu eigenlijk het probleem? En dat je kinderen een alternatief biedt. Dus verveling tegengaat. Een alternatief aanbieden voor gamen, maar ook voor drank, drugs en alcohol.

Jenneke Bos: Ja, dat is ook al ook heel erg en dat kansrijke start zit natuurlijk ook wel heel erg in die eerste 1000 dagen, dus dat focust zich ook wel heel erg op die het de gezond ter wereld komen. Tot welke kansen ja, welke kansen krijg je daar en dat dat zit hem ook in het raakt ook heel erg armoede.

Sijbrand Wonink: Ik wilde nog heel even concreet hebben. Want cool te be fit, dat monitort eigenlijk zelf. Ik vroeg me dan af of jullie zelf ook iets doen met de JOGG monitor of het maken van factsheets?

Jenneke Bos: Ja, dat hebben we gedaan. De laatste 2 3 jaar is dat niet gebeurd. Dat had ook een beetje met capaciteit te maken. Maar dat zou wel mooi zijn als zo iets weer kan komen. Dus de impactmaker die nu met gezondheid en leeft aan de slag gaat. Sportservice is ook heel, we komen binnenkort bij Bas we een heel mooi programma van sportservice, wat ze allemaal gaan doen en waar het ook aan bijdraagt. Uitvoeringsprogramma is bijna klaar.

Maar daarin vertellen ze, gaan ze ook iets zeggen over? Hoe gaan we dat monitoren? En daar hoorde eigenlijk de JOGG-acties ook bij. Over sommige dingen gaan we gewoon tellen. Sommige dingen gaan we vertellen dus ook heel erg in welke impact hebben we gemaakt? Dus verhaal vertellen, ja dus daar gaan we balans in zoeken en het zal Misschien niet wetenschappelijk zijn, maar het helpt wel en het klopt ook, we moeten daar soms ook gewoon wat beter in zijn in worden om dat te gaan registreren. Maar dat gaat ons wel helpen om te laten zien waar hij het aan bijgedragen, maar wordt het niet apart JOGG, maar dan is het. We hebben op ons ingezet voor een gezonde omgeving. Wat zijn dan bijvoorbeeld die acties geweest of wat heeft het voor een effect gehad dat we dit hebben gedaan.

Sijbrand Wonink: En worden die gegevens van cool te be fit hier ook in gebruikt?

Jenneke Bos: Nou niet echt, maar wel in dat netwerk van wanneer signaleren we iets. Lukt het ook om ze duurzaam gedrag te laten veranderen? Want cool te be fit heeft natuurlijk ook een eigen monitoring en screening, dus daar volgen ze ook gezinnen iets langer, maar dat is wel op het individu. Of zeg maar die groep en het individu gemikt. Dus het is niet representatief voor een hele groep. Zo'n groep bestaat, maar uit 8 kinderen. Maar dat is ook informatie en wat we met die informatie doen is vooral kijken naar van, waarin kunnen we dingen verbeteren? Bijvoorbeeld laatste keer, dat is een beetje na corona geweest. Is het moeilijker geweest om nieuwe aanmelding voor die groepen te krijgen. Hoe gaan we dit verbeteren? Hoe zorgen we voor een betere toestroom? Hoe gaan we die samenwerking met dat signaleren. Bij wijze de kinderfysio zegt ook, ja, het is heel leuk dat ze in groep 6 bij ons daar komen zetten, maar eigenlijk in groep 3 weten we het al, waarom kunnen we niet terugkomen op school om te screenen op motoriek? Want die is uit de GGD-onderzoeken gehaald. GGD vraagt nog wel hoe zwaar ben je, hoe lang ben je, eet je goed? Die vragen niet meer naar die doen niet meer een motorisch testje dus. Hoe kunnen we met het onderwijs weer inzicht krijgen in de in motorische vaardigheden? Omdat dat een van de signalen is dat als je slechter beweegt, ga je dus ook minder vaak bewegen vind je het vaak ook minder leuk? Het gevoel dat je niet mee kan komen zou je ook minder snel zomaar naar die sportclub toe stappen, dus wordt bewegen minder normaal in jouw leven en dan heb je dus grote risico om overwicht ontwikkelen.

Dat zijn wel signalen. Als we daar dus vroegtijdig iets over signaleren, dus we praten nu bijvoorbeeld over dat leerlingvolgsysteem. Hoe kunnen we sneller in zicht krijg je motoriek en ook al in groep 1, 2, 3 of 4 die signalen snel genoeg oppakken en ze bijvoorbeeld al, en dan hoeft dat niet een cool te be fit te zijn. Maar hoe kunnen we dan zorgen dat ze met naschoolse leuke activiteit Misschien wel helpen bij het lid worden van die sportclub of de MRT-groep begeleid worden, zodat ze na een of twee jaar misschien gewoon weer regulier mee kunnen doen? En er niets aparts mogelijk is. En dan heb je wel zware interventie voorkomen. En dan is dat niet met de JOGG vlag zwaaien, maar het is wel uit die gedachte. We noemen het niet zomaar het is wel ontzettend JOGG.

Sijbrand Wonink: Maar dat is wel interessant, want die conclusie heb je wel getrokken uit de informatie die er is. Nou door is weinig aanmelding. Hoe kan het nu komen? Dat is al evaluatie die dan al gebeurt.

Jenneke Bos: Of dingen bespreekbaar maken. Ze komen er ook achter dat taal achterstanden hè vaak bij. We hebben steeds meer gemengde samenstelling van onze samenleving. Zeg maar hè, dus ik steeds meer statushouders in een gemeente wonen hebben we elke gemeente ook mee te maken. Dat maakt ze ook uit, hè? Andere culturele Achtergrond, dus de aanpak werkt niet altijd op dezelfde manier, want heel eerlijk, een Eritrees gezin is minder gewend om af om elke week structureel te komen opdagen. Op de afspraken vinden het moeilijk om al wekelijks naar de zwembles te gaan, omdat ze dat ook niet gewend zijn daar. Daar is weer een hele andere aanpak nodig, dus je je komt ook achter heel veel dingen. De omgeving verandert, je moet ook bijstellen continu, maar de partijen die dat programma uitvoeren zien dat als eerste van waar lopen we tegenaan? En door met hen in gesprek te blijven en te kijken, waar kunnen we dat aan verbinden? Helpt het ons om hopelijk een zo goed mogelijke JOGG-gemeente te zijn. Ik ben ook echt wel van mening dat ik heb wel eens gedacht als JOGG-regisseur. Wat heb ik nou eigenlijk gedaan? Heb ik wel echt iets gerealiseerd? Want ik had niet een factsheet, mooie interventies op stonden waar hij keihard had daar gewerkt en waar ik mee In de krant stond met de foto van, kijk eens. Die heb ik niet, maar we hebben. Ik heb wel heel erg gewerkt en ik ergens vind ik ook wel dat dat een rol is van een regisseur om continu die verbinding te leggen en op de juiste momenten die netwerken aan elkaar te verbinden, te laten samenwerken met dezelfde ja gezonde intentie als het ware de keuzes te laten maken. En dat doen we nu ook met ons speelbeleid is eigenlijk In de basis was het helemaal geen JOGG, maar we hebben toch een beetje jock gemaakt omdat we zeggen, laat die buurtsportcoach meedenken in wie spelen er in deze wijk? Welke doelgroepen hebben we hier te bereiken? Moet het meer ontmoeten worden. We hebben een quickscan voor jongeren uitgevoerd Omdat we erachter zijn gekomen dat er veel te weinig plekken zijn voor jongeren om überhaupt. Op straat te mogen begeven waar je op straat begeeft, dan zegt De politie, je mag hier niet zijn. En wat doen jullie toch hier stoute dingen, maar ze kunnen nergens anders terecht. Willen we dat veranderen, moeten we zorgen voor die plekken en zo proberen we dat te verbinden. Dus nu zijn we die plekken aan het bekijken. Hoeveel zijn er, we hebben nu een interactieve kaart, dus eigenlijk ook hartstikke JOGG dat je nadenkt over wat heeft die doelgroep nodig en met die doelgroep in gesprek te gaan van wat willen jullie hier? Waar wil je het liefst 's avonds sporten, hangen of wat dan ook? En dat vind ik eigenlijk heel erg JOGG dus dat dat dat sluimert een beetje op de op de ondergrond en dat is heel moeilijk in kaart te brengen wat je dan hebt gerealiseerd. Maar ik ben wel echt overtuigd dat dat op de lange termijn kan bijdragen aan een gezond Kampen in dit geval.

Sijbrand Wonink: Het is grappig dat je dat zegt, want bijna iedereen die ik spreek over JOGG, die loopt daar tegenaan. En er is laatst iets gepubliceerd van de HiNoord academie wat hier bij helpt.

Legt de tijdlijn methode uit

Want hoe kun je nu aan een raad of een college laten zien wat je hebt gedaan?

Jenneke Bos: Ja, want je voelt dat je verantwoording moet afleggen van oké, we hebben gekozen voor JOGG, dus We zijn JOGG-gemeente. Nou in die eerste jaren ga je nog echt met die thema's en ja, heb je echt wat te laten zien? En het aantal watertappunten schiet als paddenstoelen uit de grond en je hebt zoveel scholen mee gehad daarmee. En de Albert Heijn heeft water uitgedeeld tijdens de avondvierdaagse en weet je wat zo dit allemaal nog van dat soort dingen? Maar nu zijn die dingen gewoon geworden, we hebben die veranderd en wat doe je dan nog met JOGG. Eigenlijk best veel maar we noemen het niet altijd JOGG. En ik heb me ook wel eens afgevraagd. Moet je JOGG per se willen monitoren evalueren ja, je wil soms je bestaan bewijzen van waarom ben ik nodig? Ben ik onmisbaar, maar aan de andere kant als je In de borging fase zit en je hebt de werkwijze je eigenlijk een beetje eigen gemaakt. Misschien niet alle pijlers even actief, maar je hebt een manier gevonden je gemeente om gezondheid aandacht te geven en een gezonde omgeving te gaan creëren voor jongeren. Stap voor stap. Dan misschien is het dan ook, oké?

Alleen je moet nog steeds wel wat voor over hebben, want je hebt soms capaciteit en middelen nodig om iets mogelijk te maken of om überhaupt een aanjager JOGG in dienst hebben die die dat blijft doen. En wij hebben dat eigenlijk wel een beetje nu geborgd in dus de toekomst van sportservice. Het is gewoon een hele gerichte opdracht, staat ook in onze sport en beweeg visie dat we aandacht voor JOGG hebben en dat we die werkwijze willen blijven toepassen. Dat betekent dus ook een stukje capaciteit. Het team gaat wel zelf bepalen hoeveel capaciteit dus dat in verhouding tot de andere zaken, maar omdat we het daarover hebben en omdat we dus ook vragen gaan met dat thema aan de slag, blijf je partner van JOGG en blijf je daarmee bezig. Dus ik merk ook wel aan de ene kant verdwijnt het wat naar de achtergrond, zeker het monitoren en evalueren, omdat ik me dus af en toe afvraag, moet je dat nog apart doen. Of ben je toch zover dat je kan zeggen wij hebben het ingebed en het heeft effect in ons beleid. Ik weet niet of dat erg is.. Je moet er aandacht voor blijven vragen, maar Als je dat op inhoud doet van het onderwerp. Ja, hoe erg is het dan nog dat je misschien niet meer voor JOGG monitort?

Sijbrand Wonink: Ja, dat is lastig te zeggen

Jenneke Bos: Ja, dus daar ben ik ook wel benieuwd naar. En ik zullen meer gemeenten in die borgingsfase tegenaan gaan lopen. Dat sommigen zullen nog heel actief op de interventies blijven inzetten. Anderen kiezen misschien meer voor een aanpak zoals wij het hier ook hebben gedaan. Wat meer onder de radar, maar wel heel actief met die gezonde gedachte in je achterhoofd en die toch principes gebruiken. Dus maak het aantrekkelijk, zorgt dat je het goede voorbeeld geeft. Maak het makkelijk. Ook zorgt dat de omgeving waar kinderen komen gezond is. Zorg dat anderen dus ook met jou mee blijven doen. Ja, als je dat soort dingen kunt blijven aanzwengelen. Maar ja, wat ik heb me ook wel eens afvraag stel ik loop hier stadhuis uit, hè? Is het dan nog iemand die zich dan hier hard voor maakt?

Sijbrand Wonink: Dat is ook een belangrijke vraag. Is er dan iets terug te lezen over je werk?

Jenneke Bos: Terugvinden zou ik minder interessant vinden. Het gaat vooral om van blijf je je inzetten voor die gezonde leefomgeving en Ik denk wel dat nu door de komst van SPUK-GALA. Door ja, door heel veel andere thema's die het rijk heeft dat Natuurlijk ook gesignaleerd, hè? Dus dus door die betere inbedding van gemeente. Je hebt hier een opdracht of organisaties. Je kunt mag wel subsidie van ons krijgen dit. Dit zijn onze voorwaarden of hē sociale basis zeggen we ook. Het moet bijdragen aan hē, om moeten samenkomen in wijken, het moet en dat is niet per definitie, alleen maar op JOGG geënt, maar daarmee kun je wel zeg maar die dat gedachtegoed van JOGG blijven uitdragen. Dat zou de voorwaarden kunnen zijn want je kan zeggen, ik ga geen subsidie geven als jij je suikerspin feest gaat organiseren in je wijk. Als je andere doelen hebt, dan kun je misschien wel een keer toestaan, maar daar daarin kun je sturen natuurlijk. En dan weet Niemand meer dat dat JOGG heeft geheten of dat het vanuit JOGG is opgezet, maar je doet nog steeds wel met de juiste intenties.

Ja kortgezegd, we monitoren en evalueren eigenlijk steeds minder even los van de geijkte punten en er komt wel steeds meer de vraag hoe zinvol het nog blijft. En dat wil niet zeggen dat ik het niet zinvol vindt, hoor, om te monitoren of te evalueren. Maar de vraag is, kun je nog en wil je nog echt apart? Het effect van JOGG? Want wat is dan JOGG Als je het zo breed aanvielt, kun je dat überhaupt nog in kaart brengen? Ben je daar nog toe in staat?

Sijbrand Wonink: Ik denk dat de methode daarin een hele belangrijke rol speelt.

Jenneke Bos: Want de JOGG monitor kan ik ook steeds moeilijker invullen, want er wordt er gevraagd, heb je met buurt samengewerkt of met particuliere ondernemers? Wat ik en dan denk ik, ja, we hebben een schaatsfestijn gehad op het plein en daar heeft ondernemersvereniging bijgedragen. Wij hebben gezorgd dan dat als kinderen niet konden betalen als vierde voedselbank gratis entreekaart zeggen, is dat dan een JOGG gedachte of niet? Ja, we hebben wel gezorgd dat iedereen mee kan doen. Maar ja, weet je, het was gewoon een even, hè? Het was ook een van goed idee. Laten we wat reuring ook geven aan de binnenstad. Ja, we hebben gezorgd dat er water was. Stukje fruit ja, is dat dan JOGG geweest? Ja, het is JOGG geweest, maar kan ik hem labelen? Ga ik dan als die monitor invullen, dan denk ik aan die activiteit. O, ja, Ik heb mijn bedrijven samengewerkt. Nou ja, dus die wordt steeds moeilijker in te vullen.

Sijbrand Wonink: Ja ja, die is ook lastig in te vullen, want die is vrij afgebakend en concreet.

Jenneke Bos: Ja en in zo'n eerste fase is dat makkelijker, omdat je dan heel gericht. Ik noem maar wat de boer op gaat en zeg, nou, kinderopvang kunnen we niet eens brainstormen. Dan komen plannen uit en We hebben dit gedaan, dan kun je zeggen, check kinderopvang, samengewerkt dat idee.

Sijbrand Wonink: Ja, omdat er zoveel verschillende projecten en initiatieven zijn die samenwerken een groter doel is het lastig om in kaart te brengen wat echt door JOGG komt.

Jenneke Bos: Klopt, en Je kunt nog steeds met JOGG zorgen dat naast supporters ook veel meer he organisatie nog actiever worden. Goede voorbeeld geven ook een andere dus he spread the word en die olievlek dat tuurlijk. Daar kun je nog steeds heel gericht op zeggen. Dat gaan we vooral daarin investeren, even los van dat einddoel, want dat einddoel qua gezondheid en een gezondere omgeving die gaan we in stapjes misschien wel nooit bereiken. Ja, dat klinkt heel stom. We gaan als maatschappij zo gezegd op het gebied van gezondheid, aan de ene kant medisch gezien wat we kunnen gaan we vooruit. Maar de kosten lopen ook op, dus We hebben ook onze problemen In de In de gezondheid en aan de andere kant maatschappelijke problemen worden alleen maar groter. Of er komen meer bij van wat is tegenwoordig niet een maatschappelijk probleem? Los van voeding heb je wel of niet de middelen ervoor drugs en de opkomst van designerdrugs. Er is ook zo weer een nieuwe. Ook die ontwikkelingen die trend gevoeligheid van waar we de laatste jaren dat schermgebruik hebben, zien stijgen en waar het nu de standaard is geworden. Ja, met dat soort dingen blijf je dealen en er komen Alleen maar meer van dat soort ontwikkelingen bij, dus je gaat soms ook weer voor je gevoel van vooraf aan moeten beginnen of misschien wel helemaal nooit bij je einddoel uitkomen. Maar je blijft streven naar een gezondere omgeving en je blijft streven naar.

Sijbrand Wonink: Wil die invulling daarvan. Die is nog die verandert ook met dat noemen ze ook in het transitierapport dat je je hebt. Je hebt missie gedreven werken is is is helemaal veranderd Omdat je je held al Als je in een bedrijf met een visie en een missie werkt, dan is dat vrij vast. Maar dat de missie die verandert eigenlijk tijdens je werk, want de samenleving verandert ook continu.

Jenneke Bos: Maar ik denk dat elke stap die je kan zetten voor gezondheid vanuit je gemeentelijke organisaties heb je een belangrijke waarde, maar ook andere organisaties kunnen daar veel aan bijdragen, dus dat blijven aanwakkeren daar aandacht voor blijven vragen. Dat is natuurlijk belangrijk en ik zie dat ook wel voor me In de borgingsfase. Wij hebben ook bewust nog een tijd aan deze fase gekoppeld. Omdat we dan in 2026, dat is ook nu nog het eindjaar van de SPUK-GALA onderwerpen en dan komt het ook weer terug op de politieke agenda. Dat is ook een mooi streven. Ondanks dat je het blijft doen om te zeggen, hé, maar we hebben een overeenkomst. En als die afloopt, dan klopt ook Jolanda ook bij ons aan de gemeente willen jullie verder, dus pak het weer, dan zit zit er Misschien een heel ander college hier maar en dan wordt die, want die moet ze dan ook eens zo gezegd ook weer er warm voor draaien. Om dit te blijven uitdragen. Dat is ergens ook een beetje strategisch geweest. Over laat het vooral terug laten keren op die agenda.

Sijbrand Wonink: Ja, hè? Want want heeft het college daar nog een rol in. Of zie je daar als JOGG weinig van terug?

Jenneke Bos: Ik vind dat het college de hele belangrijke rol heeft. Ik vind en Ik hoop ook heel erg dat dat op het moment dat er besluiten genomen worden. Dat het in ieder geval ten overweging is genomen. Kijk, sommige dingen zijn we verplicht, hè? Een omgevingsvisie, bijvoorbeeld. Dan hebben we aan dingen te doen voordat we nou ja, iets mogen In de omgeving, zeg maar, dan hebben we daar staan gewoon bijvoorbeeld verplichtingen of uitgangspunten op papier. Wij willen heel graag dat een van die bouwstenen ook gezondheid is. Dus wat zet je neer? Heb je nagedacht over gezondheid, hoe draagt het bij aan de gezondheid van inwoners? Ik noem maar iets, je gaat bouwen, je zet een gebouw neer. Vanuit de groene gedachte willen we dat elke één boom per inwoner, maar plaats je die bomen los van elkaar of ga je ze bij elkaar zetten? Want op het moment dat de her en der een boompje staat, kan een inwoner er naar kijken vanuit zijn flat vanuit zijn huis ziet het er leuk uit, maar wat levert het je op? Het is geen bruikbaar groen, dus gedachtegoed over dat soort dingen wil je wel heel graag dat men daarom alert op is op het moment dat men besluiten neemt, zo'n KFC besluit. Dat op die onderhandeltafel daar misschien wel voorwaarden aan zitten of Misschien willen we dat als gemeente niet, dan zeggen we sorry. We bestemmen het wel voor bedrijven, maar niet voor fastfood, maar zover zijn we blijkbaar nog niet dat we dat durven uit te spreken, maar ik hoop heel erg dat Kampen dat durft. Want anders ga je het nooit bereiken, want waarom dan? Dan blijf je die verleiding, want die verleiding. Die is er altijd en die zal er ook blijven en de keus moet er ook altijd blijven. Ben ik zeker van overtuigd. Ik bedoel, ik eet ook heus wel een patatje. Maar het gaat wel om die balans op moment dat je elke dag in die verleiding komt en snel en Ik heb geen geld en een patatje lijkt goedkoop, dan doe ik het maar 3 keer de week. Dat wil je voorkomen. Dus in hoeverre stimuleer je gezond gedrag? Maak je gezondheid, maar ook vanuit het rijk? btw op groente fruit, in hoeverre kan je daarmee het verschil maken? Sommige dingen zijn ook voorwaarden die voedingsindustrie die, je moet lobbyen, lobbyen, lobbyen en nog steeds zie je kinderpoppetjes op ongezonde toetjes. Ook al hadden ze kinderen reclame verboden. Het ziet er nog steeds sprankelend en aantrekkelijk uit en het zit op ooghoogte van kinderen en kinderen. Als je vraagt als ouder, wat wil je? Dan kiezen ze erin de kleurrijk uitziet. En wordt dat geen magere yoghurt.

Het overige gesprek ging verder over de ongezonde voedselomgeving die er hedendaags nog wordt gecreëerd.

Datum: 7-3-2024

Sijbrand Wonink: Oké nou prettig kennis te maken, zal ik beginnen met wat vertellen over mijn project?

Michael Zeldenrust: Ja, dat is goed.

Sijbrand Wonink: Ik studeer Biomedische wetenschappen met de Business and Policy track. Ik zit momenteel in het tweede jaar van deze master. Met deze opleiding word je een beetje de brug tussen de academische wereld en het bedrijfsleven.

Mijn afstudeeropdracht is om een monitoring en evaluatiestrategie te formuleren voor JOGG-Leeuwarden, dit doe ik bij de GGD. Want bij JOGG-Leeuwarden is het regisseur schap belegd bij de GGD

Michael Zeldenrust: Ja, dat is een oud klasgenoot van mij, toevallig. Ik ken daar Carmen nog van mijn opleiding. Wij volgden dezelfde master.

Sijbrand Wonink: Oké, jij hebt dus ook de master healthy aging professional gedaan?

Michael Zeldenrust: Ja, via haar was ik in contact gekomen met jou.

Sijbrand Wonink: Ja, dus dat is wat ik doe. Ik ben hopelijk in Juli klaar

Michael Zeldenrust: Nice, wat voor bachelor achtergrond heb je?

Sijbrand Wonink: Ik heb de bachelor Biologie en Medisch labonderzoek gestudeerd aan de Hanze en hierna een premaster Biologie. Ik heb toen uiteindelijk gekozen voor deze master omdat ik wist dat ik die business and policy track kon gaan doen. En dat bevat enorm

Sijbrand: Mijn eerste vraag is: wat is jouw functie binnen JOGG-Assen en hoe ben je hier gekomen?

Michael Zeldenrust

Zeker, dat kan ik wel toelichten.

Ik werk momenteel al bijna twee jaar bij Vaart Welzijn. Toen ik er kwam werken hebben we een nieuwe verdeling gemaakt met thema's. Elke buurtwerker sport heeft een eigen thema waar hij of zij kartrekker van is. Dit zijn: gezonde school, gezonde wijk, gezonde inwoner, gezonde vereniging en het preventieakkoord. Degene die het preventieakkoord als thema heeft neemt het JOGG-regisseur schap op zich. Omdat dit dicht bij elkaar ligt. Zodoende, ik begon met een nieuw team. Samen met twee andere collega's. Dit kwam goed uit want dit was het onderwerp waar ik graag mee bezig wou gaan. Ook vanuit mijn master was preventie het thema waar mijn hart sneller van ging kloppen. Naar mijn idee een hele goede match.

Sijbrand Wonink

Oké, want welke bachelor heb jij gedaan?

Michael Zeldenrust

Ik heb zelf sportkunde gestudeerd aan de Hanze Hogeschool. En aansluitend de master healthy aging professional aan de Hanze.

Sijbrand Wonink

En werk jij binnen JOGG-assen nog samen met een beleidsmedewerker van de gemeente? Of iemand anders?

Michael Zeldenrust

In de eerste zin niet. Als ik het vergelijk met andere gemeente is het in Assen wel anders belegd. Ik heb geen directe collega bij de gemeente. De samenwerking zit hem meer in met mijn directe collega's buurtwerker sport en andere stakeholders zoals de GGD of andere wijkteams. Als ik echt iets binnen de gemeente nodig heb zijn er wel aanspreekpunten.

Sijbrand Wonink

Weet jij misschien ook hoe het zo is gekomen dat dit op deze manier is belegd?

Michael Zeldenrust

Dat is een goede. Ik heb hier vrij weinig van meegekregen. Jort was mijn voorganger, ik heb hier geen overdracht over gekregen. Ik hoorde bij de overleggen dat het bij elke gemeente anders belegd is. Het zijn allemaal verschillende wegen die naar Rome leiden.

Sijbrand Wonink

En merk je ook tijdens een dergelijk overleg dat de aanpak tussen de gemeenten verschillend is?

Michael Zeldenrust

Ik merk welk vaak dat wanneer het binnen de gemeente is belegd dat ze hogerop wat meer dingen voor elkaar kunnen krijgen. Tegelijk merk ik dat zij minder in de praktijk zitten vergeleken met mijzelf. Ik heb een dubbele pet waarbij ik achter de schermen werk maar ook in de praktijk. Ik heb wat minder moeite om mijn collega's in het praktische werk mee te krijgen. Het heeft zijn voor- en nadelen.

Sijbrand Wonink

Hier kwam ik ook achter tijdens mijn verschillende interviews, ja. Merk je dit ook in de aanpak? Is dit bij de gemeente Assen meer hands-on?

Michael Zeldenrust

Ja, ik denk dat de hands-on aanpak inderdaad wat meer tot zijn recht komt wanneer we wat proberen te doen in een wijk. Het is niet zozeer een stedelijke aanpak maar dat proberen we wel. Eén voorbeeld is het preventieakkoord. Ik was bij die gesprekken van de gemeente Assen aanwezig als JOGG-regisseur. Met mijn invloed vanuit mijn eigen expertise hielp ik het met vormgeven. Je merkt wel bij dat soort overleggen dat die meer in de theorie zitten en ik wat meer in de praktijk. Terwijl de praktische kant ook heel waardevol is. Soms denk ik dat de gemeente Assen wat meer input vanuit de praktijk nodig heeft om weer de theorie aan te vullen voor bijvoorbeeld het beleid. Ik hoop dat ik die lijn iets meer vorm kan geven. Dat er wat beter contact is met de gemeente. Ik denk dat wij, momenteel, dichter bij de burger staan dan bij de gemeente.

Sijbrand Wonink

Oké, interessant. En heb jij ook concrete voorbeelden en initiatieven waar jij de JOGG-gedachte over hebt gebracht?

Michael Zeldenrust

Ja, we hebben iets heel concreets. Een project wat Asser Activiteiten na School heet (AAN). Dat is ons gehele aanbod van naschoolse activiteiten. Dat is een antwoord op het beweegvraagstuk. We willen kinderen bekend maken met beweeg en culturele activiteiten met de hulp van verschillende lokale aanbieders. Laatst hadden we bijvoorbeeld een vlog-workshop. Naar mij is gedachte vooral het laten ontdekken en stimuleren tot bewegen bijvoorbeeld. Heel veel workshops bestaan uit schilderen, graffiti of in samenwerkingen met sportverenigingen om te gaan voetballen of basketballen.

Sijbrand Wonink

En zit jij dan ook aan tafel met die partijen die dat uitvoeren om alles te regelen? Hoe ziet dat eruit?

Michael Zeldenrust

Ik benader de partij met verschillende vragen en stel wat data voor. We zorgen voor het werven van de kinderen en dan brengen wij beide partijen samen.

Sijbrand Wonink

En is dat wekelijks? Of maandelijks?

Michael Zeldenrust

Eerder wel maandelijks. We werken met bepaalde blokken. We hebben, volgens mij, 8 blokken waar onze jaarplanning aan vast zit geplakt. Elk blok heeft een thema en hier proberen we passende activiteiten bij te zoeken. Hier en daar laten we dit wel een beetje los. Bijvoorbeeld bij het thema natuur en techniek doen we de beweegactiviteit buiten. Los van dit is het kijken wie en wat beschikbaar is. We proberen van alles en nog wat aan te bieden binnen bepaalde termijnen. In de vakanties proberen we veel aan te bieden. Bijvoorbeeld vorige week hadden we een activiteit met z'n 70 tot 80 kinderen en iets van 50 tot 60 ouders door wat simpele activiteiten te organiseren. Dit was bijvoorbeeld een boksworkshop, gitaarworkshop, verschillende puzzels en dat samen op één plek. Er was voor iedereen wat te doen.

Sijbrand Wonink

Best een groot evenement dus met veel partners.

Michael Zeldenrust

Ja, dat is een best goed voorbeeld waar verschillende partners samenkomen.

Sijbrand Wonink

En is JOGG-Assen dan ook echt de organisator van dit geheel?

Michael Zeldenrust

Nee, ik denk dat soms nog wel lastig is om het onderscheid te maken. Een collega buurtwerker sport heeft bijvoorbeeld ook geholpen met dit organiseren dus de vlak buurtwerker sport en Vaart Welzijn hangt er maar de JOGG-gedachte zit in de activiteiten verwerven. We willen graag bewegen stimuleren en enthousiasmeren, dit is een beetje de onderliggende theorie. Er wordt niet echt JOGG-reclame gemaakt.

Sijbrand Wonink

Dat kwam in de andere gesprekken ook terug. Je probeert als JOGG-regisseur een bepaald thema over te brengen maar er wordt niet met een JOGG-vlag gezwaaid.

Michael Zeldenrust

Ja maar dat zou misschien wel mooi zijn voor de naamsbekendheid en dan blijft datgene wat je overbrengt misschien iets beter hangen.

Sijbrand Wonink

Oke, ja. Wordt dat ook nog op een manier, naderhand, geëvalueerd?

Michael Zeldenrust

Ja, wij hebben een administratiesysteem genaamd Myneva. Dat gebruiken wij als nieuw team. Het is niet een apart systeem waar ik dingen die binnen JOGG vallen in bijhoudt maar het is een algemene administratie voor de projecten die wij doen. Van tevoren wordt de planning en organisatie bijgehouden maar naderhand ook het aantal bezoekers en verhalen etc.

Er staan bepaalde thema's in zoals huisvesting en mentale gezondheid en dat wat je doet probeer je hieraan te koppelen. Er zijn ook individuele casussen met andere pijlers. Hiermee kan je alles registreren en evalueren en dit doen we om de gemeente in te lichten.

Sijbrand Wonink

Oké, interessant. Je noemt net dat je het laat zien aan de gemeente. Bij wie doe je dit dan?

Michael Zeldenrust

Ik doe dit niet maar er zijn één of twee momenten wanneer we ons overzicht terugkoppelen aan de gemeente. Hier worden verschillende overzichten voor gemaakt. Er zijn dan gesprekken tussen onze leidinggevenden en de gemeente. Wij krijgen hier dan wel een terugkoppeling van.

Wij zien dan wel direct de gevolgen terug van waarom wij die administratie bijhouden. Soms schiet het er namelijk bij in en dit kan wel gevolgen hebben. Het kan misschien lijken dat we minder geld nodig hebben dus we moeten wel echt alles laten zien.

Sijbrand Wonink

Ja, dus dit bijhouden is dan ook wel echt belangrijk voor je bestaanszekerheid.

Michael Zeldenrust

Jazeker, en extra motivatie om dat te doen.

Sijbrand Wonink

En hoe ziet dit er dan concreet uit. Wat wordt er allemaal opgeschreven?

Michael Zeldenrust

Qua voorbereiding, dingen waar we over nadenken zijn veiligheid, EHBO'ers, voorzieningen. Qua organisatie een beetje de administratie van contactpersonen, de gemaakte afspraken, wanneer ben je aanwezig, wat heeft iedereen nodig (bijv. Sportspullen). Wie gaat rijden, wie gaat opruimen dus eigenlijk alles wat belangrijk is voor projectmanagement.

Sijbrand Wonink

Ja, wel hele belangrijke dingen dus. Ook voor de evaluatie naderhand. Dit heb ik tot op heden nog niet zo gehoord, zon specifieke aanpak. Dit verschilt wel in aanpak. Wat ik namelijk eerder hoorde bij bijvoorbeeld de gemeente Kampen is dat de JOGG-regisseur probeert bij de overleggen te zitten om de gedachte te verspreiden maar niet actief een project aan het begeleiden is.

Michael Zeldenrust

Daar kan ik me ook wel in vinden. Bijvoorbeeld bij scholen waar wij ook in gesprek mee zijn. Eén project, wat nog niet echt een naam heeft, maar ik noem het gezondheidsbeleid en schoolbeleid. Daar probeer ik de langdurige leefstijltransitie in te bedden in het schoolbeleid. Maar het is best lastig want sommige interventies doe je dan een paar keer maar daarna is het ook weer klaar. Er wordt hierna dan niets concreets gedaan. Maar ik hoop die transitie wat duurzamer te maken zodat scholen het echt in hun beleid zet met duidelijk evaluatieplannen. Dat is alleen lastig want scholen worden platgebombardeerd met verschillende initiatieven en hebben weinig middelen en tijd. Dat is een spanningsveld waar ik mee moet dealen.

Sijbrand Wonink

Zijn er meer voorbeelden waarin jij een dergelijke functie bekleed?

Michael Zeldenrust

We hebben bijvoorbeeld met de GGD, het duurzaamheidscentrum en het IVM hebben wij 3 keer per jaar overleg over voedseducatie in Assen. Dat is iets waar JOGG ook een rol speelt. Ook om te kijken of zij wat voor de thema's kunnen betekenen. Of om te vragen of ze nog andere netwerkpartners en stakeholders weten waar ik samen mee kan werken.

Sijbrand Wonink

Krijg je dan ook nieuwe voorbeelden van stakeholders en netwerkpartners om mee samen te werken?

Michael Zeldenrust

Jazeker! Tenminste, het is meestal wel een telefoonnummer of een mailadres. Dan moet je actie ondernemen en contact opnemen. Maar als we bijvoorbeeld kijken naar kind naar gezond gewicht aanpak wat ook onderdeel is van JOGG. Ik heb zo nu en dan contact met die projectleider. Dat zit alleen nu een beetje op een laag pitje maar er zijn nieuwe afspraken om elkaar te versterken. Voor mij is het meer het aan kunnen bieden wat we als buurtteam kunnen aanbieden en of dit aansluit op wat zij aan het doen zijn. Maar zij kunnen dan weer in kaart brengen welke behoefte er is en wij kunnen hier dan weer op inspelen.

Sijbrand Wonink

Ik wil nog even terug naar de naschoolse activiteiten. Je had het namelijk over dat programma, Myneva. Je had hier bepaalde pijlers bij. Dragen de andere partijen iets bij aan het bijhouden van deze pijlers?

Michael Zeldenrust

Niet in het systeem zelf. Meer in de vorm van stille feedback na een activiteit. We geven de clubs zelf ook een terugkoppeling, zeker bij lokale partners. We zijn nu ook bezig met het maken van een nieuwe website om ons aanbod aan te bieden. We willen graag samen met een andere stakeholder, Assen sportstad, samen een website maken waar wij onze activiteiten kunnen plaatsen en zij hun beweegaanbod zowel als sportclubs en andere aanbieders. Op deze manier is er één plek waar je voor alles naartoe kan. Hier kunnen dan allemaal extra dingen aan toe worden gevoegd zoals het exporteren van data. Dit moet eind dit jaar gelanceerd worden. Een beetje extra professionalisering.

Sijbrand Wonink

En worden er tijdens de verschillende initiatieven die je noemde ook persoonlijke ervaringen van de doelgroep bijgehouden?

Michael Zeldenrust

Jazeker. Vooral in de zin de vorm van quotes die we noteren. Hier maken we afspraken over. Quotes die tof klinken of impact hebben.

Sijbrand Wonink

En, hoe ziet z'n afspraak eruit?

Michael Zeldenrust

We hebben een word-bestand met de activiteit waar alle details over de activiteit in staan samen met een ruimte voor quotes. Dit doen we voor alle activiteiten die wij organiseren en aan het einde van het jaar wordt dit gebundeld om te kijken wat voor impact wij hebben gehad. We kijken ook naar andere dingen zoals hoeveel kinderen er waren geweest bijvoorbeeld.

Sijbrand Wonink

En is dan degene die de informatie verzameld een buurtsportwerker?

Michael Zeldenrust

Ja, dat is dan één van de buurtsportcoaches.

Sijbrand Wonink

En diegene weet dit al van tevoren?

Michael Zeldenrust

Ja, inderdaad

Sijbrand Wonink

Deze vorm van kwalitatieve data is erg interessant.

Michael Zeldenrust

Ja, ik denk ook dat kwalitatieve data wordt ondergewaardeerd. Kwalitatieve data verteld misschien meer over de impact van dit soort projecten vergeleken met kwantitatieve data. Wanneer er bijvoorbeeld 100 kinderen aanwezig zijn maar niemand vond het leuk dan is je impact niets waard. Wij proberen als buurtwerker sport ook echt in gesprek te gaan om erachter te komen wat de deelnemers van de activiteiten vinden. Wij hebben bijvoorbeeld ook een enquête verstuurd om de behoefte in kaart te brengen. Dit deden we om ons aanbod beter aan te passen op de vraag die er is.

Sijbrand Wonink

Er zit dan wel een verschil in aanpak. Andere JOGG-gemeenten proberen aan te sluiten bij bestaande activiteiten en initiatieven om de JOGG-gedachte over te brengen. Jullie staan zelf ook echt aan de grond van het opzetten van deze initiatieven.

Michael Zeldenrust

Ik denk dat wij als organisatie beide wel doen. Een voorbeeld van ergens bij aansluiten is het duurzaamheidscentrum. Dan is het een kwestie van het op onze website zetten en op sociale media. Wij moeten alleen nog uitvragen of dit ook echt effect heeft voor de opkomst. Vooral elkaar wat meer promoten

Sijbrand Wonink

We hadden het al over de verschillende thema's binnen JOGG. Zijn er ook bepaalde thema's waar JOGG Assen echt op focust?

Michael Zeldenrust

Het stukje waterdrinken is iets wat achterblijft. Beweging staat heel hoog en daarna voeding. We proberen de andere onderdelen wel wat meer te laten groeien. Ik probeer nu voor voeding en waterdrinken het burgermeesterontbijt te organiseren. Hierbij kan een klas een ontbijt winnen met de burgermeester. Dit is een plek waar gezonde voeding en waterdrinken gepromoot wordt. We zijn ook bezig met de nationale kraanwaterdag. We zijn ook bezig met signalen uit de wijk op te pikken om erachter te komen of de burger hier ook echt behoefte aan heeft. Hiernaast zijn we ook bezig met het promoten van watertappunten.

Laatst hadden we water nodig bij een evenement en toen dacht ik bij mijzelf 'hoe fijn zou het zijn als we een watertappunt hier hadden staan'. Er was namelijk niet een snelle optie om water te tappen. Dat was echt een signaal uit te praktijk en hier willen we ook meer mee doen.

Sijbrand Wonink

Je benoemde net ook oppikken van de signalen, hoe doen jullie dit?

Michael Zeldenrust

Ik noemde net een concreet voorbeeld. Ook bijvoorbeeld kinderen die met de vraag naar water kwamen. Maar ook een collega buurtwerker sport die zag iemand heel erg veel water drinken, dus de behoefte was er enorm. Wat wel een lastige vraag is, is of ouders en kinderen ervan uitgaan dat het er al is of dat ze zelf ook een flesje water mee moeten nemen. Als het bijvoorbeeld een warme dag wordt. Je wilt eigenlijk dat dat normaal wordt om te doen. Senioren worden bijvoorbeeld gewaarschuwd maar wordt dit ook bij de andere doelgroepen gedaan?

Sijbrand Wonink

Leuk om dit allemaal te horen, interessant om weer andere voorbeelden te horen. Kan ik dit ook allemaal ergens terugvinden?

Michael Zeldenrust

Ja, op de socials wel. Of bijvoorbeeld op de Facebookpagina. Ik zou ook onze Instagram pagina van buurtteam Assen-oost bekijken. Onze website van Vaart Welzijn.

Een initiatief wat nog niet zo goed te vinden is, is dan de sportkledingbank van Assen. Dat is een initiatief waar Vaart Welzijn bij betrokken is en dit sluit erg aan bij de JOGG-gedachte. Dit is een initiatief samen met de hippe kringloop, jeugdportfonds en Vaart Welzijn. Dit is om te voorkomen dat iemand die wil sporten dit niet kan doen omdat ze geen sportkleding hebben. Er kan contributie voor je worden betaald en we kunnen een voucher aanbieden om kleding op te halen bij de sportkledingbank. Hier kan je van alles ophalen. Dit segment voelt misschien klein aan maar in één jaar hebben we 50 tot 60 aanvragen gedaan, we lopen er alleen tegen aan dat er maar 10 daadwerkelijk sportkleding hebben opgehaald. Mensen doen wel de aanvraag maar halen het dan niet op.

Sijbrand Wonink

Interessant want het hebben van die kleding stimuleert wel tot doen. Dat is cluster gedrag.

Michael Zeldenrust

Ja precies, het is weer iets waar we mee kunnen helpen. Wanneer iemand de contributie betaald krijgt maar geen kleren heeft wordt het erg lastig.

Sijbrand Wonink

En hoe werkt het betalen van de contributie?

Michael Zeldenrust

Stel we hebben een gezin met 2 kinderen. Dan kunnen wij doormiddel van een formulier kijken of we kunnen helpen met het jeugdsportfonds. Dit fonds werkt met periodes. Aan het einde van het seizoen is er wel wat minder geld beschikbaar. Wij proberen dan te kijken wat we kunnen aanbieden. Soms moeten ze zelf bijleggen maar wij kunnen dan wel weer een voucher voor sportkleding aanbieden.

Sijbrand Wonink

En, hoe lang loopt dit ongeveer nu?

Michael Zeldenrust

Ongeveer een jaar nu.

Sijbrand Wonink

Oké, en zit je vaak met de betrokkenen aan tafel? Om hierover de vergaderen?

Michael Zeldenrust

Ja, toevallig morgen. We proberen dit één keer per maand te doen. We willen nu bijvoorbeeld uitbreiden naar volwassenen en we zoeken naar een samenwerking met de volwassenensportbank bijvoorbeeld.

Sijbrand Wonink

En zijn er dan vaste vragen die je elkaar stelt?

Michael Zeldenrust

Ja, iedereen heeft zijn eigen taken en dit vragen we dan na. Ook om elkaar scherp te houden

Sijbrand Wonink

En zijn er dan voor het begin hier afspraken over gemaakt?

Michael Zeldenrust

Ja, we hebben voor dit initiatief bij het preventiefonds een plan ingediend voor financiering. We zijn nu net uit de aanloopfase en nu komen we in de verantwoording fase. Hier hebben we 3 weken geleden een evaluatie voor ingeleverd. Iedereen wist duidelijk wat zijn of haar taak was.

25-4-2024

Sijbrand Wonink Oké, dan wou ik graag beginnen met de vraag wie je eigenlijk bent en wat je binnen de GGD en binnen de gemeente Ooststellingwerf doet?

Anouk van der Heij

Ja, is goed. Nou ja, mijn naam is Anouk van der Heij. Ik werk nu sinds 3 jaar, bij de GGD begonnen als beleidsadviseur publieke gezondheid voor 3 gemeenten, Smallingerland, Heerenveen en Opsterland.

Anouk van der Heij

En toen kwam een vacature voorbij als JOGG-regisseur voor de gemeente Ooststellingwerf. Het leek me wel heel leuk, dan ben je gewoon intensiever binnen een gemeente bezig met nu joh, dus stimuleren van een gezonde leefstijl leefomgeving.

Anouk van der Heij

En dat doe ik nu sinds kort ook de keten aanpakken overgewicht bij vanuit GALA voor kinderen en volwassenen.

Anouk van der Heij

Dus, eigenlijk is mijn takenpakket nu volledig gericht op Ooststellingwerf en alles rondom een gezonder gewicht.

Sijbrand

Was Ooststellingwerf toen al een JOGG-gemeente?

Anouk van der Heij

Nee nog even een kleine correctie ben begonnen als beleidsadviseur en daarna JOGG-regisseur, We zijn nu ruim twee jaar geloof ik JOGG-gemeente.

Sijbrand Wonink

En waarom is de gemeente toen een JOGG-gemeente geworden?

Anouk van der Heij

Ja, dat wilden, ze geloof ik al heel lang, maar het lag allemaal wat ingewikkeld en moeilijk. En Ooststellingwerf blinkt wel uit als nou ja, met op het gebied van overgewicht van echt veel overgewicht voor zowel bij kinderen als volwassenen. Dus de noodzaak was er echt wel. En ja, dat heeft gewoon even geduurd voor het alle neuzen dezelfde kant op kwamen te staan.

Sijbrand Wonink

En word je in het vroege stadium nog veel begeleid?

Anouk van der Heij

Ja, we hebben een tijdje gebruik mogen maken van een coach. Die heeft geholpen om ons wat wegwijs te maken en om tot een plan van aanpak te komen.

Sijbrand Wonink

Oké en die is er nu?

Anouk van der Heij

De eerste hebben we 1.5 jaar geleden opgeleverd en we zitten nu bijna in het 3de jaar. Dit jaar willen we ook een soort eindevaluatie maken over de afgelopen periode. Met een advies voor de nou voor de komende periode weer.

Sijbrand Wonink

Wat voor initiatieven en projecten heb je allemaal als JOGG-regisseur bij Ooststellingwerf gedaan?

Anouk van der Heij

Nou, Het is heel veel verkennen en lijntjes leggen. En nou ja, soms loopt dat uit in een wat groter project of initiatief en andere lijntjes lopen dood. Eén voorbeeld is de peuter Vierdaagse, die doen we dit jaar voor de derde keer meen ik. Dat is wel een mooi.

Anouk van der Heij

Vorig jaar hebben we de 7 dagen water challenge georganiseerd voor basisscholen. Het was heel leuk en dat heeft geresulteerd in dat de winnende school een watertappunt heeft gewonnen. Die wordt Als het goed is voor de zomer geïnstalleerd en die hebben daar nog een feestelijke opening van.

Anouk van der Heij

Ja, er zijn veel samenwerkingen. Nu ook met OKO Ooststellingwerf. Dat betekent opgroeien in een kansrijke omgeving. Veel gemeentes zullen daarbij aansluiten. Een beetje een vergelijkbaar programma als JOGG, maar dan gericht op jongeren tot 18 jaar en oorspronkelijk bedoeld om alcohol en drugsgebruik tegen te gaan.

Het idee is dat ze doordat ze zich heel vervelend dat ze daardoor meer gaan drinken en drugs gebruiken, dus er worden meer activiteiten georganiseerd om jongeren bezig te houden. Zodat ze niet in de verleiding komen om te gaan drinken. En in Ooststellingwerf krijgen jongeren daarvoor een vrijetijdspas.

Nou, daar hebben dan in combinatie met JOGG dan voorwaarden aan verbonden voor deelnemende verenigingen van, zoals nou, geen alcohol schenken in die periodes zorgen dat er altijd drinkwater beschikbaar is en als er ook snacks worden aangeboden dat er ook altijd een gezonde variant aanwezig is.

Sijbrand Wonink

Ja, precies. Je sluit je ergens aan en probeert een gezonde levensstijl te stimuleren.

Anouk van der Heij

Dat is de werkwijze zoals wij in Ooststellingwerf werken, want Het is een relatief kleine gemeente en er bestonden al verschillende overleggen en samenwerkingsverbanden en het leek ons niet handig om weer iets heel nieuws op te tuigen, dus wij hebben vooral inderdaad aansluiting gezocht bij bestaande activiteiten. En vanuit dat groepje worden heel veel activiteiten georganiseerd, zoals onder andere ook de peuter Vierdaagse Sportdag, sportdag voor peuters en kleuters.

We hebben net een thema-avond voor ouders georganiseerd met thema actief met je kind.

Sijbrand Wonink

Wat is de rol van de JOGG-regisseur bij het organiseren van die initiatieven?

Anouk van der Heij

Ja meedenken en ondersteunen. En, bijvoorbeeld, advies over bewegen geven tijdens het uitgeven van waterflesjes. Dus dat ze dat bewegen combineren met of associëren met waterdrinken, dat dat gewoon een vaste gewoonte wordt, zeg maar.

Sijbrand Wonink

En dan werk je samen met de partijen die dit organiseren? Hoe heette de overkoepelende organisatie ook alweer?

Anouk van der Heij

De werkgroep is een werkgroep vanuit het lokaal sportakkoord. Dit is dan de werkgroep gericht op jongeren, jong, vaardig en in beweging.

Sijbrand Wonink

Ja en dat is een vrij groot vrij grote werkgroep. Als ik het goed begrijp.

Anouk van der Heij

Ja, nou, Het is een kleine gemeente, dus je hebt niet met heel veel mensen te maken. Maar alle kinderdagverblijven zijn er bij aangesloten. En we hebben een goede samenwerking met de Rotary in Ooststellingwerf.

Anouk van der Heij

Die hebben ook een heel project, Rotary Healthy Kids. Dat is een ja, dienstverlening organisatie.

Sijbrand Wonink

Dat zijn veel verschillende partijen die daar dan bij aan zijn gesloten.

Anouk van der Heij

Ja en we zijn ook verbonden met de jeugdgezondheidszorg, kinderdiëtist en een kinderfysiotherapeut.

Een ander mooi succes is dat we afgelopen najaar zijn gestart met een leefstijl groep voor kinderen met overgewicht.

Sijbrand Wonink

Wat kan ik me daarbij voorstellen?

Anouk van der Heij

Dat komt wekelijks, maar het is voor speciaal voor kinderen die al overgewicht hebben om te proberen weer toe te leiden naar een gezond gewicht en een gezondere leefstijl. En dat is samenwerkingsverband ook met JGZ-jeugdgezondheidszorg en de kinderdiëtisten, kinderfysiotherapeuten en de pedagoog.

De kinderen hebben elke week daar een beweeggroep. Daar krijgen ze ook water in fruit aangeboden en elke maand is er ook een bijeenkomst voor de ouders van die kinderen. Dat zij ook nu meegenomen worden in de transitie naar een gezondere leefstijl. Zodat ze in gesprek kunnen gaan en tips krijgen van de professionals. En de lokale sportverenigingen worden daar ook voor uitgenodigd, zodat kinderen ook verschillende sporten kunnen testen om te kijken hè, wat past mij? Zodat ze uiteindelijk doorstromen, hopelijk naar een sportvereniging. Voor volwassenen wordt dat al vergoed vanuit de basisverzekering en voor kinderen nog niet, maar het is wel een onderdeel. Ook van de keten aanpakken vanuit het Gala.

Sijbrand Wonink

En is de rol van de JOGG-regisseur daar hetzelfde als wat we eerder besproken hadden?

Anouk van der Heij

Nou, daar ben ik wel meer de projectleider.

Sijbrand Wonink

Ja dus best wel weer hands-on.

Anouk van der Heij

Ja projectplan schrijven die allemaal dingen regelen. Je moet er met privacy dingen uitzoeken, toestemming verklaringen.

Sijbrand Wonink

Ja ja, dus, dat verschilt ook wel weer per ja, initiatief, werkgroep wat je benoemt, wat waar welke rol je aanneemt als JOGG-regisseur, eigenlijk precies wat er nodig is.

Sijbrand Wonink

En zijn er meerdere Mensen bezig met JOGG binnen de gemeente Ooststellingwerf.

Anouk van der Heij

Ja, JOGG doe je altijd Samen met de beleidsadviseur vanuit de gemeente, dus die heb ik inderdaad ook een partner.

Anouk van der Heij

We zijn met zijn Tweeën en verder is het dus niet echt een jacht werkgroep. Omdat wij zelf juist aansluiting hebben gezocht bij andere werkgroepen.

Sijbrand Wonink

En ik neem aan dat dan de beleidsmedewerker bij de gemeente werkt?

Anouk van der Heij

Ja, als beleidsadviseur gezondheid.

Sijbrand Wonink

Ja, waar het JOGG-regisseur schap belegd is, verschilt ook weer per gemeente.

Anouk van der Heij

Ja klopt en er valt voor beide wat ze zegt dan. Ik heb inderdaad meer, ik kan makkelijker iets bereiken vanuit de GGD met JGZ bijvoorbeeld, want dat zijn mijn directe collega's.

Anouk van der Heij

Als je bij de gemeente werkt is het makkelijker om op beleidsmatig niveau dingen aan te passen, denk ik en een succes te realiseren. En ik zat in het begin sloot ik ook wel aan bij gemeentelijke overleggen. Nou, dat is wel fijn dat je daar meer op de hoogte bent van wat er allemaal speelt. Inderdaad binnen de gemeente en we hebben nu de keuze gemaakt dat ik er niet meer bij aan sluit, zodat ik gewoon meer tijd en ruimte heb om nu weer buiten de gemeente juist contacten te zoeken. En nou ja, mijn tijd daaraan te besteden.

Anouk van der Heij

En er valt van beiden wat te zeggen. Bij zo'n overleg werden ook dingen besproken waar ik weinig mee te maken had.

Wat ook fijn is aan dat ik niet bij de gemeente werk is dat de gemeente soms ook wat weerstand op kan roepen. Maar ik kan ook wel zeg maar bemiddelen tussen partijen en de gemeente. Zo zie ik het ook wel.

Anouk van der Heij

En ik had net toevallig nog een overleg met iemand van ja, een soort buurthuiskamer in een wijk die helemaal vernieuwd is. Nou, die bruist ook van de ideeën, daar zijn we de nou. In juni wordt daar of in juli juni soort festival georganiseerd en dan proberen we ook en waarschijnlijk ook de opening van de watertappunt. Maar die heeft ook het idee en over dat het organiseren van kookworkshops voor kinderen. En nou ja, dus daar is ook wel een mooie samenwerking uit ontstaan.

Sijbrand Wonink

Ja en nou ja, Dat is ook wel interessant die die die gesprekken, die die je voor die samenwerkingen die je aan gaat, wordt dat ook nog op een bepaalde manier bijgehouden?

Anouk van der Heij

Nou, ik hou voor mezelf in een documentje bij inderdaad van wat welke dingen allemaal spelen, welke lijntjes ik heb uitgezet en hoe dat vervolg gaat en wat er nog voor moet gebeuren en zo, maar echt evaluatie is lastig. Ik heb het met de waterchallenge wel geprobeerd om het ook echt te evalueren. Maar goed, van scholen is bekend, die zijn vaak heel druk. En nou, daar heb ik volgens mij tot twee keer toe een evaluatie gestuurd. Verzoek om een nou korte online vragenlijst in te vullen. Daar heeft dan niemand op gereageerd. Als één keer iemand spreekt, kun je eens vragen van Goh, doe je nog iets met het waterdrinken. Wordt de watertap nog gebruikt? Maar uitgebreid evalueren is anders lastig.

Sijbrand Wonink

Ja, Zonder dat je dan dat daar geen reactie op komt, want dan is de intentie er wel geweest. Maar dat ja, ben je al dat het een beetje afhankelijk van de van de partners waar je mee werkt? Natuurlijk.

Anouk van der Heij

Ja en dat is dan vanuit die werkgroep. Lokaal sportakkoord gaat het weer wat beter, omdat we elkaar ook regelmatig spreken. Dus als ik daar inderdaad een evaluatie stuur, hebben we bijvoorbeeld wel gedaan met de peuter Vierdaagse. Nou, dan komt daar wel redelijk wat actie op reactie en zo niet, dan kan ik ook makkelijker nog even weer navragen doen.

Sijbrand Wonink

Nee nee, precies nee ik. Ik merk dat ook terug bij andere gemeenten. Dat wanneer er wel wat aan monitoring en ja, zodra er wordt gemonitord kun je daar al op evalueren. Dat gaat vaak goed wanneer er inderdaad wat nauwer contact is en wanneer er van tevoren al wat afspraken zijn gemaakt, bijvoorbeeld een concreet voorbeeld met JOGG-Kampen. Die werkte samen met consultatiebureaus.

Anouk van der Heij

Ja, Dat is mooi. Als je het zo structureel kunt regelen, ook dat het gewoon automatisch

Sijbrand Wonink

Met het aantal uren is het lastig om het evalueren helemaal zelf te doen.

Anouk van der Heij

Waar mogelijk probeer ik het wel te evalueren, maar het is in de praktijk vaak lastig, ja.

Sijbrand Wonink

Ja nee, dat maakt het vraagstuk over monitoring en evaluatie ook best wel lastig. Je kunt niet een gelijke methode om te monitoren en evalueren bedenken wat bruikbaar is voor elk type project of initiatief.

Anouk van der Heij

Ja, ik zit te denken, bijvoorbeeld eind juni hebben dus een sport en speldag voor peuters en kleuters en daar gaan we dan ook water bidons uitreiken, zodat ze waterdrinken en hopen dat.

ze die daarna ook gaan gebruiken. Maar dat is gewoon een open inloop, zeg maar geen aanmelden er niets, dus. Hoe zou ik dat kunnen evalueren?

Zo heb je veel initiatieven die niet direct zichtbaar effect hebben, maar wat denk ik wel bijdraagt gewoon aan de bewustwording van. Wat hopelijk in de praktijk ook wel toegepast gaat worden, maar hebben we dan niet heel veel zicht op.

Sijbrand Wonink

Nee precies nee, en je noemde net het voorbeeld van de groente blokjes en dat het daar wel redelijk goed ging. Hoe zag dat er een beetje uit?

Anouk van der Heij

Nou ja, dat, dat was al een kant-en-klaar pakket, zeg maar, waarbij ze alleen nog kinderdagverblijven zochten om het materiaal te testen. En daar hebben ze ook van tevoren over nagedacht. Nou ook gewoon afgeven van tevoren over gehad met kinderdagverblijven dat het ook wilde gaan evalueren. Dus dan staan ze er ook wel voor. Of dan heb je al een soort commitment, zeg maar afspraken daarover gemaakt. Dus dan gaat het makkelijker.

Sijbrand Wonink

Ja zeker als iedereen weet waar die aan toe is. Ja, en duidelijke taken verdelen.

Anouk van der Heij

Ja en daarvoor was die pilot ook om het materiaal te testen, dus dan weet je ook van nu. Het gaat ook juist om de evaluatie van hoe hebben jullie het ervaren, wat was er wel prettig, wat niet? Wat ontbreekt er nog? Dat was ook eigenlijk het hele doel van de pilot.

Sijbrand Wonink

Ja dus eigenlijk naarmate het gesprek vordert, best wel wat best wel wat voorbeelden van manieren waarop het wel het monitoren wel gebeurt en waarop het niet gebeurt en waarop we wel geëvalueerd wordt en wanneer niet. Aan het begin van het gesprek had je het ook nog eventjes over een eindevaluatie na 3 jaar. Is het met het JOGG-monitor? En gaat dat dan via Jort? Hoe werkt dat?

Anouk van der Heij

Ja, ik denk dat het duidelijk wel ter sprake komt. Dat hebben we inderdaad over een paar weken dat gesprek. En ja, ook Omdat de eerste periode bijna afloopt, denk ik dat het wel onderwerp van gesprek wordt.

Anouk van der Heij

En, maar natuurlijk ook evaluatie gewoon op gemeentehuis met de wethouder. De betrokken wethouder van Hé willen we hier vervolg aan geven of niet? Dan moet je misschien ook wel verantwoording afleggen aan de gemeenteraad.

Sijbrand Wonink

Hoe gaat dat in zijn werk?

Anouk van der Heij

Op basis van het documentje wat ik zelf erbij gehouden heb. Een beetje leuk verhaal van te maken om aan externen te laten zien van kijk, dit hebben gedaan de afgelopen jaren gedaan. En een beetje beschreven van wat hebben we daarmee bereikt? Niet echt heel concreet in cijfertjes en effecten, maar wel van nu bijvoorbeeld het watertappunten dat door het organiseren van de waterchallenge nu een school hebben die er zo meteen een openbaar watertappunt krijgt.

Sijbrand Wonink

En dan daar een soort factsheet iets van maken met een presentatie erbij?

Anouk van der Heij

Nu meer een documentje gelooft 3 à 4 tjes of zo gewoon heel beschrijvend, niet al te uitgebreid.

Sijbrand Wonink

En, en wat is dan in Ooststellingwerf de rol van het college en de Raad daarin = die beslissen ook of de JOGG-aanpak weer aan wordt genomen of beslissen die meer over de grotere beleidsdoelen die behaald moeten worden?

Anouk van der Heij

Ja, normaal gesproken gaan ze daar wel over, maar volgens mij had de wethouder nu zoiets gezegd van nou, we gaan gewoon door met JOGG en we presenteren het gewoon als een mededeling aan de Raad.

Anouk van der Heij

In dit geval beslist de wethouder eigenlijk, maar goed, er moet nog wel financiering voor worden gevonden.

Sijbrand Wonink

Ja en heb je ook een idee hoe die financiering gaat? Want is dat allemaal onder een groter gezondheidsbudget of is er een los JOGG-budget?

Anouk van der Heij

Er is hier wel extra geld voor nodig, want volgens mij zijn de GALA gelden al besteed.

Sijbrand Wonink

Nou, dat waren wel een beetje mijn vragen.

Sijbrand Wonink

Ja, erg interessant voorbeelden weer. Ik vind het voornamelijk interessant, want hoe meer JOGG-regisseurs bij verschillende gemeenten je spreekt, dan kom je toch altijd weer andere voorbeelden tegen. Het doel en de aanpak is wel veel hetzelfde, maar toch zijn er altijd weer een paar kleine dingetjes die die ook al die naar mijn mening dat dat heel interessant is. Ik denk dat dat ook informatie is die gedeeld kan worden, dan kun je heel veel van elkaar leren.

Anouk van der Heij

En daarvoor hebben we ook wel wat uitwisseling bijeenkomsten, hè binnen Friesland.

Anouk van der Heij

Nou ja, monitoren en evalueren. Ik ben benieuwd wat je advies gaat worden, want het is. Het is best een lastig verhaal. Ja, sommige dingen kun je wel goed monitoren en evalueren, maar echt effectmeting. Ja, uiteindelijk gebruik ik daar de gezondheidsmonitoring van de GGD voor van. Nou ja, die wordt elke 4 jaar gehouden. Want ja, veranderingen gaan ook niet heel snel.

Anouk van der Heij

Voor van ja gaan we op de lange termijn toe naar ja, gezonde gewicht voor de kinderen, of niet?

Anouk van der Heij

Nou leuk, maar even zo te sparren. Ik hoop dat je er wat aan hebt. Ik zal je even de documentjes sturen. Als je wil, wil ik ook nog even het jaarverslag stof soort jaarverslag wat hebben wat nog niet helemaal definitief is, maar kan ik ook wel even met je delen.